КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ

ВП «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв»

Всеукраїнська науково-практична конференція

«СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ НАУКИ В УКРАЇНІ»

Збірник тез доповідей

Частина ІІ

Миколаїв, 2015

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ

ВП «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв»

Всеукраїнська науково-практична конференція

«СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ НАУКИ В УКРАЇНІ»

Збірник тез доповідей

Частина ІІ

Миколаїв, 2015

УДК 338.48+796.5

ББК 65.43+75.81

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Стан та перспективи розвитку культурологічної науки в Україні»: Збірник тез доповідей (ІІ частина). – Миколаїв: ВП «МФ КНУКІМ», 2015. – 152 с.

Збірник містить тези доповідей секційних засідань студентів та магістрантів, представлених на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Стан та перспективи розвитку культурологічної науки в Україні»

Робочими мовами конференції є українська, російська та англійська.

Організаційний комітет не несе відповідальності за зміст наукових статей.

© ВП «МФ КНУКІМ», 2015

З М І С Т

Тілабова Анна Соціокультурний потенціал українських народних традицій, обрядів і свят 7
Зубкова Єлізавета Динаміка соціокультурних норм і традицій 12
Качан Анастасія Духовне виховання молоді засобами культурно - дозвіллєвої сфери 16
Євдокимов Юрій Історія церкви святого духа в селищі богоявленську 21
Челоусова Валерія Соціокультурний потенціал національних символів та образів українського народу у поезії поетів-аматорів 24
Ігнатенко Анна Роль театрального мистецтва у сучасному соціокультурному просторі 27
Горбатко Валерія Корпоративна культура як субкультурний соціальний феномен 30
Шерепетко Анна Культурний світ дитини як актуальна проблема культурології 34
Пономар Єлизавета Проблеми культури дозвілля студентської молоді 39
Возняк Марія Аналіз особливостей молодіжного дозвілля 43
Яковлева Наталія, Слободян Катерина Місто як соціокультурний феномен 47
Бем Єлизавета Організація дозвілля в парках (на прикладі регіонального ландшафтного парку «тилігульський лиман») 51
Гуцаленко Вікторія Організація дозвілля в парках (на прикладі регіонального ландшафтного парку «кінбурнська коса») 54
Прокопів Христина Карпатський НПП як об’єкт туристичного інтересу 57
Гарбуз Богдан Соціокультурні детермінанти розвитку туризму 60
Єрьоменко Світлана Особливості створення і діяльності екологічного готелю 64
Вишневський Дмитро Вплив культури обслуговування на формування позитивного іміджу готельного підприємства 67
Гиренко Євген Джазовий напрям в музичний культурі Миколаєва 70
Козаченко Сергій Миколаївський коледж культури і мистецтв в музичній культурі Миколаївщини 74
Гончар Катерина Творчість Катерини Білокур (1900-1961) як візитна картка України в просторі світової художньої культури 78
Колода Діана Художня школа українського монументального мистецтва Миколи Бойчука: творчий доробок та історична доля 82
Вершковська Юлія Дизайн-новації в сучасному середовищі на прикладі м. Миколаєва 86
Ігнатьєва Анастасія Роль графіті в сучасному дизайні міста 89

Кучер Анастасія Скульптура в архітектурному середовищі сучасного міста. Творчість родини Макушиних. 93
Карпіна Олена Українські природні мотиви в сучасному сценічному вбранні 97
Пендерецька Роксолана Карпатські народні промисли 101
Сіжук Марія Проблема культури мови серед студентської молоді 105
Карпенко Катерина Текст у культурологічному та лінгвістичному аспектах 108
Сенета Тетяна Інформаційний простір України: соціокультурна сутність, стан і проблеми 110
Гуркалюк Олена Професія документознавець: від минулого до сучасного 113
Ткаленко Оксана Професія документознавця в контексті інформатизації суспільства 118
Комарова Олена Бібліотечні інновації в практиці роботи бібліотек: досвід Миколаївської науково-педагогічної бібліотеки 121
Рожкова Надія Читацькі об'єднання в бібліотеках: історія і сучасність 124
Лукашина Анастасія Образ бібліотечно-інформаційної професії в умовах інформатизації суспільства 127
Діанова Марина Орієнтири молоді в бібліотечній діяльності 131
Гравченко Валерія Роль бібліотек у формуванні інформаційної культури суспільства 133
Камінська Інна Діяльність публічних бібліотек, як культурних центрів 136
Лутай Юлія Інноваційна діяльність бібліотек з обслуговування читачів-дітей 139
Крижановська Наталія «Ігри патріотів Херсонщини». Бібліотечне краєзнавство в ігровому форматі 142
Талько Наталія Театр у дитячій бібліотеці: дозвілля, виховання, творчість 146

СЕКЦІЯ
«ТЕОРЕТИЧНА ТА ПРИКЛАДНА КУЛЬТУРОЛОГІЯ. РЕКРЕАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ»

ТІЛАБОВА АННА, студентка 1 курсу факультету менеджменту і бізнесу ВП «МФ КНУКіМ»
Науковий керівник: Калініна Л. А., к. п. н., доцент

СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ ТРАДИЦІЙ, ОБРЯДІВ І СВЯТ

Найважливіші складові духовного життя народу – це свята та обряди. Вони відображають не тільки етнічну своєрідність, але й естетику, моральні цінності, ментальність, історію українців. Календарні свята та обряди належали до числа тих соціальних які були народжені релігійними уявленнями й аграрним укладом побуту. Це - найдавніша обрядовість, яка своїми корінням сягає первісних, язичницьких вірувань. Свята і обряди календарного циклів українців регламентували всі сфери життя людей - виробничу, суспільну, сімейну, а головною їх метою була мета відвернути стихійне лихо та вплинути на врожайність. Календарний цикл насичений безліччю ритуалів і прикмет, які зв'язують пори року.

Зимові свята починалися з 21 листопада, з так званого «Введення», коли «літо вводилося у зиму». Цей день віщував, яким буде наступний рік: урожайним чи ні, посушливим чи дощовим. Серед зимових свят українців особливо виділяється період святок з кульмінаційними точками - Різдвом, Новим роком і Хрещенням. Різдво – це зимове свято, яке сягає корінням в далеке язичницьке минуле. Це свято сонцевороту, найкоротший день року, коли Сонце ніби вмирає і людина магічними діями мала йому допомогти. Після прийняття християнства свято злилося зі святом народженням Ісуса Христа. Різдвяні свята починалися Святим вечором (6 січня за новим стилем). У будинку повинна була панувати чистота, атмосфера достатку і щастя. У красний кут (на покуті), дотримуючись цілого ряду правил, ставили прикрашений сніп («Дідух» або «Рай-Дідух») і «кубельце» - гніздо з пахучого сіна, в яке ставили горщик з обрядовою кутею. Вся родина чекала появи на небі першої зірки, яка символізувала народження Христа, щоб сісти за стіл (вважалося, що той, хто першим побачить зірку, буде найщасливішим протягом року). Стіл був багатий, не менше дванадцяти страв (як правило, кутя, горох, борщ з грибами та рибою, голубці, риба холодна, риба смажена, вареники, млинці, каша, пиріжки, узвар), але пісний, тому що продовжувався

Пилипівський піст. Святкова трапеза повинна була об'єднати усіх членів сім'ї, в тому числі й померлих, на помин яких ставили свічку. Діти носили «вечерю» своїм близьким - хрещеним, бабусям і дідусям. Потім, відстоявши службу у церкві, розговлялися - приступали до багатої м'ясної їжі.

Слід зазначити, що у народному сприйнятті святкові дні були своєрідним «проломом часу», «кінцем світу», після кого наступало оновлення. У цей час можна було дізнатися про майбутнє за допомогою ворожби. Дівчата виходили на вулицю і питали ім'я першого зустрічного, намагаючись вгадати ім'я нареченого. Підслухували розмови під сусідськими вікнами, щоб зі сказаних слів дізнатися, чи вийдуть заміж наступного року. Опівночі ворожили на розплавленому воску або свинці - лили їх у воду і по застиглих у воді фігурках судили про своє майбутнє. Намагалися дізнатися про характер жениха і слідкуючи за поведінкою півня, перед яким ставили посуд із водою, зерном та люстерко. Якщо півень підійде до зерна - бути жениху добрим господарем, якщо до люстерка - хвальком, до води - п'яницею.

З 7 січня розпочинались колядки. Цілі ватаги молоді зі спеціально виготовленою різдвяною зіркою (з різьбленого розфарбованого дерева або решета, прикрашеного кольоровою фольгою і папером) ходили по селу. Це було справжнє дійство - з рядженими, співцями, музикантами, танцюристами та вертепним театром. Колядники ходили по хатам, виконуючи спеціальні пісні, в яких оспівувалися господарі та їх діти, їм бажали щастя і здоров'я, достатку у господарстві, доброго врожаю. Ці пісні мали значення заклять - вважалося, що висловлені у свята побажання обов'язково збудуться. Господарі зобов'язані були щедро обдарувати колядників харчами. Всі зібрані запаси колядники несли 8 січня на Великі вечорниці - молодіжне гуляння з танцями і веселим застіллям, де юнаки і дівчата часто знаходили собі наречених.

Новорічні свята (13-14 січня) українці відмічали як свята Маланки і Василя. У ці дні також практикувалися обходи дворів зі щедрівками - календарними величальними піснями з елементами театрального дійства. Традиційним персонажем такої гри була маска Кози - своєрідного символу родючості і добробуту. Дуже виразне аграрно-магічне значення мав обряд «посипання», коли хлопчики 7-14 років, обходячи будинки, символічно сіяли зерно. При цьому вимовляли традиційний текст: «Сію, вію, посіваю, з Новим роком вас вітаю». Цей обряд мав дохристиянське коріння, адже наші предки святкували новий рік весною, перед початком посівних робіт. Завершувався різдвяний новорічний цикл 19 січня святом Хрещення. Основні дії проходили на крижаних водоймах, де заздалегідь вирубували хрест з льоду (часто його поливали буряковим квасом, від чого він ставав червоного кольору). В ополонку, яка утворилася, священик опускав хрест, після чого вода вважалася освяченою. Віруючі набирали воду і потім довго її зберігали, приписуючи такій воді цілющі та чудодійні властивості. Вважалося також, що той, хто скупається у водохресній ополонці, весь рік не буде хворіти.

На честь весняного пробудження природи слов'яни святкували Масляну. На відміну від інших календарних свят, Масляна практично не зазнала

християнського впливу і залишилася просто веселим народним святом з деякими язичницькими ритуалами: катання з гірок, спалювання солом'яного опудала, приготування млинців і вареників тощо. Серед весняних свят найзначнішим і улюбленим була Паха (Великдень). Обряди і ритуали великодного циклу несли релігійне, християнське і календарне язичницьке навантаження (воскресіння Ісуса Христа і пробудження природи). Великодню передувала Вербна неділя - період активної підготовки до свята. У церкві святили гілки верби, якими шмагали всіх членів сім'ї, а потім і домашніх тварин, що мало забезпечити здоров'я і благополуччя. Саме на Вербній неділі готували писанки - яйця, прикрашені багатоколірним орнаментом (на відміну від крашанок, забарвлених в один колір). Взагалі червоний колір яйця, за християнськими переказами, - символ крові, пролитої Христом за гріхи людські.

У різних реґіонах України існували звичаї, які були пов'язані з фарбованими яйцями. Процес розписування яєць був суворо регламентованим. Жінка-писанкарка повинна була сидіти на виверненому навиворіт кожусі, для обтирання яєць користувалися шматками від зношених сорочок. Вся робота виконувалася у тиші, з молитвами і обов’язково у доброму настрої. Сюжети й види орнаменту були дуже різноманітні, вони відрізнялись за реґіонами України. Зображення рослин і тварин були справжніми витворами мистецтва. Після відвідування церкви, перед розговінням всі вмивалися з миски, в якій були крашанки та дрібні монети. Це забезпечувало здоров'я і красу. Дівчата зберігали яйце, з яким вмивалися, «щоб бути завжди гарною». Протягом Вербної неділі випікали обрядові хліби - пасхи. Під час їх виготовлення також здійснювали численні дії, підкоряючись стародавнім обрядам. Палити піч треба було тільки з тих дров, які відкладалися кожний четвер, протягом Великого посту, підпалювати їх бно потрібно було шматочками освяченої верби. Саджаючи пасхи в піч, господиня вимовляла молитви-заклинання.

Багато повір'їв було пов'язано із Страсним (Чистим) четвергом. Палаючою «страсною свічкою», принесеною з церкви, робили хрести на стелі - від нечистої сили. Дбайливо зберігали четвергову сіль, спеціально обпалену в печі, - від різних захворювань людей і домашніх тварин. Обов'язковим був звичай купати дітей і хворих, виливаючи потім воду на перехрестя доріг, «щоб там усе лихо зосталося». Відстоявши у церкві всеношну службу і освятивши заздалегідь зібрані продукти, люди сідали за святковий стіл. Великодню передував найсуворіший піст (пам'ять про страждання Христа), тому пасхальній трапезі надавалося особливого значення: чим багатшим буде стіл, тим ряснішим – урожай, головне місце на столі займали, як правило, пасхи і писанки.

Писанки клали у Красний куток та зберігали їх до наступного Великодня. Писанку підвішували у хліві, як оберіг для худоби, клали до гнізда квочки або біля вулика з бджолами, підсипали товчену фарбовану шкаралупу у корм птиці. Поширені були також ігри з яйцями, наприклад, катання їх з гірки

або спеціального лотка, а діти захоплювалися цоканням - биттям яєць той, хто розбив крашанку суперника, забирав її собі як виграш.

Великодні свята включали також і народні гуляння: хороводи (ходіння по колу як символ руху Сонця по небу), катання на гойдалках і дошках (підняття вгору - магічне дійство, що забезпечує ріст всієї зелені), обливання водою (очищувальний обряд). Улюбленою розвагою були передзвони, оскільки на Великдень дозволялося дзвонити всім. Існувало повір'я, що перший удар у дзвін недільним ранком забезпечить тому, хто дзвонить, добрий урожай гречки. Великодні свята завершувалися поминальними днями - Радуницею («поминанням померлих»", «гробками»). Як правило, першої неділі після пасхи люди йшли на цвинтар «христосуватися з померлими» - обідали на могилах та перев'язували хрести рушниками.

Завершення весняного і початок літнього періоду у східних слов'ян пов'язаний з трійце-русальною обрядовістю, в основі якої лежить культ рослинності, магія заклинання майбутнього врожаю. На Зелене свято» (так в народі називалося християнське свято Трійці) хатину і двір прикрашали зеленими гілками верби, липи, клену. Підлогу застеляли гілочками м'яти, любистку, чебрецю. До цього свята належить цікавий «озавивання берези» або «водіння кущ»а. Дівчинку або молоду дівчину прикрашали квітами, зеленю та водили по селу з піснями, вимолюючи у природи багатий урожай.

Особливо виділяється давньослов'янське свято літнього сонцестояння - Купала або Івана Купала (7 липня). Це свято не сприйняло християнські риси і залишилося в архаїчній язичницькій формі до сьогоднішнього дня. Більш того, церква намагалася боротися з традицією проведення дня Купала, оголошуючи його гріховним, диявольським, але, незважаючи на всі заборони, Івана Купала залишився одним із найбільш поширених і улюблених народних свят. Він об'єднував у собі елементи культу Сонця, аграрної магії, очисних і еротичних обрядів. Дівчата плели вінки, як правило, він вінок для нареченого. На віночках ставили запалені свічки і пускали за течією у річку. Згасла свічка провіщала біду, а якщо вінки пливли поруч, то у цьому році молоді одружаться, якщо плили нарізно, то їм не судилося бути разом.

На Купала запалювали колесо і пускали його з гори, неодружені юнаки і незаміжні дівчата стрибали через багаття, водили хороводи. Ця гра мала велике значення. Вважалося за честь «очиститися вогнем» - тричі перескочити через багаття. Якщо юнак стрибнув вище за всіх, це провіщало його сім'ї добрий урожай, а якщо ступив ногою у вогонь, зачепив дрова - накличе біду. Якщо юнак з дівчиною вдало разом перестрибнуть багаття,то обов'язково одружаться і проживуть вік в любові і злагоді. і пускали. У ці дні дозволялася певна свобода поведінки, але торкалася вона неодружених. Заміжні жінки збирали цілющі трави, які, за повір'ям, мали чарівні властивості. Одружені чоловіки збиралися групами і ходили шукати квітку папороті, яка ніби допомагає знаходити скарби і може притягати гроші. Вірили, що в ніч на Івана Купала з'являються представники «нечистої сили»: біси, лісовики, відьми, вовкулаки, упирі. Існувало безліч оберегів від них. Практикувався і звичай

спалення або утоплення в річці солом'яного опудала та обрядженого деревця (Купали, Мари, Уляни), яке символізувало відьму і таким чином магічно знищувалася вся нечиста сила.

Свято завершення збору врожаю «обжинки» було багатим на пісні та різні ритуали. Наприклад, жертвоприношення - виготовлення «спасової бороди», яку в'язали з останніх пучків незжатого колосся і залишали на полі; або плетіння обжинкового вінка: його заквітчували стрічками і зберігали до весни, а зерном з цього вінка починали сівбу.

Таким чином, можна зробити висновок, що культ предків займає важливе значення в календарній обрядовості українців. Це свята, які засвідчують зв´язок поколінь, зв´язок світу предків та світу живих, мають функції оберегів та допомагають зберегти генетичну пам´ять українського народу. Культ предків є одним із найархаїчніших в українській обрядовості, зародившись на початку культурного розвитку людства, він еволюціонував у свідомості людини, пеплітався із багатьма іншими ритуальними та обрядовими елементами.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Воропай О. Звичаї українського народу. – К.:Оберіг, 1993.- 590 с.

2. Грушевский М.С. Очерк истории украинского народа. - К.:Лыбидь, 1991.-398 с.

3. Історія української культури /За загал. ред. Г.Крип'якевича. - К.:Либідь, 1994.- 656 с.

4. Ковальчук О.В. Українське народознавство. - К.:Освіта, 1992.- испр. и перераб. / Гл. ред. М.Д. Аксенова. - М.: Аванта, 1999.- 704с.

ЗУБКОВА ЄЛІЗАВЕТА, студентка
5 курсу факультету менеджменту і
бізнесу ВП «МФ КНУКіМ»
Науковий керівник:
Чеботаєва О. М., к.і.н., доцент

ДИНАМІКА СОЦІОКУЛЬТУРНИХ НОРМ І ТРАДИЦІЙ

Актуальність даної теми полягає в самій назві, адже динаміка – це рух, тобто ми розглядаємо рух, розвиток і зміни в соціокультурних нормах і традиціях, а розвиток є завжди актуальним для дослідження. Розуміння механізмів, що обумовлюють кількісні та якісні соціокультурні перетворення, вміння їх прогнозувати та проектувати необхідні для піднесення рівня управління всіма сферами суспільного життя (не лише власне духовнокультурного, але й політичного, економічного, техніко-технологічного тощо). Через це питання про культурні зміни й причини, що їх викликають, в сучасній культурології вважається одним із фундаментальних. Спроби вирішення цього питання призвели до формування окремого розділу культурологічної науки, який називається – соціокультурна динаміка (або соціодинаміка культури)[4,с.219-236]. В межах цього розділу досліджуються процеси мінливості в соціокультурних системах, їх обумовленість, спрямованість, сила вираженості, закономірності й фактори адаптації культур до нових умов існування.

Динаміка культури може бути виражена через співвідношення понять «традиція» та «інновація». Культурна традиція – це соціальна і культурна спадщина,що передається від покоління до покоління і відтворюється в певних суспільних і соціальних групах протягом тривалого часу[4,с.288]. Отже, традиція виступає як механізм наступності поколінь, механізм збереження цивілізації і культури. Змістом культурних традицій часто стають норми, взірці визнаної суспільством поведінки. Спочатку в історії виникли традиції, характерні для певних родових колективів і племінних утворень. З формуванням етносів та націй з’явилися етнонаціональні традиції. Були та існують також різні соціально-групові, сімейні традиції, які можна вважати субкультурними. Традиції присутні в усіх сферах суспільного життя – у виробничій, політичній, художній, моральній, побутовій і т.д. Найбільш важливе місце традиції посідають в релігії.

Традиції прийнято розподіляти на жорсткі, незмінні та пластичні, рухливі. Жорсткі традиції не допускають жодних нововведень і відхилень у поведінці. Для них характерним є дуже тривале існування, передача із покоління в покоління без змін. Такі традиції особливо властиві архаїчним (традиційним), неписемним, технологічно відсталим суспільствам, що передають свій соціально значимий досвід лише через усне мовлення, звичаї та ритуали[3,с.175-203]. Звичай освічувався авторитетом суспільства, в якому живе людина, посиланням на досвід старшого покоління та волю Бога (або богів).

Поведінка людини в традиційній культурі до найменших дрібниць підкорювалася суспільно виробленим нормам. А питання «чому треба робити так, а не інакше?» в такому суспільстві позбавлене будь-якого смислу, оскільки значення традиції як раз і полягає в тому, щоб зробити так, як вимагає «закон предків» (як було зроблено в перший раз). Ключові моменти в житті людей традиційного суспільства супроводжуються обрядами і ритуалами – символічними діями, що суворо, канонічно визначалися звичаєм та виконувалися з метою вплинути на дійсність, оточуючий світ.

Після хрещення в 988 році України-Русі найважливіше значення для українців набули саме церковні обряди та ритуали (таїнства), призначені, передусім, для виконання душерятівної функції (отримання Божої благодаті). Проте в традиційному побуті практикувалася ще велика кількість звичаїв та ритуальних дій, заснованих на народних віруваннях та повір'ях, наприклад: запалювання стрітенської «громичної» свічки – «щоб оберігати людей та худобу від грози»; ковтання «котиків» освяченої верби – «щоб горло не боліло»; перший на весні вигін скота на пасовисько саме освяченою вербою – «щоб нечиста сила не чіплялася до тварин»; стрижка дітей в Чистий четвер – «щоб волосся не лізло та щоб голова не боліла»; і т.д.[1,с.198,356,361].

Як бачимо, визначені традицією дії та ритуали не завжди піддаються раціональному поясненню в термінах засобів та цілей. Проте, культурні традиції закріплюють будь-які елементи культури, що перебувають між собою у стійкій рівновазі. Накопичення протиріч у культурній системі призводить до її розбалансування і створення кризової ситуації, яка знаходить своє вирішення в оновленні культурного досвіду, в культурних новаціях. Отже, за певних історичних умов традиції набувають рухливості, стають пластичними. Вони характеризуються широким діапазоном варіативності, мінливості, хоча при цьому основа традицій також залишається без змін. У цьому випадку традиції можуть «обростати» новими нормами, правилами, прийомами, вони змінюються залежно від тих чи інших обставин, допускають можливі варіанти поведінки тощо.

В процесі своєї динаміки традиції можуть стискатися до мінімуму, майже зникати, а потім в нових умовах раптом відроджуватися, набирати силу, набувати вплив на сучасників. Іноді традиції під натиском різних обставин розбиваються на дрібні частини. У пам'яті і народному побуті залишаються лише уламки, останки минулих ритуалів, звичаїв і обрядів. І ці окремі, розрізнені «атоми» традицій отримують нове життя, включаючись в сучасні події. Контакти призводять до того, що в таку рекомбінацію традицій включаються також елементи культур інших народів і виникає нова форма.

Результати динаміки культури завжди вимагають всебічного, конкретно-історичного аналізу. Адже в одних випадках процес соціокультурної динаміки може вести до збагачення ціннісних смислів культури, тобто носити прогресивний характер. Проте можливі й такі динамічні процеси, що спрощують культурне життя суспільства, ведуть до його занепаду і деградації. Регресивні зміни викликають культурну кризу. Особливим станом культури є її застій як стан довготривалої стагнації, як стан культурних цінностей.

У зв'язку з вище зазначеним необхідно вказати найважливіші чинники, що впливали або впливають на динаміку культурних традицій в Україні:

1) **початок процесу державотворення та заміна політеїстичної язичницької релігії монотеїстичною християнською релігією, як однією з трьох сучасних світових релігій.** Через це багато релігійних свят мають, так би мовити, «двошарову» структуру з переплетінням язичницьких і християнських елементів. Так наприклад, Пасха спочатку мала язичницьке походження, це було свято родючості з його символами, але з приходом християнської релігії, це свято зазнало трансформації;
2) **процеси модернізації, пов'язані з переходом від аграрного до індустріального виробництва, впровадження досягнень науково-технічного прогресу, новітньої техніки і технологій.** Наслідком цих процесів стали секуляризація, раціоналізація свідомості (тобто звільнення її від впливу релігії та церкви), утвердження престижності міського способу життя, вихолощення багатьох духовних традицій, сформованих в умовах аграрного виробництва та сільського побуту. Натомість виникнення нових культурних звичок та норм. Наприклад, для сучасної української молоді вже звичною нормою стало користування комп'ютерною технікою та спілкування в соціальних мережах. В модернізованому суспільстві феномен поколінь є одним з головних факторів соціокультурної динаміки[4,с.290-305];
3) **складні політичні процеси: втрата на достатньо тривалий період української державності та незалежності, боротьба за їх відновлення та демократичне утвердження**. За останню чверть століття зроблено чимало для відродження історичних традицій українського державотворення, українського козацтва як носія демократичного й патріотичного духу. Абсолютно нових масштабів й цікавих інноваційних форм набула традиція вшанування пам'яті Т.Г.Шевченка.

   Історичний досвід свідчить, що радикальні соціально-культурні зміни відбуваються в момент крутих переломів в житті етносу, нації, країни. Один з таких переломів Україна переживає саме зараз, круто змінюючи вектор свого геополітичного, соціально-економічного, а отже й культурного розвитку. Особливо критичному перегляду піддаються історичний досвід взаємозв'язків з Росією та традиції радянського періоду. Суттєво змінився, наприклад, святковий календар нашого суспільства. Офіційно включеними в нього тепер є Різдво, Пасха, Трійця, натомість вилучені річниці жовтневої революції 1917 року, день радянської армії і т.д. Досить відчутними стають тенденції щодо зміни формату святкування Дня Перемоги.

   Розуміючи неминучість життєвих змін й відповідної переоцінки цінностей, хотілося б разом з тим зауважити на необхідності враховувати як позитивний, так і негативний історичний досвід для запобігання нових помилок у ставленні до історичної і культурної

спадщини. Адже будь яка ідеологічна обмеженість, політична упередженість та соціальна тенденційність сприяє знищенню текстів культури, спричинює невиправдані втрати культурних цінностей, провокують гострі соціальні драми та конфлікти[4, с.291];

4) **вплив звичаїв і традицій інших народів внаслідок руйнування так званої «залізної завіси» та входження українського суспільства в глобальну систему інформаційних і культурних комунікацій.** Культурологічного осмислення потребує, наприклад, проникнення у вітчизняний соціокультурний простір цілого ряду свят, які не є притаманними нашій культурі, не були відомі і важливі для попередніх поколінь: маємо на увазі Halloween, День святого Валентина або Новий рік за східним календарем.

Таким чином, культурні традиції і норми є невід'ємним компонентом будь-якої соціально культурної системи. Їхня динаміка знаходиться під впливом як внутрішніх, так і зовнішніх факторів. Вона утворює досить складний і суперечливий механізм, пов'язаний з процесами регулювання соціальнокультурного життя в усіх його сферах та проявах. Вивчення структури та багаточисленних варіацій дії даного механізму було і залишається актуальною проблемою культурологічної науки як в загально теоретичному, так і в конкретно-історичному плані. Створення фундаментального дослідження стосовно динаміки культурних традицій та норм в Україні можна вважати амбітною, але гідною метою молодого покоління українських культурологів.

Список використаних джерел:

1. Воропай О. Звичаї нашого народу: Етнографічний нарис. — Т.1. — К.: Оберіг, 1991. — 452 с.
2. Кармин А.С., Новикова Е.С. Культурология. — СПб.: Питер, 2006. — 464 с.
3. Садохин, А.П. Этнология. – М. : Гардарики, 2002. – 254 с.
4. Теория культуры: Учебное пособие / под ред. С.Н. Иконниковой, В.П. Большакова. — СПб.: Питер, 2008. — 592 с.

КАЧАН АНАСТАСІЯ, студентка 5 курсу факультету менеджменту і бізнесу ВП «МФ КНУКіМ»
Науковий керівник:
Чеботаєва О. М., к. і. н., доцент

ДУХОВНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ ЗАСОБАМИ КУЛЬТУРНО-ДОЗВІЛЛЄВОЇ СФЕРИ

Духовність є надзвичайно важливою соціокультурною характеристикою. Але складність полягає в тому,що дане поняття носить багатозначний характер й по-різному тлумачиться в гуманітарній літературі. Огляд найвживаніших підходів до розуміння змісту даного поняття знаходимо в монографії А.В. Соколова " Феномен социально-культурной деятельности" [9].

Перший спосіб тлумачення духовності можна вважати релігійно-православною точкою зору. Духовність розглядається як невід'ємна властивість людської душі, отриманої людиною при народженні через таїнство Божого "вдуновєнія". Душа людині дарується Богом як дещо окреме, самостійне та принципово відмінне від матеріального світу. Саме наявність душі забезпечує людині можливість бути «за образом і подобою Божою»[9, с. 56-57].

Діаметрально протилежну точку зору висловлюють філософи–матеріалісти. Вони ототожнюють духовне із сферою людського мислення як функцією нашого мозку. Духовність розуміється як результат еволюції розуму і свідомості людини, її інтелектуальна діяльність.

Третю точку зору висловлюють вчені-ідеалісти. Вони вважають необхідним розрізняти явища "духовні" і явища "інтелектуальні". Інтелектуальні, дійсно, пов'язані виключно з людським розумом. До них відносяться ─ наука, техніка, суспільні рухи, політичні програми і навіть філософія, мораль, мистецтво, якщо вони вільні від уявлень та переживань Вищого, надприроднього духовного початку, об'єктивно існуючого поза межами людської свідомості. До сфери духовності, за даною точкою зору, відносяться релігія, ідеалістична філософія, магія, висока етика, а також твори мистецтва, що так чи інакше пов'язують людину саме з цим Вищим початком у Всесвіті[9, 56-57].

За своїми світоглядними переконаннями ми близькі саме до філософсько-ідеалістичного, а ще більше ─ до релігійно-православного розуміння духовності та відносимо до цієї сфери саме ті соціально-культурні практики, що наближують людину до виявлення її богоподоби через дотримання Божих заповідей. Найважливішою з них для християн взагалі та для православних зокрема є заповідь християнського гуманізму ─ **любити ближнього й виявляти до нього свою приязнь та турботу.**

Вказаний підхід допомагає систематизувати уявлення про дозвіллєві соціально-культурні практики, спрямовані на духовне виховання молоді, узгодивши їх з календарем християнських свят. Різдвяно-Новорічний цикл в Україні щедро наділений часом для добрих справ ─ від 19 грудня (Дня Святого Миколая) і до 19 січня (Водохреща). Постать Миколая Чудотворця якнайкраще годиться для уособлення найголовніших християнських чеснот─ таких, як відданість Христу, милосердне ставлення до людей. У візантійських текстах та іконах, що в свій час відіграли роль першоджерел духовно-християнського просвітництва наших предків, головним мотивом щодо Святого Миколая виступала саме його співстраждальна допомога людям у будь-якій їхній біді. Усе життя Святого Миколая – нескінченна низка благодіянь і чудес. Тож невипадково, що з давніх часів в Україні його глибоко шанували, виховували на його прикладі дітей. Невід'ємний атрибут дня улюбленого святого ─ *роздача дітям подарунків «від Миколая», як своєрідний урок прояву турботи про ближнього* ─ перетворився на міцну культурну традицію, що завжди добре зберігалася в західних регіонах України[5,с. 200-203].

Що ж стосується решти регіонів, то там з кінця XIX – початку XX ст. в міському середовищі почав утверджуватись персонаж Діда Мороза, як загальноімперський символ різдвяно-новорічних свят. Своїм корінням цей персонаж сягає ще язичницького фольклора східних слов'ян. Обряд кликання Мороза на ритуальну їжу був пов'язаний з аграрними ритуалами забезпечення господарського успіху та життєвого благополуччя. В наступні історичні епохи фольклорний персонаж зазнав суттєвих трансформацій, в тому числі ─ під прямим та опосередкованим впливом образа Миколая Чудотворця [2]. Цим, значною мірою, й визначається велика популярність Діда Мороза у декількох поколінь радянських людей, яким довелось зростати і жити в умовах офіційного заперечення релігійно-православних цінностей.

Позитивним результатом процесів національно-культурного відродження за часів незалежності стало відновлення звичаїв і традицій, надовго вилучених з нашого соціально-культурного життя. Святкування дня Святого Миколая на початку Різдвяно-новорічних свят в Україні останніми роками відзначається цілим спектром цікавих соціально-культурних заходів, в яких діти та молодь беруть найактивнішу участь. Особливо серед цих заходів треба відзначити такі, що носять підкреслено благодійний характер.

Так, наприклад, в день Святого Миколая 2014 року в Києві дружина Президента України Марина Порошенко провела доброчинну акцію разом із дітьми – переможцями творчих конкурсів. Учасники акції вишивали на хустинах узори-обереги у вигляді восьмикінцевих «Віфлеємських» зірок. Ці хустки призначались для бійців АТО. В даній акції брав участь миколаївський школяр Павло Шевченко. Він захоплюється веб-дизайном і програмуванням , закінчив художню школу. В родині його батьків – 9 дітей (від 22 до 4 років). Всі вони займаються різними видами творчості, а також мріють організувати виставку «сімейних» робіт в Києві. Старша донька сім'ї Лизавета дуже захоплена волонтерством. Під її впливом вся сім'я планує організувати свій

громадський рух щодо прибирання вулиць міста, щоб надати Миколаєву шляхетного вигляду [11].

Щодо волонтерського руху, то в сьогоднішній Україні він є найсуттєвішим виявом вітчизняного громадянського суспільства. У Миколаєві волонтери благодійного фонду «Територія життя» привезли 2000 новорічних подарунків сімя'м учасників АТО. Особливу увагу вони приділили дітям тих бійців, що загинули у військових діях на сході країни. Кожна дитина отримала саме той подарунок, про який вона написала в листі Діду Морозу. Волонтери реалізували дитячу мрію[10].

Діти повинні вірити в диво, в світле майбутнє – в те, що добро існує. Тому 19 грудня 2014 року 54 дитини, батьки яких в цей час знаходились в зоні АТО, були запрошені на спектакль до дня Святого Миколая в міському Палаці творчості учнів. Вихованці Палацу разом з педагогами писали сценарій, оформлювали сцену, готували костюми й натхненно виконували музичні й танцювальні номери [4;7]

А на святкову виставу із солодкими подарунками до Палацу культури «Молодіжний» були запрошені 150 дітей-сиріт, що проживають із опікунами, виховуються в прийомних сім'ях або в дитячих будинках сімейного типу[3]. Аналогічний святковий захід було проведено і в обласному Палаці культури. Серед запрошених на нього значну кількість становили діти, що виховуються в інтернатах, а також діти з тих родин, що вимушено переселилися на територію Миколаївщини з охоплених війною Донецької та Луганської областей. В заході брали участь близько 1000 дітей. Велику допомогу обласному Палацу культури надали в цей день студенти Миколаївського коледжу культури і мистецтв, які у просторому фойє Палацу для всіх бажаючих давали майстер-класи з різних видів декоративно-вжиткового мистецтва [3].

В Миколаївському українському академічному театрі драми та музичної комедії 19 грудня 2014 року відбувся благодійний концерт на підтримку міської дитячої лікарні № 2. Святкову програму підготували артисти театру, в трупі якого працює чимало випускників ВП «МФ КНУКіМ». Такий благодійний вечір проводився вже сьомий раз поспіль [1;6]. А студенти-першокурсники фаху КДД нашого вузу розпочали свою першу студентську практику проведенням святкових ігрових програм в онкологічному, травматологічному і хірургічному відділеннях Обласної дитячої лікарні (м. Миколаїв). На питання " Як вплинула на тебе твоя особиста участь в проведенні цих програм?" першокурсники дали наступні відповіді:

- *"Вперше у житті я побачила таку кількість хворих дітей і гостро зрозуміла, що найцінніше для кожної людини – це не якісь матеріальні блага, а здоров'я. Я ще раз серйозно замислилась над тим, що у сучасному світі дійсно існує дуже багато соціальних та екологічних проблем, за що, нажаль, вже розплачуються і будуть розплачуватись майбутні покоління " (Євгенія М.);*
- *"Проведення ігрових програм на базі дитячої лікарні вплинуло на мене повчально. Я зрозуміла, що потрібно радіти життю, а не*

скаржитись на нього. А також допомагати іншим. Кожен з нас повинен знайти в собі сили і зробити щось важливе для суспільства"(Лизавета П.);

- *"Особисто на мене участь в проведенні ігрових програм дуже сильно вплинула. По-перше – це гарний досвід роботи з дітьми, особливо у таких закладах, а по-друге – це змушує замислитись про важливі речі в житті. Потрібно берегти своїх рідних людей та цінувати кожну хвилину життя"(Анна І.);*
- *" Я зрозуміла, що життя і здоров'я – це головне, що ми маємо. Я стала ще більше цінувати те, що маю, а вдячність батькам стала ще більшою"(Марія Д.)*
- *" Важко працювати та посміхатись тоді, коли хочеться плакати. Я зрозуміла, як працювати в таких закладах та з такою аудиторією. Ще раз відчула цінність життя та співчуття до хворих дітей. Коли працюєш з ними, хочеться жити, щоб дарувати радість і надію іншим"(Олена М.).*

На цих прикладах бачимо, що особиста участь в культурно-дозвіллєвих заходах, заснованих на традиціях християнської духовності, безпосередньо впливає на внутрішній світ молодої людини, сприяє суттєвим і дуже важливим змінам в її світогляді, виховує, передовсім, морально. Й це робить доречним ширше використання таких заходів в соціально-культурній діяльності та соціально-культурному проектуванні.

Безперечно, процес духовного виховання молоді не можна обмежити лише однією календарною датою чи одним святковим циклом. Проте, ми навмисне зупинилися на такому сюжеті, що для нашого міста має виняткове значення. Адже з усіх міст України нашому дісталося особливе ім'я. Париж – місто закоханих, Канни – місто кінофестивалю…А Миколаїв – місто Святого Миколая як надзвичайна територія добра! Усвідомивши це, молоде покоління миколаївців повинно взяти на себе відповідальність за духовну атмосферу рідного міста, його соціально-культурну місію та специфіку.

Список використаних джерел:

1. Благодійники зібрали для лікарні 96 тис. грн. [Електр. ресурс]/Режим доступу http://www.gorsovet.mk.ua/announcement.ua?id=7089 /Назва з екрану.
2. Історія походження Діда Мороза [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://ped-kopilka.com.ua/raznoe/novyi-god-i-rozhdestvo/istorija-proishozhdenija-deda-moroza.html / Назва з екрану.
3. Ко дню Св. Николая детям-беженцам провели мастер-классы по рукоделию [Електронний ресурс]/ Режим доступу: http://niklife.com.ua/citylook/46265 / Назва з екрану.

4. Любимый праздник детворы – Новый Год // Вечерний Николаев. – 2014. – 30 декабря. – С. 2.
5. Маковій Г.П. Затоптаний цвіт: Народознавчі оповідки. – К.: Укр. письменник, 1993.
6. Наточа Е. Традиция в день Святого Николая // Вечерний Николаев. – 2014. – 23 декабря. – С. 3.
7. Пусть Святой Николай оберегает каждого из Вас // Вечерний Николаев. – 2014. – 20 декабря. – С. 1.
8. Святитель Микола, архієпископ Мірлікійський, Чудотворець// Не журись. – 2008. – № 11 –С. 127-132.
9. Соколов А.В. Феномен социально-культурной деятельности. – СПб., 2003.
10. Шенкевич А. Волонтеры помогли Деду Морозу // Вечерний Николаев.– 2014. – 30 декабря. – С. 1.
11. Шенкевич А. Урок добра от первой леди // Вечерний Николаев. – 2014.– 30 декабря. – С. 3.

ЄВДОКИМОВ ЮРІЙ, студент 2 курсу
Миколаївського інституту права
Національного університету «Одеська
юридична академія»
Науковий керівник:
Щукін В. В., к. і. н., доцент

ІСТОРІЯ ЦЕРКВИ СВЯТОГО ДУХА В СЕЛИЩІ БОГОЯВЛЕНСЬКУ

В умовах національного і культурного відродження українського народу, побудови демократичної держави все більшого значення набуває питання дослідження історичного минулого України. Невід'ємною частиною національно-культурної спадщини є історія храмів, яка впродовж тривалого часу перебувала поза увагою українських істориків та краєзнавців. На жаль, значна частина цих споруд не збереглися до нашого часу. На Миколаївщині таким прикладом є церква Святого Духа в селищі Богоявленську. Історія цього храму мало досліджена. Лише наприкінці XX – початку XXI ст. з`явилися перші згадки про цю церкву в дослідницьких роботах. Про основні етапи історії створення храму йшлося в роботах з історії храмів Миколаєва та миколаївщини Д.І. Заковоротного. Окремі відомості про цей храм містяться в дослідженнях з історії Богоявленська В.А. Кас`яновського та Н.О. Кухар-Онишко []. Але поки що відсутня жодна спеціапльна робота з історії Богодухівського храму. Автор статті ставить на меті на основі архівних матеріалів й інших історичних джерел та узагальнення досліджень, здійснених істориками-краєзнавцями, здійснити спробу комплексного дослідження історії богоявленського храму Святого Духу.

В посаді Богоявленськ ще з кінця XVIII ст. діяв храм Богоявлення Господнього, парафіянами якого були жителі посаду та сусіднього села Балабанівки. З кінця 60-х рр. XIX ст. населення посаду інтенсивно зростало внаслідок того, що він перетворювався на значний економічний центр регіону. Старий Богоявленський храм, що знаходився в центрі поселення виявився замалим для задоволення релігійних потреб жителів.

В 1872 р. правління Богоявленської волості звернулося в губернське управління з проханням про видачу позички на будівництво церкви в сумі 5000 рублів. У позичці було відмовлено, і в 1880 р. жителі почали збирання коштів на будівництво нової церкви. Але грошей як завжди не вистачало. І тоді у 1886 р. жителі Богоявленська звернулися до військового губернатора Миколаєва адмірала А.А. Пещурова з проханням дозволити розібрати розташовані в Богоявленську старі солдатські казарми, залишки військового госпіталю, і використати камінь для будівництва нової церкви на кошти парафіян. Такий дозвіл було отримано і незабаром розпочалося будівництво храму. Він знаходився на лівому боці від дороги з Миколаєва, навпроти того місця, де свого часу стояв палац Потьомкіна. Це місце низинне, і щоб церква могла підніматися над округою, дзвіниця її зроблена дуже високою. Більшу частку коштів на

будівництво храму вносили купці. У той час Богоявленськ був відомим центром торгівлі: продавали переважно хліб і худобу, та й оборот ярмарків був досить прибутковим. У ті часи за традицією, ярмарки проводилися двічі на рік: на свято Вознесіння Господнього і в день Різдва Пресвятої Богородиці [1, с. 31]. Але основним капіталом для спорудження церкви послужив запасний капітал громади в 45 тисяч руб., зібраний від віддачі в орендне утримання земельних ділянок, що залишилися від переселених на Кавказ богоявленських міщан. На додаток до цього капіталу надійшло чимало пожертв грошима, речами і особистою працею. Особливої подяки заслуговує голова М. Шалаєв, який багато пожертвував на храм грошима і речами, він довгий час перебував як скарбничий і голова будівельного комітету [3, с. 109].

Вже в 1887 р. освятили головний вівтар в ім'я Святого Духа, а в 1894 р. завершилось спорудження грандіозного трьохпрестольного храму – правий престол в ім'я Покрови Пресвятої Божої Матері; лівий – в ім'я Святого Миколи Чудотворця. Це був самий величний храм в Херсонській губернії – площа забудови становила 500 кв. м, висота дзвіниці – 67 м. На ній золочений хрест висотою 3,5 м. Храм прикрашали 24 декоративних купола. На центральному об'ємі будівлі височів на високому барабані потужний головний купол, оточений чотирма меншими банями. Ще один купол вінчав дзвіницю, такої ж висоти, що і головний купол. Решта 18 маленьких куполів розташовувались по периметру будівлі і мали декоративне значення. Зі спогадів Надії Федорови Бедь, жительки селища Жовтневого1934 року народження «У Святодухівській церкві купола були дерев’яні. Ставили без цвяхів. Після її вибуху довго пахло смолою». Ошатному зовнішньому вигляду будівлі відповідав багатий інтер'єр – чудовий іконостас та інше церкове оздоблення [3, с. 110]. Церква побудована у популярному в той час церковно-візантійському стилі, дуже красива і велика: вона могла вмістити понад дві тисячі вірян. Внутрішнє убранство храму вражало своїм багатим оздобленням. Зі спогадів Петра Івановича Маханьковського, жителя селища Жовтненве, 1926 року народження: «Святодуховская церковь была выбелена. Звонница – двухэтажная. На 1-м этаже большой 100-пудовый колокол, на 2-м – полный набор колоколов. И один сигнальный колокол на случай всеобщего сбора или пожара. Когда церковь закрывали, то маленькие колокола выбрасывали из окон, а для большого использовали специальные приспособления. Хоры для певчих были внизу. Во время войны шла служба. Полы были деревянные». При церкві діяла церковно-парфіяльна школа [1, с. 31]. Саме на місці тодішньої приходської школи діє невеликий новоспоруджений сучасний храм, що також має назву Святого Духа.

Історія храму в радянський період склалася досить драматично. Спочатку, в 1921 – 1922 рр. храмову споруду націоналізовано та передано в орендне користування релігійній громаді. Активний наступ на храми почався з створенням в СРСР Союзу войовничих безбожників. Створений він був у 1925 р. на з'їзді кореспондентів газети "Безбожник" і поставив своєю метою ідейну боротьбу з релігією в усіх її проявах. У Миколаєві відділення Союзу безбожників знаходилось у будівлі закритої на той час караїмської кенаси. Розпочалася широка і бурхлива атеїстична кампанія, підтримана місцевою владою. Церкви закривали, передавали їх під клуби, школи, музеї. Безбожники організовували збір підписів жителів, де вимагали закрити храми і знімати

дзвони. Так, в Богоявленську на великому зібранні було прийнято постанову: закрити церкву і зняти дзвони. За це проголосувало 770, ймовірно не так давно віруючих людей. Проти – 230, тож доля храму була вирішена, його закрили [2, с. 38]. Ще раніше з храму вивезли срібні та золоті богослужбові речі та предмети внутрішнього оздоблення храму, познімали дзвони. Зі спогадів Дарини Петровни Луди, жительки селища Жовтневого, 1929 року народження: «До війни в Святодухівській церкві був овочевий склад». Місцеві жителі розповідали, що на початку війни влітку 1941 р. на верхівці церковної дзвіниці розміщувався спостережний пункт моряків берегової оборони. Очевидці, будучи хлопчиками, приносили морякам воду і фрукти, а ті, у свою чергу дозволяли їм розглядати в бінокль околиці Богоявленська. Вони запевняють, що в ясну погоду з дзвіниці у бінокль було видно околиці Херсона та Очакова.

У серпні 1941 р. селище Жовтневе (колишній Богоявленськ) було окуповано німецькими військами. Німецька окупаційна адміністрація толерантно поставилася до ініціативи жителів селища щодо відновлення богослужебної діяльності в приміщенні храму і вже восени 1941 р. Богоявленський храм Святого Духу знов відкрився. Церква продовжувала богослужіння до березня 1944 р. 19 березня 1944 р., за три дні до звільнення Богоявленська, німецькі війська підірвали вибухівкою обидві богоявленські церкви, про що свідчить документ, що наводиться нижче [2, с. 44].

От як про це згадують очевидці: «17 березня 1944 р. німецькі фашисти з ранку почали виганяти жителів Богоявленська в Миколаїв. У цей день німці на машинах привезли ящики і почали вивантажувати їх у церкву, яка перебувала на вул. Торговій. Це бачили не тільки жителі, які проживали поблизу церкви, але і люди навколишніх сіл, яких німці гнали етапом у м. Миколаїв. 19 березня 1944 р. між 9 – 10 годинами вечора, за декілька днів до визволення Богоявленська фашисти підірвали обидві церкви» [2, с. 44]. Камінь, що залишився після вибуху Святодухівської церкви в повоєнні роки використовувався на будівництво школи, приміщення якої теж не збереглося до наших днів. А будівлю колишньої парафіяльної школи зараз переобладнано під храм [3, с. 112]. Місце, де колись стояв храм більше ніколи не забудовувалося, на цьому місці зараз велика прямокутна площа.

Ми маємо різні погляди на життя, різні політичній, релігійні або атеїстичні переконання, це природньо, але не потрібно забувати про збереження історичних культурних пам'яток, а найголовніше пам'ятати і відтворювати вже втрачену історію. Так закінчила свою діяльність унікальна церква, яка вражала своєю красою усіх прихожан. Історія Богоявленського храму Святого Духа, певною мірою, відобразила всі драматичні моменти вітчизняної історії II половини XIX – I половини XX ст.

Список використаної літератури:

1. Заковоротний Д. И. Храмы Прибужья / Д. И. Заковоротний. Николаев: Гудым И. А., 2004. – 200. с.
2. Заковоротний Д. И. Храмы Николаева / Д. И. Заковоротний – Николаев, 2001. – 55. с.
3. Кухар- Онышко Н. А. Богоявленск – колыбель Николаева: Очерк. – Николаев: Гудым И. А., 2013. – 208 с.

ЧЕЛОУСОВА ВАЛЕРІЯ,
студентка 1 курсу факультету менеджменту і бізнесу ВП «МФ КНУКіМ»
Науковий керівник: Калініна Л. А., к. п. н., доцент

СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ПОТЕНЦІАЛ НАЦІОНАЛЬНИХ СИМВОЛІВ ТА ОБРАЗІВ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ У ПОЕЗІЇ ПОЕТІВ-АМАТОРІВ

Поезіяї поетів-аматорів, яка характеризується естетичними та стильовими пошуками та пошуками образів-символів. Символ у літературознавстві трактується як «предметний або словесний знак, який опосередковано виражає сутність певного явища, має філософську смислову наповненість» [1, с. 622]. Національна символіка втілює систему ідей, поглядів, переконань та вірувань, які протягом століть виробив етнос, які становлять ідейну основу його життя, культури, духовності. Саме національні символи, на думку Н. Пастух, «творять таємничу мову смислів, незрозумілу для представників інших культур, саме вони найвиразніше передають особливості національного світосприйняття» [2, с. 1]. Тому залучення та використання національної символіки означає входження у вимір «наскрізного часу» замість тривалого часу щоденного буття. Кожний національний ментальний символ є підпорядкованим певній ідеї, яка підносить поезію над повсякденністю життя. Виявлення спільної для певного часу системи мотивів, образів та символів, які є одночасно і пам’ятками архаїчної свідомості українського народу, індивідуального авторського бачення дійсності поетами-аматорами, творить уявлення про особливості побудови нового образного світу конкретної доби.

Слід зазначити, що кожен митець вдається до загальновідомих архетипів, без використання яких він не зможе побудувати певного кодового сенсу творів, що буде близьким та зрозумілим читачу на підсвідомому рівні, але й одночасно збагачує ці образи новими значеннями, співзвучними добі. Поезія поетів-аматорі пропонує читачеві ґрунтовне переосмислення, нові інтерпретації образів і символів, і в цьому реалізує не тільки своє право на новаторство, а й свій обов’язок дати естетичну картину світу, світорозумінню людини XXI століття та її духовним пріоритетам.

Наукові праці, предметом яких є дослідження національної образності у творчому доробку поетів-аматорів не у повній мірі розкривають соціокультурний потенціал національних символів та образів українського народу, що і обумовило наше звернення до даної проблематики.

Слід зазначити, що прояв націоментальних образів-символів у «колективному несвідомому» нерозривно пов’язаний з історичними подіями,

історичним часом та простором. Серед просторових образів особливої сили набирають архетипи степу, поля, могил-курганів, дороги, вишиванки, калини, рушників. На думку багатьох дослідників саме образ степу займає в українській поезії і прозі позицію архетипного, універсального, фундаментального, глибоко естетичного елемента в етнонаціональній моделі українського макрокосму. Макрокосм степу немислимий без могил, кам'яних баб - мовчазних носіїв історичного минулого краю. Невід'ємною деталлю національного простору у творчості поетів-аматорів постає образ дороги, який досить часто переходить у категорію часу, адже найчастіше стає символом повернення до своїх коренів, до свого минулого. Через цей образ іде інтенсивне осмислення всього, що випало на долю України.

Важливе місце в образній структурі віршового тексту посідає символіка рослинного світу, яка неодмінно спрямовується в площину образу України. Використання образів природи як засобів художнього відтворення дійсності сягає корінням в історію національної фольклорної традиції. Одвічні рослини-символи України - палаючі маки, золоточубі соняшники, красені чорнобривці, верба й калина - з'являються на сторінках творів поетів-аматорів. Але найпомітніше місце відводиться серед них калині – «символу краси, дівочості й любові» [3, с. 72], материнської любові й мудрості, незнищенності роду і неперервності часу, спрямованого в майбутнє. Образ-символ калини зумовлює широту його значень та трактувань. Сучасна трансформація цього образу в символ України зумовлена саме ототожнення калини із долею жінки, її життєтворчим началом.

До українських національних символів–оберегів належать вінок та рушник. Українські дівчатка влітку ходили з непокритою головою, обвиваючи її стрічкою, а на свята надягали вінки. Вінок у багатьох народів (зокрема в українців) – це дівоча прикраса з живих або штучних квітів, колосків, кольорового пір'я. Вінок був обов'язковим у вбранні нареченої на весіллі, а також у деяких інших звичаях та обрядах (гадання на Купала, коронування на обжинках), як символ українських народних пісень. Вважалося, що вінок з живих квітів захищає дівчину від напасників і лихого ока. Народ вірив, що дівчина, маючи на своїй голові вінок, володіє чарами. А ще вінок на голові і для здоров'я, тому є квіти, які потрібно обов'язково вплести. До українського віночку вплітали різноманітні квіти, а всього в одному вінку могло бути до 12 різних квіток. Кожна квітка у віночку була певним символом: троянда – кохання; біла лілія – символ чистоти і невинності, вважається квіткою діви Марії; волошка – простота, ніжність, вереск – самостійність; дзвоник польовий – вдячність; лавр – успіх, слава; мальва – краса, холодність; півонія – довголіття; ромашка – мир, ніжність, кохання; безсмертник – здоров'я роду людському; калина – символ краси та дівочої вроди, символ України.

Рушник – це ще один національний оберіг, народний символ України. Все життя українця пов'язане з рушниками. Хліб-сіль на вишитому рушнику – то висока ознака гостинності народу. Рушник на стіні – невід'ємний символ Хатнього інтер'єру; в Україні не було жодної оселі, яку б вони не

прикрашали. Гарно оздоблений рушник висів біля ганку на кілочку в кожній сільській хаті, ним витирали руки і посуд, накривали діжку з тістом, спечені паляниці, діжку після випікання хліба, з ним з ним ходили доїти корову, з ним починали обжинки. Рушником ушановували появу немовлят в родині, одруження дітей, зустрічали рідних і гостей, проводжали людину в останню путь, виряджали в далеку дорогу батька, сина, чоловіка й коханого. Жінки ткали рушники в жіночі дні – середу, п'ятницю й суботу. Перший витканий рушник призначався для гостей. Він завжди висів на видному місці. Господиня в знак поваги до гостя давала йому рушник на плече чи в руки, брала кухлик із водою і люб'язно пропонувала свої послуги. Старі люди говорили: «Не лінуйся, дівонько, рушник вишивати – буде чим гостей шанувати».

Аналізуючи доробок сучасних поетів-аматорів XXI століття, звертаємо увагу на те, що Україна асоціюється з досить широким образним рядом рослинних номінацій, кожна з яких до певної міри здатна уособлювати ландшафт країни і викликати низку індивідуально-авторських, глибоко інтимних асоціацій. Кожен з цих образів має міфологічну та архетипну підоснову і в інтерпретації митця набуває індивідуальногоавторського трактування. Квітковий символічний світ ще більш різнобарвний і загадковий. Серед квітів, які становлять національні категорії всієї, можна виділити маки - символ пам'яті роду, чорнобривці - символ сонця, родинного тепла і затишку, волошки, руту, м'яту і одвічні степові символи: чебрець, полин і соняшник. Творча уява митця здатна поєднувати ці своєрідні національні символи з метою створення неповторного колориту українського пейзажу, який неможливо сплутати ні з чим іншим.

Особливе місце в поезії майже усіх авторів-аматорів посідає образ птаха - символу людських душ, посередника між небом й людьми. Деякі такі образи набрали яскраво національного значення, перетворившись на символи України. Так, соловей і зозуля, лелека і жайвір переважно стають світлими символами; ворон, крук - символами смерті, біди і крові.

Отже, аналіз поезії поетів-аматорів сучасності дає можливість побудувати систему лексичних, семантичних та експресивних нюансів, з яких складається духовно-психологічний портрет української нації, виявити панування спільних для творів багатьох авторів національно-ментальних категорій, образів і символів та з'ясувати їхню роль для розкриття художнього задуму поетів і відтворення загальної картини національного відродження в літературі.

Література:

1. Літературознавчий словник-довідник / Гром'як Р. Т. - К. : ВЦ «Академія», 1997. - 752 с.

2. Пастух Н. Зооморфні образи в українському фольклорі. Образ зозулі : Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.07 «Фольклористика» / Н. Пастух. - Л., 2001. - 18 с.

3. Костомаров М. Слов'янська міфологія / М. Костомаров. - К. : Либідь, 1994. - 384 с.

ІГНАТЕНКО АННА, студентка 1 курсу факультету менеджменту і бізнесу ВП «МФ КНУКіМ»
Науковий керівник: Калініна Л. А., к.п.н., доцент

РОЛЬ ТЕАТРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА У СУЧАСНОМУ СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ

Сучасна епоха характеризуэться значними змінами цивілізаційного характеру та глобальністю масштабів. Ці зміни не тільки впливають на всі соціальні процеси сучасного суспільства, а й сприяють сутнісним трансформаціям у сфері театрального мистецтва. Слід зазначити, що сучасний театр розвивається в напрямку пошуку різноманітних видовищних форм. Це досягається яскравою сценографією, епатажною грою акторів та великою кількістю вистав-експериментів.

Відбулися зміни у взаємодії драматургії і театру. Деякі сучасні автори орієнтовані на певну категорію споживачів. На це вплинула нова економічна ситуація, докорінно змінивши характер системи художнього споживання. Драматургія сьогодні існує як відповідь на нове соціальне замовлення та, в певній мірі, змушена обслуговувати попит масової культури. З'явились театральні проекти, які заздалегідь розраховані на масову свідомість глядачів. Являючись комерційно вигідним та одночасно, інтелектуально насиченим продуктом, такі проекти дозволяють репертуарним театрам підвищити касові збори та, разом з тим, не втратити аудиторію глядачів.

Раніше працювала система «митець - твір мистецтва», а в сучасному театрі акцент переноситься на відношення «твір мистецтва - глядач», що свідчить про принциповість зміни самосвідомості митця. Він перестає бути «творцем», так як смисл твору народжується безпосередньо в акті його сприйняття. Відтак з'являються нові стосунки «актор - глядач, відбувається експериментування з глядачем, включення його у гру» [1, с. 30], тобто стираються межі між акторами та глядачами, створюється відчуття реальної участі в подіях вистави. Отже між сьогоднішнім мистецтвом і смислом зникає будь-яка визначеність: вони стають суто ігровими. Можна констатувати, що зміни ціннісних орієнтацій суспільства супроводжуються розпадом стійких зв'язків театру та глядачів.

Стосунки театру з текстом також набули специфічного, іноді парадоксального характеру. «Раніше театр виступав у ролі ілюстратора п'єси, а нині погляд на літературне першоджерело лише привід для власного висловлювання» [2, с. 892], митець, як правило, відмовляється від заданих автором параметрів. Але чи можна окреслити припустимі межі втручання постановника до витвору драматурга (літератора)? Ідеться вже не стільки про

скорочення, або навіть перемонтування тексту, а про міру відсторонення від нього. «Театральний твір стає своєрідною, вкрай суб'єктивованою та індивідуалізованою «матрицею» цього внутрішнього світу, плодом духовного самопочування митця у відтворенні його світосприйняття, відчуттях, свідомості... Режисер користується літературним першоджерелом як об'єктом прикладання власних міркувань, засобом власного висловлювання, а з рештою самореалізації» [2, с. 906].

Вільна інтерпретація авторських текстів, є своєрідною природною реакцією на багаторічне панування тоталітарних засад у всіх сферах життя. Ці новації, а також «кардинальне розширення виробничих рамок театру, спричинене майже повним скасуванням цензури» [2, с. 867], свобода від ідеологічного контролю, набуття самостійності в творчості, сприяли появі нової генерації режисерів (Жолдака, Богомазова, Відянського та багатьох інших). Творчість нового покоління практиків сцени призвела, в свою чергу, до кардинальних змін у сфері театрального мистецтва, утворилися нові театри, й нова публіка.

Також серед основних рис сучасного театру можна виділити нові стосунки слова і дії, саме тотальну зневіру до «Слова, як до носія певної інформації, котра відповідає дійсності». Пріоритет віддається позасловесним сценічним постановкам. Все частіше відбувається заміна мовлення іншими засобами театральної виразності. З одного боку це свідчить про обмеженість використання Слова у театральному мистецтві. А з іншого - існує протилежна тенденція - трансформація функціонування слова в мистецтві і загальнолюдській культурі призвела до появи вистав в жанрі «вербатим» («нова драма»), в якій слову відводиться домінуюча роль. Текст стає одиницею документальності замість дії. Монолог, що не редагується, а лише монтується автором, є основною складовою «нової драми». Саме текст, а не подія стає головним чинником дії, формуючи нові умови театральної гри, які більше відповідають сучасним тенденціям культури (домінування проявів реальності над літературоцентричністю в текстах вистав). Мовленнєва форма втілення драматургії у виставі набуває нового, осучасненого, адекватного змісту. Особливо слід підкреслити, що не втрачаючи актуальності, мовлення набуває нового культурного значення і стає носієм не інформації, як було раніше, а стає носієм сценічної дії.

Сучасне театральне мистецтво демонструє прагнення до синтезу. «Продовжуються експерименти із поєднанням у рамках однієї вистави різних за жанром та стилем текстів, підкреслене зіткнення різних, різко відмінних жанрово-стильових «блоків» [2, с. 920]. В одній виставі можуть співіснувати прийоми театрального видовища та мультиплікації, принципи майданного театру та лазерного шоу, елементи цирку та спорту.

Окремо слід сказати про факти злиття комп'ютерних технологій, оскільки використання віртуальної реальності також привносить у театральне мистецтво певні новації. Сьогодні віртуальна реальність пропонує можливість додати до арсеналу засобів нові художні засоби. Існує три варіанти

використання віртуальної реальності в театрі: проекція сцен на екран, який стає «другою сценою», віртуальність декорацій та участь в театральній виставі поряд з реальними акторами віртуальних героїв.

Театр - це інструмент для виробництва простору-часу, протилежного реальному, емпіричному, та - одночасно - сполученого, суміжного з ним. Так і віртуальна реальність за допомогою тримірних графіки та звуку створюють простір, майже реальний для користувача. Театр і віртуальну реальність поєднує така особливість як ефект занурення та інтерактивність.

Слід зазначити, що сьогодні вимоги до інтерактивності у глядачів зросли. Така вимогливість формується саме завдяки високому рівню комп'ютеризації суспільства. Використання комп'ютерних технологій в театральних виставах вимагають існування специфічних драматургічних текстів. Але в той же час, звертаючись до віртуальної реальності театр відображує стан сучасного суспільства, в якому більшість реальних речей замінено знаками. Безумовно, вплив віртуальної реальності на театральне мистецтво не обмежується лише технічним втручанням. Мова йде про зміну самої сутності мистецтва в епоху новітніх медіа-технологій. Коли мистецтво, самобутньою рисою якого є гра актора, реальної людини, «тут і зараз», дозволяє собі замінити деякі компоненти сценічного ансамблю екранною проекцією, відцифрованим зображенням, що свідчить, напевно, про проникнення духу знеособлювання, уніфікованості в театральне мистецтво. Воно стає привабливим для масового глядача, але втрачає при цьому свою ауру, перетворюючись із театру в медіа-театр, в віртуальний театр. Можливості медіа-театру покаже час.

Все вище сказане дозволяє зробити наступний висновок про те, що сучасна сучасна соціокультурна ситуація України та світу, так чи інакше, відображається і на театральному мистецтві, тому неможливо розглядати сучасні театральні процеси відокремлено від реалій сьогодення. Сучасна культура спрямована на глобалізацію, вона формує інший тип світобачення і світорозуміння. На противагу тенденціям нормативності та уваги до правил виразності в попередню епоху (XX століття), XXI століття характеризується надмірністю художніх пошуків, поглибленою метафоричністю та символікою в мистецтві. Спостерігається заперечення традицій театрального мистецтва, відбувається становлення нового типу художнього бачення, зміна критеріїв художності. Актуальними залишаються питання призначення, можливості та роль художньої творчості в духовному бутті людини.

Література:

1. Мірошниченко Н. Неоритуальність у театрі постмодернізму // Кіно. Театр. - 2001. - №1. - С.28-30.
2. Нариси з історії театрального мистецтва України XX століття / Інститут проблем сучасного мистецтва Академії мистецтв України; Редкол.: В.Сидоренко (голова) та ін. - Київ: Інтертехнологія, 2013. - 1054 с. іл.

ГОРБАТКО ВАЛЕРІЯ, студентка
5 курсу факультету менеджменту і
бізнесу ВП «МФ КНУКіМ»
Науковий керівник:
Чеботаєва О. М., к. і. н., доцент

КОРПОРАТИВНА КУЛЬТУРА ЯК СУБКУЛЬТУРНИЙ СОЦІАЛЬНИЙ ФЕНОМЕН

Корпоративна культура є невід'ємною складовою сучасного соціокультурного життя. Дане поняття означає систему цінностей, переконань, вірувань, уявлень, очікувань, символів, а також ділових принципів, норм поведінки, традицій і ритуалів, що склалися в будь-якому управлінському, виробничому або творчому колективі за час його діяльності та які приймаються більшістю членів цього колективу. Корпоративна культура безпосередньо впливає на рівень вмотивованості та активності працівників, на процеси оптимізації умов праці, а в кінцевому рахунку – на рівень її ефективності. Вказаною обставиною визначається інтерес науковців різного профілю до проблем корпоративної культури.

Дослідження специфіки корпоративної культури як окремого культурного формоутворення були започатковані такими видатними соціологами й корифеями культурологічної думки як німець Макс Вебер і француз Еміль Дюркгейм (ще наприкінці XIX – на початку XX ст.), американці Альфред Кребер і Клайв Клакхон (в середині XX ст.). В 80-ті роки минулого століття в зарубіжній літературі з'явилися вже численні публікації, присвячені вказаному культурному феномену. В країнах колишнього СРСР, зокрема в Україні, до проблем корпоративної культури в 90-ті роки звернулися менеджери, соціологи, психологи, фахівці із загальної культурології та культури менеджменту. При написанні даної доповіді нами використані публікації українських та російських вчених: І.І. Дахно, М.Й. Дмитренко, Н.Н. Могутнової, М. Ольшевської, Н.Л. Тимошенко, О.Н. Шинкаренко та ін. В них, зокрема, розкривається структура корпоративної культури, тобто сукупність її основних складників в їхніх взаємозв'язках і взаємодії. Так, наприклад, Н. Могутнова вважає, що корпоративна культура складається з двох рівнів. *Перший рівень – «артефакти».* До них відносяться:

- зовнішній вигляд будівлі, офісів та інших приміщень, в яких знаходиться установа або колектив;
- зовнішній вигляд співробітників (особливо, якщо є прийнята в організації форма одягу);

- наявність особливого стилю організації: логотип, символіка, їх застосування в оформленні робочих місць, документів (наприклад, − гасла, плакати, прапорці, значки, емблеми);

- спеціальні документи, в яких описані цінності організації.

В артефактах виражається те, що відрізняє одну установу від іншої.

Другий рівень - "цінності". Це цілий ряд складових, кожна з яких може бути закріплена в документах організації, або в її усній традиції та практиці життя. Серед них найважливішими є:

- історія, міфи і герої колективу. Це вся історія його створення та розвитку з дня заснування по сьогоднішній момент;

- система уявлень про своє призначення, корпоративну місію, мету існування та принципи функціонування, норми поведінки (наприклад такі, як корпоративна солідарність);

- ритуали і традиції. Вони, як правило, виражаються у святкуванні будь-яких подій. Їх спільна риса полягає в наповненні життя людей сенсом прилучення до цілого: робочої групи, професії, суспільства. У святковій дії колектив максимально виділяє та втілює свої нормативи та цінності, що сприяє збереженню його стабільності, незмінності суспільного життя в межах заданих норм і установок. [4, с.134]

Корпоративне свято відіграє роль потужного механізму передачі культурних традицій від одного покоління працівників до іншого, дозволяє людям здійснювати самоідентифікацію з організацією, її колективом, утверджує відповідальність та відданість справі свого колективу. Організаторам культурно-дозвіллєвої діяльності, яких в даному випадку ми маємо честь представляти, як нікому іншому добре відомо значення поняття «корпоратив», що порівняно не так давно увійшло в широкий ужиток нашого суспільства та означає святковий дозвіллєвий захід у вузькому колі свого виробничого колективу. Організацію корпоративів слід вважати одним із суттєвих й досить популярних елементів сучасної корпоративної культури.

Спираючись на наведені вище загальнотеоретичні положення, ми спробували дослідити специфічні риси корпоративної культури свого рідного ВУЗу – ВП «Миколаївська філія КНУКіМ». Афішна тумба біля входу в головний корпус за адресою вул. Декабристів, 17 зустрічає нас зображенням «легендарного героя» нашої «корпорації», «обличчям №1» − Михайла Михайловича Поплавського. За будь-якого ставлення до нього не можна не визнати, що він є своєрідним й заслуженим брендом всього величезного комплексу КНУКіМ разом із його філіалами. Такими ж брендовими, девізними давно стали вислови М.М Поплавського про КНУКіМ, як «університет успішних людей» та про «шалене кохання», як принцип життя кожного студента та викладача нашої alma mater. До речі, останній афоризм яскраво

свідчить про те, що іншим нашим життєвим принципом є незмінне почуття гумору.

На превеликий жаль, наш день не починається з гімну, але він у нас все ж таки є для всіляких урочистостей, наприклад, для проведення «Днів відкритих дверей» та адаптації першокурсників. Йдемо далі і опиняємося у музейній кімнаті (ауд.23). Звісно, це не музей в повному сенсі слова, але все ж таки узагальнююча візуальна репрезентація основних педагогічних і творчих досягнень нашої філії. Також наш ВУЗ має свій фірмовий одяг – це яскраві червоні футболки, на яких написана назва нашого «вишу». Вони зовні відрізняють нас від студентів інших університетів. На футболках, як і на деяких інших предметах в нашій alma mater (навіть на програмі даної конференції) зображена наша емблема: стилізований симбіоз ліри та тризубу в оточені зірок. Перше показує нашу творчу спрямованість і патріотизм, а друге – що всі ми є зірками, принаймні для наших педагогів, а в майбутньому обов'язково яскраво реалізуємося в обраній професії. Отже, зірки запалюють саме тут – в стінах Миколаївської філії Київського національного університету культури і мистецтв. Тому частіше заходьте на сайт нашого ВУЗу – це теж важливий компонент корпоративної культури. На сайті розміщується різноманітна інформація про структуру та кадровий склад Миколаївської філії КНУКіМ, умови зарахування до неї, про досягнення університету, про події, які відбулися, або які відбудуться найближчим часом і т.д.

Соціальне значення корпоративної культури визначається її функціями. Основними серед них є наступні:

1.Формування позитивного іміджу організації. Корпоративна культура виражається через цінності, які організація підтримує не тільки всередині себе, а й зовні. Відповідно, дана організація сприймається певним чином як у внутрішньому, так і зовнішньому середовищі. Співробітник, якого задовольняють далеко не всі умови праці, може, тим не менш, продовжувати роботу на підприємстві, приналежність до якого викликає у зовнішньому середовищі повагу, працювати на якому престижно.

2. Підтримка цінностей, притаманних даній організації. Корпоративна культура через артефакти, місію, історію, традиції підтримує цінності даного колективу (аксіологічна функція).

3. Створення та підтримка у співробітників почуття причетності до спільної справи ("співпричетність"), що надає сенс їх роботі в організації. Дану функцію можна було б назвати інтегративною та смислоутворюючою.

4. Виховання співробітників в дусі відданості організації, обмеження від небажаних впливів (охоронна функція).

5. Сприяння соціалізації нових працівників (адаптаційна функція). Соціалізація працівника в колективі багато в чому пов'язана саме з тим,

наскільки успішно він зможе "влитися" в існуючу культуру й прийняти панівні цінності.

6. Формування та контроль форм поведінки, характерних для даної організації (нормативно-регулююча функція). Механізми дії корпоративної культури "відбраковують" стилі поведінки, що не відповідають її змісту. [4, с.132]

Отже, знання теоретичних основ корпоративної культури є невід'ємним компонентом як загальнокультурологічної, так і власне управлінської компетентності керівника будь-якого колективу. Корпоративна культура виступає при цьому і об'єктом, і інструментом менеджерського управління в соціально-культурній системі. Впливаючи на процес формування й впровадження корпоративної культури, керівник установи або колективу одночасно використовує її як знаряддя для досягнення найамбітнішої корпоративної мети. З точки зору корпоративної культури ВП «МФ КНУКіМ» це означає – *успішно реалізуватися в обраній професії та пізнати шалене кохання*, чого я всім присутнім щиро бажаю!

Список використаних джерел

1. Дахно, І.І.Ділова кар'єра: навчальний посібник./ І.І. Дахно. – К.: Центр учбової літератури,2011. – 528 с.

2. Дмитренко, М.Й. Конструктивні та деструктивні смисли сучасної корпоративної культури: переоцінка цінностей // Гілея. – 2014 . – Випуск 89.– С. 282-287.

3. Корпоративна культура [текст]:Навч. посіб./ред. Г.Л.Хаєнт. - К.:Центр навчальної літератури, 2003. – 403с.

4. Могутнова, Н.Н. Корпоративная культура: понятие, подходы // СоцИс. – 2005. – №4. – С. 130-135.

5. Ольшевська, М. Корпоративна культура: суть, елементи, формування // Кадровик України. – 2011 . – №7. – С. 106-113.

6.Тимошенко, Н.Л. Корпоративна культура: діловий етикет: навчальний посібник/ Н.Л Тимошенко. – К.: «Знання», 2006. – 391с.

7. Шинкаренко, О.Н. Корпоративная культура. Мифы и реальность // Кадры предприятия. – 2011. – №9. – С.95-99.

ШЕРЕПЕНКО АННА, студентка 5 курсу факультету менеджменту і бізнесу ВП «МФ КНУКіМ»
Науковий керівник:
Чеботаєва О. М., к.і.н., доцент

КУЛЬТУРНИЙ СВІТ ДИТИНИ ЯК АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА КУЛЬТУРОЛОГІЇ

Згідно українському законодавству, дітьми вважаються особи, що не досягли повноліття. А весь дитячий вік педагоги і психологи розподіляють на дитинство (дошкільний і молодший шкільний вік), підлітковий вік (від 11-12 до 15-16 років, деякі психологи вважають його «дитинством, що затягнулося») і юнацький вік (від 14 до 18 років). [3, с. 94, 98, 260, 371; 5, с. 175-176]

За своїм психолого-педагогічним змістом **дитинство** визначається як період становлення особистості дитини, перетворення її в повноцінного члена людського суспільства. Даний процес відбувається в специфічному соціокультурному просторі **дитячої субкультури**, створеної спеціально для дітей та, значною мірою, за участю самих дітей. Дитяча субкультура виконує ті ж функції, що і будь-яка культура дорослих (адаптивно-захисну, пізнавальну, інформаційно-комунікативну, нормативно-регулюючу, соціалізуючи, виховну, креативну, інтегративну, рекреаційну і т.д.). Тобто, як і будь-яка інша культурна підсистема, дитяча субкультура є поліфункціональним утворенням. Приставка «суб-» означає її підлегле становище в культурній системі, де домінують дорослі. [1]

Дитяча субкультура відзначається своєю двошаровістю. Один її шар – це культурні форми, які створюються дорослими для дитини. Вони репрезентують й трансформують кожному новому поколінню дітей соціально-культурні здобутки нації та людства в цілому (мову, фольклор, гумор, знання про властивості навколишнього світу, естетичні та релігійні уявлення, моральні норми тощо). Крім когнітивного та духовного аспектів культури, даний шар представлений великою кількістю побутових предметів дитячого призначення – одяг, взуття, іграшки, дитячі меблі, спортивний інвентар тощо.

Другий шар дитячої субкультури представлений формами власної дитячої діяльності. У дитячій субкультурі відбивається все, що створюється самою спільнотою дітей у кожній конкретно-історичній ситуації (мовленнєві новоутворення, ігри та їхній реквізит, дитячий «правовий» кодекс і т.д.). Кожна дитина збагачує загальний простір дитячої субкультури особистісними здобутками, настановами, принципами, традиціями, які вона виносить із своєї сім'ї. Кожна дитина реалізується в дитячій субкультурі по-своєму особливо, ніби виконуючи своє власне призначення. Тому дорослим в їхньому

спілкуванні із дітьми завжди потрібно пам'ятати, що з вишневої кісточки не виросте апельсин, з неї виросте маленька вишенька. [2, с. 48]

«Плоди», які насправді «виростають» в соціокультурному просторі дитячої субкультури, поки що не стали предметом фундаментального культурологічного дослідження. В існуючих наукових концепціях дитинство найчастіше розглядається або в соціологічному, або в історичному аспекті.

Отже, актуальність вивчення культурного світу дитини спричиняється щонайменше двома обставинами:

а) недостатньою увагою науковців до специфіки і розвитку дитячої субкультури саме з соціально-культурологічної точки зору;

б) стратегічною важливістю самого феномена дитинства як явища, в якому закладаються внутрішні потенції майбутнього життя як окремої особистості, так і всього суспільства в цілому (пригадаймо широко відоме гасло – «Діти – наше майбутнє!»).

Одним з найскладніших та найважливіших питань в дослідженні дитячої субкультури є розкриття її внутрішньої структури, яка, безперечно, не може бути однаковою для різних типів суспільств і загальних культурних систем. Спираючись на наявні з цього питання джерела, вважаємо, що найкраще в науковій літературі поки що представлена структура дитячої субкультури традиційного доіндустріального суспільства, тобто такого, що базувалося ще на аграрному ручному виробництві та усній передачі соціального досвіду від старшого покоління до молодшого. Видатна американська дослідниця Маргарет Мід називала таке суспільство постфігуративним з точки зору способів залучення дітей до соціально значимого досвіду. Можемо сказати, що мова йде про основні структурні компоненти дитячої субкультури будь-якої народної (традиційної), етнічної культури. [7] І. С. Кон визначає їх наступним чином:

- ***традиційні ігри*** (хороводи, рухливі ігри, військово-спортивні змагання та ін.);
- ***дитячий фольклор*** (лічилки, дражнилки, страшилки, казки, загадки, скоромовки тощо).
- ***дитячий правовий кодекс*** (знаки власності, стягнення боргів, право старшинства і опікунські права в різновікових групах, право на використання лише «свого» місця);
- ***дитячий гумор*** (потішки, анекдоти, розіграші, забіяцтва);
- ***дитяча магія і міфотворчість*** ("чаклунство" проти везучого, закликання сил природи для виконання бажання, фантастичні історії-небилиці, символічні жести);
- ***дитяче філософствування*** (питання типу "чому", міркування про життя і смерть та ін.);
- ***дитяча словотворчість*** (етимологія, мовні обороти, неологізми);
- ***естетичні уявлення дітей*** (складання віночків та букетів, малюнки та ліплення, "секрети");
- ***наділення прізвиськами однолітків і дорослих;***

- ***релігійні уявлення*** (дитячі молитви, обряди). [4]

Кожний із вищезазначених структурних компонентів дитячої субкультури міг би стати предметом окремого, самостійного соціокультурного дослідження. Скажімо, феномен дитячої словотворчості в свій час серйозно вивчав К. І. Чуковський. Автор «Мухи-цокотухи» та інших шедеврів сучасної дитячої літератури написав про дитячу словотворчість окрему книгу «Від двох до п'яти». Він започаткував збирання оригінальних дитячих висловлювань, яким захоплюються сьогодні навіть деякі батьки. Чуковський піддав дитячий фольклор глибокому науковому аналізу. Смакуючи справжні дитячі шедеври («Ой, мама, какая *прелестная гадость*!», «Мадонна с *мадонёнком*», «Мы хорошо купались. Такую *брызгань* подняли!», «Ты уже принесла песочек, а я иду за *ещём*» и т.д.), Чуковський зауважував, що прекрасна сама по собі дитяча мова «має високу наукову цінність, … досліджуючи її, ми відкриваємо дивні закономірності дитячого мислення…». [10, с. 4]

Не претендуючи на вичерпність сюжету, ми запропонували б включити в структуру сучасної дитячої субкультури дитячу літературу, дитячу музику, дитяче кіно, дитячі заклади (будинки творчості, клуби, театри і т.д.), дитячі іграшки, дитячі промислово виготовлені ігри, зокрема, комп'ютерні і т.д.

З усіх структурних компонентів дитячої субкультури варто зупинитися на такому важливому як **гра**.

Вивчення ігор передбачає розгляд різних аспектів взаємодії цього виду діяльності з іншими і його вплив на формування особистості в певній **етнічній спільноті**. В грі діти оволодівають різними навичками, які мають етнічне походження. Це стосується форм спілкування з однолітками (стосунки діти-діти у всій різноманітності), оволодіння першими формами трудової діяльності. Саме в грі діти копіюють і відтворюють світ дорослих певної етнічної спільноти.

Проте, в сучасному індустріальному, а тим більше – інформаційному, постіндустріальному, постмодерному суспільстві виявилась перерваною багатовікова ланка передавання ігрової традиції від одного дитячого покоління до іншого (раніше вона не переривалась навіть під час війни). Тобто відбувся перехід від постфігуративного типу культури до її кофігуративного і префігуративного типів. Цей перехід супроводжується **кризою традиційної ігрової культури**. Грати діти стали не менше, а гірше – якість ігор стрімко падає. В дитячому дозвіллі використовується все більше **примітивних ігрових форм** – пустощів, витівок, забав, що посідають місце вже на останній межі ігрової культури. Вони все частіше переходять в бешкетування і навіть хуліганство: забави з вогнем, вибухами, катуванням тварин, а то і людей, безглузді руйнування тощо. Тому як в культурологічній, так і в психолого-педагогічній літературі фахівці ставлять питання про необхідність рятування і відродження традиційних народних ігор – генетичного фонду ігрової культури кожного народу. [8, с. 264]

Спеціальної уваги дослідників, культорганізаторів-практиків і батьків потребують комп'ютерні ігри, які буквально окупували культурний світ дитини

сучасної епохи з усіма їхніми як позитивними, так і негативними наслідками. Серед небезпечних тенденцій в розвитку ігрової дитячої культури науковці відзначають, наприклад, те, що сучасні дівчата та хлопчики розучуються гратися конструктивно. Змінилась і сама якість, сама сутність дитячої гри: вона стала індивідуалістичною, іноді агресивною. Особливо емоційно реагують на наявність агресії в комп'ютерній грі хлопчики. Вони із захватом переказують криваві сцени, перераховують зброю, її переваги і ціну.

«*Моя улюблена гра про черв'яків, - каже Петрусь, 7 років, - там потрібно черв'яків «мочити», щоб кров бризкала на всі сторони, за це життя дають!»* Звичайно, нам є зрозумілою ідея про необхідність розрядки і виходу агресії в безпечному для соціуму напрямку, але дитина дошкільного віку ще досить часто плутає видумку з дійсністю, тим паче, що в повсякденній ігровій діяльності вона постійно перетворює предмети, які є поряд, в ті, які потрібні, а сама перевтілюється в найрізноманітніших героїв. [9, с. 191]

Комп'ютерні ігри в сучасному суспільстві стали не тільки розвагою, але і носієм культури. Вони мало схожі на балетну сцену, галерейну стіну або сторінку з книги, проте так само фіксують сучасну мораль, етику, ілюзії, надії та уявлення про минуле і майбутнє більшості людей. Існує багато якісних навчальних програм, як вітчизняних, так і зарубіжних виробників. Зокрема, декілька програм з навчання писати мотивують дітей до написання оповідань, листів або привітань друзям. Цікавими є для дітей **імітаційні ігри**, які точно відтворюють історичну, географічну або наукову обстановку та заохочують дітей виступати в ролі дослідників, приймати рішення, долати перешкоди.

Значить справа полягає не в самій грі або її ігровому результаті, а в тому, в які взаємостосунки і з ким вступає в ній дитина, які якості набуває, чому вчиться, що пізнає, що відкриває в собі, як самовиражається, з якої точки зору пізнає навколишній світ, як відбувається соціалізація дитини. [6, с. 85-86]

Отже, дитяча субкультура - це особлива система, що існує у дитячому середовищі уявлень про світ цінностей, свого роду – культура в культурі, яка живе за специфічними і самобутніми законами, хоча й «вбудована» в загальне культурне ціле. Це сукупність особливостей поведінки, форм спілкування, діяльності самих дітей, а також соціокультурні інваріанти, зафіксовані в дитячій мові, мисленні, ігрових діях, фольклорі. Дитяча субкультура втілює специфічні способи організації дитячого життя, норми і цінності світосприйняття, спілкування та взаємовідносини з оточуючими. В дитячій субкультурі, як і в загальній культурі, в якій народилася дитина, відбувається формування цілісного життєвого досвіду індивіда, задовольняються його найважливіші потреби, такі як потреба в ізоляції від дорослих, близькості з іншими людьми за межами сім'ї, потреба в самостійності та участь у соціальних змінах. Дитяча субкультура – це складний, суперечливий, динамічний, але настільки важливий культурний світ, що в подальшому він має стати предметом більш пильної і всебічної дослідницької уваги культурологів.

Список використаних джерел:

1. Абраменкова, В.В. Детская субкультура: содержание, функции, значение в культуре. [Електронний ресурс] / Режим доступу: http.portal-slovo.ru. – Назва з екрану.
2. Буева, Л.Н. Социальная среда и формирование гармонической личности / Л.Н. Буева. – М.: Наука, 1971.
3. Гончаренко, С.У. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997.
4. Кон, И. С. Ребенок и общество. [Електронний ресурс] / Режим доступу: http.bestreferat.ru/referat-213223. – Назва з екрану.
5. Кочубей, Т.Д. Проблема періодизації дитинства у людинознавчих науках та її вплив на процес навчання та виховання // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи: наук. зб. – Умань, 2002.
6. Луков, В.А. Особенности молодежных субкультур в России / А. В. Луков // Социс. – 2002. – №10.
7. Мид, М. Культура и мир детства. [Електронний ресурс] / Режим доступу: http.bestreferat.ru/referat-213851. – Назва з екрану.
8. Репринцева, Е.А. Педагогика и психология игры. Программа спецкурса // Игра в образовании ребенка: от прошлого к настоящему. Учебное пособие. – Курск: Изд-во Курского гос. ун-та, 2004.
9. Сіткар, В.І. Субкультура дитинства в контексті сучасної масової культури. – Тернопіль, 2013.
10. Чуковский, К. И. От двух до пяти. – М.: Дегтиз, 1963.

ПОНОМАР ЄЛИЗАВЕТА,
студентка 1 курсу факультету менеджменту і бізнесу ВП «МФ КНУКіМ»
Науковий керівник: Калініна Л. А., к.п.н., доцент

ПРОБЛЕМИ КУЛЬТУРИ ДОЗВІЛЛЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Важливе місце в житті сучасної студентської молоді займає сфера вільного часу. Він є одним із важливих засобів формування особистості молодої людини, оскільки в його умовах найбільш сприятливо проходять рекреаційно-відтворювальні процеси, які знімають інтенсивні фізичні, інтелектуальні, психічні навантаження. Але слід наголосити на тому, що сучасний світ є надзвичайно активним і стрімко змінюється. Зміни відбуваються в першу чергу в молодих людей. Актуальні проблеми молоді відображають недосконалості та вади всього суспільства. Зниження рівня життя молодих людей відбивається на рівні їх культурного життя, а саме: популярні західні ідеї споживацького ставлення до життя, що знайшло своє відеображення в культі грошей і моди, прагненню до матеріального благополуччя, отримання задоволень. Крім того, існують проблеми і дозвілля молоді. У багатьох містах і селах не створено умов для культурного проведення вільного часу: немає безкоштовних басейнів, спортивних секцій або гуртків за інтересами. Ось і лишаться юнакам та дівчатам одне - сидіти перед телевізором або комп'ютером, у компанії однолітків з сигаретою і пляшкою в руках.

Духовне спустошення знайшло своє відображення і в проблемі мовної культури сучасної молоді. Низький рівень освіти, спілкування в інтернеті, розвиток різних молодіжних субкультур сприяють розвитку сленгу, далекого від правил літературної мови. Слідуючи моді, молоде покоління використовує в мові лайливі слова, сленгові вислови, порушує мовні норми.

Особливо слід сказати про студентство. Студентство – це своєрідна соціальна категорія молоді, організаційно об’єднана інститутом вищої освіти. Студенти вирізняються найбільш високим освітнім рівнем, соціальною активністю, гармонійним поєднанням інтелектуальної й соціальної зрілості. Час навчання у ВНЗ збігається з періодом зрілості та характеризується становленням особистісних якостей. Формуються та розвиваються такі риси характеру, як цілеспрямованість, рішучість, наполегливість, самостійність, ініціатива, уміння володіти собою. Спостерігається посилення соціально-моральних мотивів поведінки, посилюється інтерес до моральних проблем – способу і змісту життя, обов’язку, відповідальності, любові та вірності. Важли вою умовою оптимального розв’ язання завдань, що стоять перед студентом у роки навчання,

є розуміння важливості раціональної організації часу й наявності досвіду його використання [4, 4].

Особливо проблематичним для багатьох студентів є використання вільного часу. Вільний час приваблює студентів нерегламентованістю, самостійним вибором різних занять, можливістю поєднувати в ньому різні види діяльності: розважальні, творчі. Однак потужний педагогічний потенціал вільного часу для значної кількості студентів залишається неусвідомленим, нереалізованим. Вільний час сприймається як час розваг. Упровадження ринкових умов викликало до життя таке явище, як робота студентів у позанавчальний час із метою заробітку [6, 16]. Діяльність у вільний час цінна своїм процесом і тому сприймається як вільна діяльність. До дій такого виду залежно від особливостей та потреб особистості, відносять читання, творчу працю, зустрічі з друзями, сон, приготування їжі, а також безглузде вештання по вулиці, уживання алкоголю, наркотиків. Молодь сприймає, а отже й вибирає, різну діяльність для відпочинку, залежно від виду потреб рекреаційних установок, які визначають форму проведення вільного часу. Усі ці заняття вказують на досягнутий рівень культури індивідуального дозвілля [1, с. 15].

Культура дозвілля – це, внутрішня культура людини, яка передбачає наявність у неї певних особистісних якостей, які дають змогу змістовно та з користю проводити вільний час. Розумові здібності, характер, організованість, потреба, інтерес, уміння, смаки, життєва мета, бажання – усе це складає особистісний, індивідуально-суб'єктивний аспект культури дозвілля. Існує пряма залежність між духовним багатством людини та змістом її дозвілля. Але є також зворотний зв'язок. Культурним може бути тільки змістовно наповнене, ефективне за своїм впливом на особистість дозвілля. Культуру дозвілля характеризують також ті заняття, яким віддається перевага у вільний час. Ідеться про ті види дозвіллєвої діяльності, які сприяють формуванню й розвитку особистості. Особливо цінні ті заняття, у яких молода людина особисто бере участь. Культура дозвілля визначається також і рівнем розвитку та функціонуванням відповідних закладів й установ. культури: клубів, кінотеатрів, стадіонів, бібліотек та ін. При цьому особливе значення має творча діяльність працівників цих закладів.

Багато залежить від того, які форми відпочинку, розваг, послуг будуть запропоновані працівниками дозвіллєвої сфери. Разом із тим культура проведення вільного часу є результатом старання самої особистості, її бажанням перетворити дозвілля в засіб, придбати не тільки нові враження, але й знання, уміння, здібності [1, с. 10].

Знання та навички, які набувають студенти у вільний час, реалізуються в навчальній, науковій і громадській діяльності закладу, у якому вони навчаються. Отже, формування особистості студента, майбутнього спеціаліста, – це безперервний процес. Він містить у собі як навчальний процес, так і час дозвілля. Слід пам'ятати, що студент має право на свій особистий вільний час. Дозвілля дає можливість сучасній молодій людині розвивати різні сторони своєї особистості, навіть власний талант. Для цього потрібно, щоб до дозвілля вона

підходила з позиції свого життєвого завдання, свого покликання – усебічно розвивати власні здібності, свідомо формувати себе. При цьому слід ураховувати той факт, що на першому місці разом із комплексом професійних знань – комплекс професійних здібностей особистості, а також рівень розвитку загальної культури майбутнього спеціаліста. Тому у вищих педагогічних навчальних закладах для отримання позитивних результатів навчально-виховного процесу потрібно створювати певні умови для організації дозвіллєвої діяльності студентів [5, с. 18].

Під дозвіллєвою діяльністю розуміють: – цілеспрямовану, самокеровану пізнавальну діяльність, необхідну для розвитку здатності здобувати знання; – сукупність занять, за допомогою яких задовольняються фізичні, психічні та духовні потреби особистості. Форми й стилі проведення вільного часу людини різноманітні. Це, по-перше, заняття рекреаційного характеру, під час яких здійснюється споживання культури, а не її створення. По-друге, це елементарні форми освіти та навчання, ці заняття здебільшого притаманні молоді, яка навчається, а саме студентству. По-третє, це піднесена діяльність, яка вимагає вищого рівня розвитку мотивації й здібностей, уключає в себе різні види художньої, технічної діяльності, самоосвіту, громадську діяль- ність і націлена на розвиток здібностей до відтворення та створення духовних цінностей [6,с. 3].

За даними соціологічних досліджень було виявлено найбільш значущі чинники, що впливають на формування культури дозвілля й активне ставлення студентів до його проведення. Частина студентів віддають перевагу пасивним формам дозвілля, оскільки володіють слабкою орієнтацією на рухову діяльність, пов’язану зі зміцненням здоров’я, недооцінюють роль фізичної культури як чинника духовного розвитку. Незначна кількість юнаків та дівчат надає перевагу у вільний час переглядові телепередач чи відеофільмів. При цьому проводять вільний час біля телевізора більше дівчата, ніж хлопці. Поряд із цим майже на два відсотки більша кількість любителів комп’ютерних ігор та інтернет-спілкування. Це пояснюється тим, що Інтернет є невід’ємним елементом сучасної молодіжної «тусовки», через який поширюються новини, обговорюються значимі події, визначається в цілому стиль життя молоді. Інтернет можна назвати великою віртуальною молодіжною «тусовкою», що задає молоді закони й моду та водночас є її віддзеркаленням. Тому реально припустити, що виникає новий напрямок молодіжного дозвілля – «віртуальна Інтернет - тусовка». У різних групах цей вид дозвілля більш диференційований. Комп’ютерними іграми більше захоплюються хлопці – 29,0 % опитаних, а дівчата – лише 6 %.

Незначно зменшилася кількість бажаючих студентів читати книги й журнали, слухати музику, займатися спортом. При цьому, спортивні захоплення властиві переважно юнакам. Дівчата ж удвічі частіше, аніж хлопці, на дозвіллі читають книги, газети та журнали. Якщо порівнювати юнаків і дівчат, то можна казати, що юнаків більше приваблює двір, дівчаток – дискотека. Однак, якщо порівняти популярність дискотек у жителів різних типів поселень, то виявляється, що основними відвідувачами дискотек є сільська та селищна

молодь. Для юних жителів міст цей різновид дозвілля зовсім не популярний: 3,8 % опитаних у місті проти 27,9 % на селі. Такий розподіл пояснюється тим, що клубні дискотеки на селі є єдиними місцями дозвілля, на відміну від міста.

Опитування показало, що частина студентів (16,5 %) проводить вільний час або на природі з батьками чи друзями, або (12,3 %), відвідуючи різні гуртки й секції в навчальному закладі, відвідують бібліотеку лише 5 % опитуваних, самостійно займаються спортом та фізичною культурою тільки 11 %.

Серед причин, чому студенти не відвідують ніяких спортивних секцій та гуртків, можна виділити чотири основні: – не дозволяють батьки; – немає в місті; – не вистачає часу; – ніякі гуртки не цікавлять. Порівнюючи результати, бачимо, що найбільше часу студенти хочуть приділяти та приділяють телевізору й комп'ютеру, які захоплюють їхню увагу, відволікають від інших пізнавальних, творчих і корисних справ, водночас часто викликають агресивні або депресивні стани.

Відповіді студентів засвідчують, що більшість із них не задоволена тим, як вони проводять вільний час і бажають змінити це, але в них відсутній досвід, як це зробити, і нема вміння організувати власний час, що не дає їм змоги зробити своє дозвілля цікавим. Уміння ефективно використовувати вільний час для свого особистісного й творчого розвитку засвідчує про дозвіллєву культуру людини.

Все вище сказане дозволяє зробити висновок, що дозвілля є сприятливим ґрунтом для випробування студентами своїх творчих потреб і можливостей. У процесі дозвілля набагато простіше формувати поважне ставлення до себе, навіть особисті недоліки краще долаються завдяки дозвільній активності. Саме на дозвіллі людина проявляє себе як вільна індивідуальність.

Література:

1. Вишняк А. И. Культура молодежного досуга / А. И. Вишняк. – Киев : [б. и.], 1988.

2. Пелех Л. Р. Формування особистості майбутнього вчителя у системі масових виховних заходів ВНЗ / Л. Р. Пелех. – К. : [б. в.], 2001.

3. Петрова І. В. Дозвілля в зарубіжних країнах : підручник / І. В. Петрова. – К. : Кондор, 2005. – 408 с.

4. Половеня Д. И. Роль свободного времени в процессе творческой самореализации личности / Д. И. Половеня // Природа, человек, культура: проблемы гармонии : материалы науч. конф. – Мн. : Белорус. гос. ун-т культуры, 2003. – С. 442–446.

5. Путіловська Н. Б. Формування особистості студентів в умовах вільного часу / Н. Б. Путіловська // Збірник наукових праць. – Вип. 20. Т.1 : Педагогічні науки / за заг. ред. В. Д. Будака, О. М. Пєхоти. – Миколаїв : МДУ, 2008. – С. 165.

6. Савченко О. Від людини освіченої – до людини культури / О. Савченко // Рідна школа. – 1996. – № 5–6. – С. 3

ВОЗНЯК МАРІЯ, студентка гр. ТР-11-1 спеціальності «Туризм»
Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу
Науковий керівник: Побігун О. В., к. геогр. н., доцент

АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ МОЛОДІЖНОГО ДОЗВІЛЛЯ

Молодість - це період ухвалення відповідальних рішень, що визначають все подальше життя людини: вибір професії і свого місця в житті, вибір сенсу життя, вироблення світогляду. Найважливіший психологічний процес - становлення самосвідомості і стійкого образу своєї особи, свого «Я»[1].

Молодь має рухомі межі свого віку, вони залежать від соціально-економічного розвитку суспільства, рівня культури, умов життя. Це соціально демографічна група, що переживає період становлення соціальної зрілості, адаптації до світу дорослих і майбутніх змін.

Дозвілля – діяльність у вільний час поза сферою суспільної і побутової праці, завдяки якій індивід відновлює свою здібність до праці і розвиває в собі в основному ті уміння і здібності, які неможливо удосконалити у сфері трудової діяльності [2]. Так як дозвілля – діяльність, то це означає, що воно не порожній час, не просте байдикування і разом з тим не за принципом: «що хочу, то і роблю». Це діяльність,яка здійснюється в руслі певних інтересів і цілей, які ставить перед собою людина. Засвоєння культурних цінностей, пізнання нового, любительська праця, творчість, фізкультура і спорт, туризм, подорожі – цим та іншим може бути зайнята людина у вільний час. Всі ці заняття вкажуть на досягнутий рівень культури молодіжного дозвілля.

Від уміння направляти свою діяльність в години дозвілля на досягнення загальнозначущих цілей, реалізацію своєї життєвої програми, розвиток і вдосконалення своїх сутнісних сил, багато в чому залежить соціальне самопочуття молодої людини, її задоволеність своїм вільним часом.

До специфічних рис молодості відноситься переважання у неї пошукової, творчо-експериментальної активності. Молодь більш схильна до ігрової діяльності, що захоплює психіку цілком, дає постійний притік емоцій, нових відчуттів, і насилу пристосовується до діяльності одноманітної, спеціалізованої [3]. Ігрова діяльність носить універсальний характер, вона притягає до себе людей практично різного віку і соціального положення. Інтерес до ігрової діяльності у молоді носить достатньо виражений характер. Діапазон цих інтересів широкий і різноманітний: участь в телевізійних і газетних вікторинах, конкурсах, комп'ютерні ігри, спортивні змагання. Феномен гри породжує величезний, неймовірний світ, що швидко розростається, в який занурюється молодь. У сьогоднішніх непростих соціально-економічних умовах світ гри

здійснює серйозний вплив на молодь. Цей світ забезпечує молоді переривання повсякденності. У міру втрати орієнтації на працю і інші цінності, молодь йде в гру, переміщається в простір віртуальних світів. Численні спостереження за практикою підготовки і проведення молодіжних культурно-дозвільних заходів свідчать про те, що їх успіх значною мірою залежить від включення в їх структуру ігрових блоків, стимулюючих у молодих людей прагнення до змагальності, імпровізації і винахідливості [3].

До інших особливостей молодіжного дозвілля відноситься своєрідність середовища його протікання. Батьківське середовище, як правило, не є пріоритетним центром проведення дозвілля молоді. Переважна більшість молодих людей вважають за краще проводити вільний час поза межами домівки, в компанії однолітків. Коли мова йде про вирішенні серйозних життєвих проблем, молоді люди охоче приймають поради і повчання батьків, але в області специфічних дозвільних інтересів, тобто при виборі форм поведінки, друзів, книг, одягу, вони поводяться самостійно. Спілкування в молодіжній компанії – це форма дозвілля, в якій юна людина має потребу органічно [4]. Тяга до спілкування з однолітками пояснюється величезною потребою молоді в емоційних контактах.

Примітною особливістю дозвільної діяльності молоді стало яскраво виражене прагнення до психологічного комфорту в спілкуванні, прагненні набути певних навичок спілкування з людьми різного соціально-психологічного складу. Спілкування молоді в умовах дозвільної діяльності задовольняє, перш за все, наступні її потреби: у емоційному контакті, співпереживанні, у інформації, у об'єднанні зусиль для сумісних дій.

Обзаведення власною сім'єю в значній мірі стабілізує тимчасовий бюджет, скорочує вільний час молодої людини і робить його дозвілля близьким по структурі до дозвілля дорослого. До появи дітей молоді подружні пари ще зберігають багато звичок молодості. З народженням дітей вільний час різко скорочується, особливо у жінок. Зростає тенденція до сімейного проведення дозвілля, в якому посилюється рекреативна функція.

Треба підкреслити, що характеристика молодіжного дозвілля з погляду культури його організації і проведення охоплює багато сторін даного явища – як особистих, так і суспільних. Культура дозвілля – це перш за все внутрішня культура людини, що припускає наявність у неї певних особистих якостей, які дозволяють змістовно і з користю проводити вільний час [5]. Склад розуму, характер, організованість, потреби і інтереси, уміння, смаки, життєві цілі, бажання – все це складає особистий, індивідуально-суб'єктивний аспект культури дозвілля молоді. Існує пряма залежність між духовним багатством людини і змістом його дозвілля. Але справедливий і зворотний зв'язок. Культурним може бути тільки змістовно насичене і, отже, ефективне по своїй дії на особу дозвілля.

Культуру дозвілля характеризують також ті заняття, яким віддається перевага у вільний час. Мова йде тільки про такі види дозвільної діяльності, які сприяють нормальному відтворенню здатності до праці, вдосконалення і

розвитку молодої людини. У багатьох з них вона повинна неодмінно брати участь сама.

Відмінною якістю культурного молодіжного дозвілля є емоційна забарвленість, можливість займатися улюбленою справою, зустрічатися з цікавими людьми, відвідувати значущі для нього місця, бути учасником важливих подій.

Вищий сенс дійсного дозвілля полягає в тому, щоб наблизити цінне улюблене і відокремити або скасувати порожнє, непотрібне. Тут дозвілля для молодої людини перетворюється на спосіб життя, в заповненні вільного часу різноманітними, змістовно насиченими видами діяльності. Основні особливості культурного дозвілля молоді – високий рівень культурно-технічної оснащеності, використання сучасних дозвільних технологій і форм, методів, естетично насичений простір і високий художній рівень дозвільного процесу.

У сьогоднішній соціально-культурній ситуації молодіжне дозвілля постає як суспільно усвідомлена необхідність. Суспільство зацікавлене в ефективному використанні вільного часу людей – в цілісності соціально-екологічного розвитку і духовного оновлення всього нашого життя. Сьогодні дозвілля стає все більш широкою сферою культурного дозвілля, де відбувається самореалізація творчого і духовного потенціалу молоді і суспільства в цілому.

Молодіжне дозвілля має на меті вільний вибір особою дозвільних занять. Воно є необхідним і невід'ємним елементом способу життя людини. Тому дозвілля завжди розглядається як реалізація інтересів особи пов'язаних з рекреацією, саморозвитком, самореалізацією, спілкуванням, оздоровленням і тому подібне. У цьому полягає соціальна роль дозвілля.

Відмітною особливістю молодіжного туризму є те, що молодь є найвибагливішою соціально-демографічною групою. Її у меншій мірі цікавить якість продуктів і рівень обслуговування. Для молоді необов'язкові висококласні умови в туристичній поїздці, її більшою мірою цікавить певний рівень комфорту, помірні ціни і насичена культурно-дозвільна діяльність, що відповідає їх віковим потребам.

Підвищений інтерес молоді до туризму пояснюється відсутністю в ньому повчальності, можливістю реалізувати соціально-культурний потенціал в сприятливій соціально-психологічній атмосфері. Дослідження показали, що, на думку молодих людей, в туризмі, як правило, відсутня парадність, формалізм і заорганізованість, в туристичній діяльності оптимально поєднуються масові і особисті форми роботи. Інтерес молоді до різних видів туризму пояснюється тим, що кожна окрема людина може вибрати для себе ту область туристичної діяльності, в якій найбільш можуть задовольниться її інтереси. Такі види туризму, як спортивний і пізнавальний є найбільш відповідними цій віковій категорії і найбільш потребуючими для неї. У спортивному туризмі переважає атмосфера взаємопідтримки і оптимізму, так необхідні у молодому віці. Для більшості молодих туристів заняття спортивними і іншими видами туризму приносять задоволення і радість спілкування один з одним. Перевага туризму в

тому, що він в процесі формування турів зближує нових людей, що є не частим явищем в інших дозвільних сферах[5].

Як відомо споживчий вибір молоді визначають схильності і звички індивіда, його смаки, переваги і мотивація. Всі ці характерні риси дозволяють відповісти на питання: чому велика кількість молодих людей щорічно відправляється в подорож.

Кажучи про конкретні мотиви участі молоді в туристичній діяльності, слід мати на увазі, що ведучим її чинником є прагнення змістовно і цікаво провести вільний час.

Молоді люди діють відповідно до ціннісних уявлень, інтересів і поведінки, властивої стабільній соціальній групі, до якої належать. Сучасна молодь в даний час прагне до вищого суспільного статусу, і туризм як чинник причетності до певного прошарку – дозволяє реалізувати це бажання в даному випадку у відпочинку.

Характер використання дозвілля в туризмі дозволять утвердитись молодій особі, що іноді важко зробити в учбовому закладі, на виробництві. Сфера туризму надає молодій людині велику свободу вибору.

Молодіжний туризм, будучи однією з форм молодіжного дозвілля, має велике значення в житті молодої людини, оскільки він направлений на відновлення фізичних і психічних сил, задовольняє потреби молодої людини в спілкуванні, розвагах, активному і рухомому відпочинку.

Список використаних джерел

1. Г.М.Долматов. Международный туристический бизнес: история, реальность и перспективы. «Феникс», Ростов-на-Дону, 2001. – 320 с.
2. Гуляев В.Г. Организация туристкой деятельности. – М.: Нолидж, 1996. - 286 с.
3. Зорин И.В. Менеджмент персонала. Планирование карьеры в туризме. Учебник. М.: РМАТ, 1997 г. -240 с.
4. Котлер Ф. Маркетинг. Гостеприимство и туризм. – М., 1998. – 260 с.
5. Чудновский А.Д. Гостиничный и туристический бизнес. – М., 1998. – 180 с.

ЯКОВЛЕВА НАТАЛІЯ,
СЛОБОДЯН КАТЕРИНА, студентки 1 курсу факультету менеджменту і бізнесу ВП «МФ КНУКіМ»
Науковий керівник: Калініна Л. А., к. п. н., доцент

МІСТО ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН

Вивчення міста як соціокультурного феномена сьогодні має виключне значення. Це пов'язано з тим що, по-перше, що продовжується процес урбанізації; по-друге, все більше стає актуальним питання підвищення соціокультурного рівня населення міста.

Треба враховувати те, що місто є одним із базових елементів системи соціокультурної сфери. Вивчення міста як соціокультурного феномена спонукає розглядати комплекс проблем буття сучасної культури в цілому. Вивчення значної проблеми функціонування та розвитку культури вимагає також врахування її урбаністично-культурного аспекту, особливостей міського соціально-культурного середовища.

Більшість західних дослідників (О. Конт, Г. Спенсер, Е. Дюркгейм, Г. Тард, У Самнер, Г.Бокль, Т. Верлен) вважають, що урбанізація у країнах світу відбувається однаково, що закономірності розвитку і функціонування суспільно-культурного життя життя міст є однотипними. Деякі дослідники дійшли висновку, що треба створювати загальну теорію міста, не обмежуючись вивченням окремих сторін міського життя.

У вітчизняній культурологічній науці досить перспективними є комплексний і системний підходи до вивчення процесу урбанізації і проблем міста. Системний підхід до вивчення сучасного міста передбачає: по-перше, дослідження міста як елемента суспільства і системи розселення; по-друге, дослідження внутрішньої структури міста, розчленування його на підсистеми і, відповідно, їх взаємозв'язки та взаємозумовленості; по-третє – дослідження закономірностей змін, розвитку і функціонування міста як цілого з певним складом компонентів, зв'язків та відносин.

Місто – відносно самостійний соціальний організм, так чи інакше, в тих чи інших масштабах злагоджена система з виробничою структурою та соціальною інфраструктурою. Поняття **«місто»** сформувалось у процесі історичного розвитку людського суспільства для визначення форми розселення людей на відміну від терміну **«селище».** До основних показників критеріїв розподілу міста і села відносять: чисельність населення та ступінь його стабільності; характер і складність галузевої і професійної структури виробничого сектора; рівень організації матеріально просторового середовища; ступінь благоустрою населення; рівень обслуговування (сфери послуг); соціальної функції

поселення; спосіб життя населення, стан свідомості, та ставлення до населеного пункту як до міста або як до села.

Місто – це історично цілісна система розселення, сконцентрована на обмеженій території, яка має достатньо високу компактність і значну кількість мешканців, більшість яких не пов'язана із сільськогосподарською працею, і створює найбільш сприятливі умови для соціальної і культурної діяльності, виконує провідну роль стосовно оточуючого району.

При вивченні міста як цілісної системи виділяють головні його структурні елементи, які об'єднують у два блоки матеріально-просторові елементи, слід розрізняти матеріально-технічну й економічну структури міста.

Економічна структура включає в себе не лише географічні умови, а й природні явища, що відбуваються під впливом штучно створених суспільством матеріально-технічних елементів міста.

Матеріально-технічна структура складається з матеріально-технічних чинників виробництва, побуту й культури. Взаємозв'язок їх, з одного боку, і диференціація та особливості як певних сфер суспільного життя – з іншого, вимагають певних форм розташування, матеріально-технічних елементів міста, формують специфічну архітектурно-планувальну його структуру.

Урбанізація – це об'єктивна закономірна система розселення, основний зміст якої полягає в поширенні міських форм поселення, змінах умов існування соціальних відмінностей між поселеннями.

Міський спосіб життя – це специфічний тип соціально значимої життєдіяльності індивідів і їх груп, своєрідність якого формується під впливом міста як особливого соціально-просторового середовища. Міський спосіб життя означає типову трудову, суспільно-політичну, сімейно-побутову та культурно-освітню діяльність городян.

Найважливіші ознаки міського способу життя: переважання вторинних контактів – ділових, короткочасних, анонімних зв'язків; зниження значення територіальних спільностей і відмирання сусідських зв'язків та спілкування; наявність великої кількості груп за інтересами, багатоманітність культурних стереотипів; зменшення соціального значення сім'ї та передача багатьох її функцій різним інститутам, зниження народжуваності, перетворення великої сім'ї на нуклеарну, перевищення смертності над народжуваністю, послаблення зв'язків і залежностей між ріднею; зниження ролі традиції в регулюванні поведінки особистості внаслідок підвищення значення формального соціального контролю в цій галузі; нестійкість соціального статусу індивіда та підвищення соціальної мобільності.

Місто є не тільки результатом, а й умовою подальшого соціального розвитку, його соціально-культурна своєрідність статистично моделюється. Операційним поняттям для поглиблення характеристики культури міста і визначення програми її подальшого розвитку є соціально-культурне середовище, яке дає змогу вивчати проблему комплексно, виділити у межах міста окремі зони з різним рівнем розвиненості. Поняття «соціально-культурне

середовище» дає змогу визначити якість міського середовища, стан його розвитку.

Предметно-речові складові культурного середовища міста – це архітектурно і культурно освоєний простір, який має свою неповторну естетичну своєрідність, соціально-культурну будову і атмосферу, з яких формується культурний контекст місця, яке формує за своїм духом і соціальною спрямованістю тих, хто до нього входить. Це ті соціальні інститути, метою яких є творення, збереження і поширення цінностей культури та самі ці цінності, пам’ятки мистецтва тощо.

Кожний предмет культури, задовольняючи якусь потребу, впливає на весь комплекс людських потреб, формує певні сутнісні людські якості. Особистісні складові культурного середовища чи його суб’єкти (і творці, і користувачі) – це різні соціальні групи за багатьма ознаками (соціально-класовою, професійною, освітньою, віковою тощо), які об’єднані культурними умовами, ступенем залучення до культури, відповідною більшою чи меншою діяльністю (слухання музики, участь у художній творчості).

Звичайно, як соціокультурний феномен місто з багатьох причин і особливо через стихійність заселення, яка, за твердженням урбаністів, не піддається управлінню, є не тільки джерелом культури і прогресу, а й породжує, як майже цілком штучне утворення, велику дисгармонійність у своїй структурі та невідповідність потребам людині не лише в естетичному, а й певною мірою в соціальному відношенні.

«Участне мислення» за висловом М. Бахтіна, є моральним імперативом XXI століття, - це перш за все контекстне мислення, причому, чим глибше розуміння причетності до всіх подій, тим ширший участь особистості в житті «urbi et orbi» («граду і світу»), тим ясніше відчуття все більш ширшого контексту власного буття [1, с. 67]. Університет культури, виходячи із змісту, повинен формувати людину з універсальним мисленням, тобто універсальним світоглядом, яка здатна вмістити в себе увесь Універсум. Людина-універсум (мікрокосм) сприймає як частину себе все, що є навколо, тому цілком природним її низький больовий поріг чутливості до усіх негараздів социосферы. Абсолютно природним для нормальної людини, культурної, освідченої людини сприймати місто як живу істоту. А по відношенню до живої істоти єдиною адекватною мораллю може бути тільки «етика благоговіння перед життям» А. Швейцера [2, с 112]. Людина, будучи городянином, абсолютно на рівних може стати частиною цього життя, але як суб'єкт, наділений розвиненою свідомістю, повинна тут же усвідомити свою відповідальність за все живе навколо [2, с. 156]. Проте, усвідомити, а головне, відчути місто як суб'єкт не так вже і просто. Схильністю до емпатії наділені всі люди, але емпатія дуже часто пригнічується, «спить» в людині, в силу різних обставин.

Слід зазначити, що по-справжньому любити можна лише те, що ти знаєш. «Місто - не стіни, а люди», - так говорили у стародавні часи. У місті історія життя людей стає невідємною від історії «стін». Кожен будинок - німий, але він

є красномовним свідком життя тих, хто колись самовпевнено вважали себе його хазяйвами. Місто «по-хазяйськи брало постояльців», а тепер зберігає пам'ять про них[3, с. 5].

Місто – це своєрідний текст. Його можна читати, як книгу [4, с. 5]. Для цього потрібно навчитися не тільки «дивитись», але й «бачити». Слід підкреслити, що мистецтво бачення міста, мистецтво загального інтересу до того, що більшість людей вважає просто «фоном» для свого існування, навколишнім середовищем», - це фокус, в якому можуть зійтися (цілком безкорисно) люди, які наділені допитливістю. Аксиологично значущим з точкиї зору культурологі, краєзнавство може стати далеко не відразу, але воно неминуче стає таким, якщо людина розвиває в собі естетичну пильність і етичну чуйність [5, с. 6].

«Окремі деталі архітектури старих будинків заворожують, вражають, такі родзинки важко знайти на сучасних будинках. Дуже шкода, що проходячи повз старих будинків, люди думають лише про те, коли ж їх нарешті знесуть. Підприємці ж тільки і мріють про новий будівельний майданчик в центрі міста. А адже пам'ятники архітектури - це, передусім, краса. Кожен будинок є унікальним, чудовим. Кожна будівля - це як окрема жива істота, зі своєю енергетикою, аурою. З кожним будинком пов'язані думки і події якихось людей. А зараз ці судини життя, ці прекрасні будинки, просто вбивають, знищують, і, на превеликий жаль, деякі пам'ятки архітектури Миколаїва залишилися тільки на світлинах, і є дуже багато памяток архітектури, які не вдалося зафіксувати, і вони зникли безслідно. Решта ж пам'ятниківархітектури схожі на примари.

І сьогодні ми пропонуємо вам переглянути світлини, які ми розподілили на на дві групи, перша група із сумною назвою «Місто, яке ми втрачаємо», друга група: «Місто, яке ми зберігаємо».

Література:

1. Бахтин М.М. Формы времени и хронотопа в романе. Очерки по исторической поэтике / В кн. Бахтин М. М. Эстетика словесного творчества. М., 1976, 235 с.
2. Швейцер А. Благоговение перед жизнью / Сост. и посл. А.А. Гусей нова. - М.: Прогресс, 1992. - 576с.
3. Красиков М.М. Краеведение как экзистенциальная проблема / М. М. Красиков // Материалы и тезисы научной конференции, посвященной 30-летию кафедры источниковедения и археологии ХГУ (II Астаховские чтения), 1–2 нояб. 1994 г. – Х., 1994. – С. 121–122.
4. Красиков М.М. Місто, яке ми втрачаємо / М.М.Красиков // Student’s news: офиц. вестник профкома студентов НТУ «ХПИ». – 2009. – 25 сент. (№2). - С. 4 – 6;
5. Малютина О.Город, который мы не должны потерять! / О.Малютина // Політехнік. – 2010. – 15 берез. (№7 – 8). – С. 6.

БЕМ ЄЛИЗАВЕТА, студентка 2 курсу факультету менеджменту і бізнесу ВП «МФ КНУКіМ»
Науковий керівник: Орлова О. В., к. і. н., доцент

ОРГАНІЗАЦІЯ ДОЗВІЛЛЯ В ПАРКАХ (НА ПРИКЛАДІ РЕГІОНАЛЬНОГО ЛАНДШАФТНОГО ПАРКУ «ТИЛІГУЛЬСЬКИЙ ЛИМАН»)

Невід'ємною складовою дозвілля є організація відпочинку в парках, які наприкінці XX ст. перетворилися на соціально-педагогічні комплекси, що виконують просвітницьку, рекреаційну, соціальну, виховну, культурну, екологічну функції.

Паркова мережа сучасності представлена парковими установами, які класифікують за територіальними та функціональними ознаками.

За територіальними ознаками розрізняють державні парки, парки штатів (земель, муніципалітетів, округів) та міські парки.

За функціональними ознаками парки поділяють на спеціалізовані (спортивні, історичні, дитячі, зоологічні) та багатофункціональні (паркові комплекси, тематичні парки).

Специфіка сучасних парків визначається тим, що вони розвиваються як поліфункціовальні заклади комплексу дозвілля, поєднуючи природне середовище з технічними досягненнями, універсальні й самобутні концепції дозвілля, сприяють мультикультуралізму паркової діяльності, охороні та збереженню навколишнього середовища, розвитку парків як туристичних центрів (наприклад, "Діснейленд", "Дісней-Уорлд", "Євродіснейленд" є міжнародними туристичними центрами).

В Україні на сьогоднішній день налічується 40 національних парків. Заповідні території, що є частиною природно-заповідного фонду України. Що ж стосується тематичних парків, то в Україні вони продовжують розвиватись[1].

Регіональний ландшафтний парк "Тилігульський" створено рішенням Миколаївської обласної ради у 1995 році.

Територія заповідного об'єкту включає узбережжя та прилеглі акваторії Тилігульського лиману в межах Березанського району Миколаївської області загальною площею 8195,4 гектара. До його складу також увійшов орнітологічний заказник місцевого значення "Пониззя Тилігульського лиману".

Як унікальний природний комплекс Тилігульський лиман включено до переліку водно-болотних угідь, що мають міжнародне значення. Тилігульський лиман знаходиться на межі Миколаївської та Одеської областей і вважається

одним з найчистіших лиманів Північно-Західного Причорномор'я. Його довжина сягає 60 кілометрів, ширина - до 4,5 кілометри, максимальна глибина - 21 метр, прозорість води - до 7 метрів. Це самий глибокий і прозорий лиман нашого регіону, який відділений від Чорного моря широким піщаним пересипом. Їх з'єднує лише штучно створений канал.

У заповідному об'єкті добре збереглась природна рослинність, яка вплинула на багатство флори, вона нараховує близько 620 видів судинних рослин.

У складі флористичних комплексів парку - велика кількість рідкісних і зникаючих видів, занесених до Червоної книги. Серед рослин, які потребують регіональної охорони - льонок великохвостий, півники солелюбні, ломиніс цілолистий, яблуня рання, белевалія сарматська, чебрець молдавський, валеріана пагононосна, тринія багатостеблова та інші[2].

Тилігул - місце масового гніздування та концентрації птахів під час сезонних міграцій, в районі якого можна зустріти близько 270 видів пернатих. Загальна чисельність птахів, що зупиняються на прольоті в межах лиману та його узбережжя, іноді сягає 50 тисяч особин. Сезонні скупчення утворюють переважно мартини звичайний і жовтоногий, лиска, крижень, баклан великий, гуска білолоба, галагаз, лебідь-шипун, чепура велика, чапля сіра тощо.

Територія заповідного об'єкту має важливе культурне значення. На узбережжі лиману виявлено низку поселень епохи пізньої бронзи, античної доби, черняхівської культури.

На пересипі лиману, вздовж узбережжя Чорного моря, розміщений кліматичний курорт "Коблеве" з відповідною інфраструктурою.

Важливим ресурсом для розвитку цього рекреаційного комплексу є лікувальні грязі Тилігулу. Їх запаси перевищують 14 мільйонів тонн і є найбільшими не тільки в Україні, але і в країнах Східної Європи. Ці грязі можуть широко використовуватись для лікування захворювань опорно-рухового апарату, нервової системи, захворювань шкіри тощо.

Все це забезпечує широкі можливості для розвитку в межах парку екологічного туризму та різних видів рекреаційної діяльності.

Вже традиційними на Тилігульському лимані та його мальовничих берегах стали пляжний відпочинок, любительське рибальство, прогулянки на човнах,пізнавальні екскурсії, наукові експедиції тощо.

У зв’язку з цим на території Тилігулу стартував 9-ий Фестиваль туристичної журналістики.

6-7 червня 2014 року Миколаївщина вперше приймала Фестиваль туристичної журналістики України - щорічний захід, який відбувається в одному з туристичних центрів чи курортів нашої держави. У ньому взяли участь близько 30 представників впливових всеукраїнських та регіональних ЗМІ: телебачення, масових газет, глянцевих журналів, спеціалізованих інтернет-порталів тощо.

Головна мета IX Фестивалю - інформаційна підтримка розвитку індустрії відпочинку та оздоровлення в Миколаївській і Херсонській областях. Це

спільний проект Асоціації журналістів «Туристичний прес-клуб України» і Державної служби туризму та курортів України. Дуже символічно, що наших гостей зустрічали на мальовничих берегах Тилігульського лиману, біля кордону Одеської та Миколаївської областей, в районі курорту Коблеве. Дирекція парку ознайомила журналістів та телевізійну групу з рекреаційними можливостями заповідного об'єкту, організувала виїзд на Червоноукраїнську косу – місце тренування кайтингістів та грязелікування.

В межах РЛП «Тилігульський» апробовано три екотуристичні маршрути. Вони користуються найбільшою популярністю серед відвідувачів.

1. Екотуристичний маршрут «Тилігульський пересип»: прокладено вздовж озер пересипу Тилігульського лиману для ознайомлення відвідувачів з водно-болотним угіддям міжнародного значення та пташиним різноманіттям. Починається біля аквапарку та закінчується на західній околиці села Коблеве. Його протяжність – 3 км, приблизна тривалість екскурсії – 1,5 год.

2. Екотуристичний маршрут «Атаманська коса»: прокладено вздовж узбережжя для ознайомлення відвідувачів з грязевими озерами та косами центральної частини Тилігульського лиману. Починається біля балки Атаманка та закінчується Атаманською косою.

3. Екотуристичний маршрут «Ташинський»: прокладено вздовж узбережжя Ташинської затоки для ознайомлення відвідувачів з одним з найбільших степових масивів Миколаївщини. Починається з північної околиці села Ташине, перетинає балки Велику та Малу Злодійки, Бартасову та закінчується Ташинською косою, з якої туристи переправляються на човні до кордону парку[3].

За наявності фінансування, в Тилігульському парку планується налагодити туристичні маршрути, розвивати ексклюзивний туризм з палатковими кемпінгами, розбірними котеджами і рибалкою. Парк і надалі продовжує розвиватися та став уже за багато років гордістю України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1.Навчальні підручники [Електр. ресурс]/ http://pidruchniki.com/ Назва з екрану.
2.Природа Тилігулу[Електр. ресурс]/ http://pryroda.in.ua/step/ Назва з екрану.
3. «Тилігул» [Електр. ресурс]/ http://www.tiligul.org/info.html / Назва з екрану.

ГУЦАЛЕНКО ВІКТОРІЯ,
студентка 2 курсу, факультету менеджменту і бізнесу ВП «МФ КНУКіМ»
Науковий керівник: Орлова О. В., к. і. н., доцент

ОРГАНІЗАЦІЯ ДОЗВІЛЛЯ В ПАРКАХ (НА ПРИКЛАДІ РЕГІОНАЛЬНОГО ЛАНДШАФТНОГО ПАРКУ «КІНБУРНСЬКА КОСА»)

Парк — це спеціальна обмежена природна або штучна територія, виділена переважно з метою рекреації, відпочинку [1].

Регіональні ландшафтні (пейзажні) парки — окрема категорія територій і об'єктів природно-заповідного фонду. Вони є природоохоронними рекреаційними установами місцевого чи регіонального значення, що створюються з метою збереження в природному стані типових або унікальних природних комплексів та об'єктів, а також забезпечення умов для організованого відпочинку населення.

Головними завданнями регіональних ландшафтних парків є:

- збереження цінних природних та історико-культурних комплексів та об'єктів;
- створення умов для ефективного туризму, відпочинку та інших видів рекреаційної діяльності в природних умовах з додержанням режиму охорони заповідних природних комплексів і об'єктів;
- сприяння екологічній освітньо-виховній роботі [2].

Отже, щоб визначити їх специфіку, розглянемо наш регіональний природний ландшафтний парк Кінбурнська коса.

Кінбурнській півострів - низовинний півострів між Дніпровсько-Бузьким лиманом і Ягорлицькою затокою Чорного моря. Західна частина півострова розташована в Очаківському районі Миколаївської області, східна частина - в Голопристанському районі Херсонської області [3].

Один з найдивовижніших куточків Миколаївської області - Кінбурнська Коса, де з давніх часів по сьогоднішній день зберігся в первозданному вигляді світ рослин і тварин. Кінбурнська Коса - це широкі степи, соснові ліси, найчистіше море і свіже прозоре повітря, напоєне ароматами степових трав. Кінбурн - це широкі піщані пляжі з дрібним білим пісочком і повна тиша, спокій і єднання з природою. Тут немає розгалуженої системи розважальних закладів, але тут багата фауна, представлена зграями пеліканів, білих чапель, качок, лебедів і навіть рожевих фламінго. У лісах Кінбурна мешкає достатньо багато диких звірів. Отже, Кінбурнська Коса - це відпочинок для тих, хто цінує тишу і любить дивитися на зоряне небо [4].

Кінбурнська Коса омивається з одного боку Чорним морем, а з іншого Дніпро- Бузьким лиманом, і має ширину від декількох метрів до 10 км. Назва Кінбурн походить від тюркського "кіл" - волос та "бурун" - мис. Тонка як волосся Кінбурнська Коса простягається на 40 км. Це місце унікальне своєю природою, історією, ландшафтами. У стародавні часи його називали Гілеєю. Про Кінбурнську Косу писав ще давньогрецький історик Геродот у V ст. до н.е. Повз Кінбурнську Косу проходив торговий шлях "із варягів у греки".

На Кінбурнській Косі більше 150 прісноводних і солоних озер, а 30 років тому їх налічувалося більше 300. Слід зазначити, що вони в основному мілководні, декілька озер мають цілющі грязі. У давні часи чумаки їздили на Кінбурнську Косу за сіллю, і сьогодні місцеві жителі вживають її в їжу, солять рибу. В акваторії вод Кінбурна існує величезна популяція мідій. Дивовижно смачні і корисні мідії легко ловляться у самого берега. Кажуть, що тут можна знайти трюфелі [5].

Географічне положення півострова - поєднання теплих морських і лиманних акваторій, просторих пляжів з сприятливими кліматичними умовами - обумовлює значний як за якісними, так і за кількісними характеристиками рекреаційний потенціал.

Найбільшою популярністю у населення користується пляжно-купальний відпочинок. Оздоровча зона зосереджена в основному на західному морському узбережжі, частина якого виділена для стаціонарної рекреації. Для туристів в заповідному об'єкті існує відповідна мережа стежок, є прекрасні можливості для організації екологічних таборів, проведення польової практики студентів природничих факультетів [6].

Півострів поступово набирає популярність у ролі морського курорту. Люди з різних країн приїжджають сюди відновити своє здоров'я. За останні п'ять років тут було побудовано чимало приватних баз відпочинку і «міні-готелів». Територія перспективна для розвитку сільського зеленого туризму[3].

Географічне положення цієї унікальної території сприяє розвитку найрізноманітніших видів відпочинку. Отже, рекреаційно-природний потенціал дозволяє організовувати більше піших та кінних прогулянок, спортивних та оздоровчих подорожей серед живої мальовничої зеленої природи, створити невеличкий аквапарк для розваги дітям та дорослим. Для любителів екстриму створити станцію дайвінгу, де можна було б пірнати з аквалангом, насолоджуючись казковим підводним світом. Також, для підтримання у необхідній нормі чисельності риби та наземних тварин розвинути рибальство та полювання для охочих до цього виду дозвілля туристів; організувати на території велосипедні прогулянки, екскурсії, гральні майданчики для дітей; створити спеціально облаштовані місця для гри у гольф та майданчики для тенісу. Багаті ресурси Кінбурської коси дозволяють втілити на ній безліч творчих ідей, що зроблять її найпопулярнішим місцем відпочинку дітей та дорослих.

Збереження унікальної флори і фауни півострова, раціональне використання рекреаційних ресурсів є основним напрямком розвитку території.

У 1992р. рішенням Миколаївської обласної ради за допомогою вчених (О.Деркач і С.Тарощука) тут було створено перший в Україні регіональний ландшафтний парк "Кінбурнська коса" площею 18 000 га.

Велике природоохоронне значення півострова обумовило включення його в Національну та Європейську екологічні мережі [7].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кинбурнская Коса [Електр. ресурс] /Режим доступу http:// i-ochakov.com›kinburn-kosa-about.html /Назва з екрану.
2. Кинбурнская Коса - нетронутый уголок природы [Електр. ресурс] /Режим доступу http://kinburn.in.ua / Назва з екрану.
3. Кинбурнский полуостров [Електр. ресурс] /Режим доступу http:// gruzdoff.ru›wiki/Кинбурнский_полуостров /Назва з екрану.
4. Парк [Електр. ресурс] /Режим доступу http://library.kiwix.org›wikipedia_uk _all/A/Парк.html /Назва з екрану.
5. Регіональний ландшафтний парк [Електр. ресурс] /Режим доступу http:// uk.wikipedia.org /Назва з екрану.
6. РЛП Кінбурнська коса [Електр. ресурс] /Режим доступу http:// economy-mk.gov.ua›nature-fund/parks/Kinburn /Назва з екрану.
7. Розробка туристичного туру [Електр. ресурс] /Режим доступу http:// knowledge.allbest.ru›Спорт и туризм›…_0.html /Назва з екрану.

ПРОКОПІВ ХРИСТИНА, студентка
спеціальності «Туризм»
Івано-Франківського національного
технічного університету нафти і газу
Науковий керівник: аспірант
Пернеровська С. В.

КАРПАТСЬКИЙ НПП ЯК ОБ'ЄКТ ТУРИСТИЧНОГО ІНТЕРЕСУ

Карпатський національний природний парк — національний парк в Україні, розташований на території Верховинського і Надвірнянського районів, Івано-Франківської області. Створений для збереження унікальних лісових екосистем Центральної Європи. Парк розташований у найбільш високому і цікавому в географічному відношенні секторі Чорногірського і Ґорґанського масивів. Основна частина його території охоплює верхів'я річки Пруту і її приток, решта — в басейні Чорного Черемошу. Клімат характеризується як перехідний від помірно теплого західноєвропейського до континентального східноєвропейського.[1]

Середньорічна температура повітря становить +6 °С із зниженням у високогір'ї, річна кількість опадів збільшується з висотою від 800 до 1400 мм, снігу випадає до 50 см, а в окремі роки до 2 м.

Головною водною артерією території парку є річка Прут. Вона бере початок біля підніжжя Говерли й протікає територією парку 50 км. Численні притоки Прута, такі як Прутець Чемигівський, Прутець Яблуневський, Женець, Жонка, Піги, Кам'янка утворюють багато порогів та водоспадів. Тут розташований один з найбільших в Українських Карпатах водоспад Гук. Особливою красою відзначаються озера льодовикового походження — Марічейка (1 га) при підніжжі гори Шурин-Гропа та Несамовите (0,5 га) під горою Туркул. Загалом озера субальпійського поясу заболочуються внаслідок наростання сфагнових плавів від їхніх країв до середини, що становить неабиякий інтерес для вчених.[2]

Туристичні маршрути в Карпатському НПП**.** На озеро Бребенескул. Маршрут на одне з високогірних озер Карпат, яке лежить біля підніжжя гори Гутин Темнатик (2036 м), другої по висоті гори Карпат. Маршрут бере початок з спортбази Заросляк і з під підніжжя гори Пожижевська прямує до урочища Великого та малого Кізлів, через озеро Несамовите на Чорногірський хребет. Далі хребтом повз гору Шпиці до підніжжя гори Гутин Темнатик де й розташоване саме озеро. Маршрут цікавий тим, що пролягає через одне з високогірних озер, та прямує Чорногірським хребтом. Відносно легкий але надзвичайно цікавий маршрут.

Пішохідний маршрут «На гору Піп Іван через озеро Марічейка».

Маршрут починається в урочищі Погорілець с. Шибене і пролягає через полонину Веснарка. В полонинській стаї (житло пастухів) можна скуштувати полониського сиру (будз), бриндзи, вурди, молока. Побачити власними очима, як все це готується. З полонини дорога веде до вискогогірного озера Марічейка, яке розміщене в польодовиковому карі і з усіх сторін оточене вічнозеленим лісом. Потім стежка через альпійські та субальпіські луки виводить на схил гори Шурин-Гропа і прямує на вершину гори Піп Іван.

На гору Ребра та Шпиці через урочище Гаджина. Маршрут починається в віддаленому селі Бистрець і по грунтовій дорозі прямує через полонину Гаджина в однойменне урочище. Урочище розташоване на декількох рівнях і вміщає в себе більше десяти карів(цирків), трогових долин і три висячі долини які утворились внаслідок давнього плейстоценового зледеніння. Воно дуже багата на реліктову та ендемічну рослинність, неповторні альпійські та суб альпійські долини. На вході в урочище коло дороги розташоване джерело, яке в народі називається "Довбушева криниця", саме з цього джерела легендарний ватажок опришків Олекса Довбуш тамував спрагу.

Далі маршрут прямує на скільні вершини гори Ребра(2001 м) і далі по хребту переходить на гору Шпиці(1863 м), яка відома своїми фантастичними скельними виступами.[3]

На Дземброньські водоспади. Дземброньські водоспади, що находяться в Берестечку представляють собою каскад з 15-20 водоспадів, які знаходяться на потоці Мунчель. Весь потік створює каскад водоспадів, недалечко від села Дземброня, поряд з Берестечком, на схилах г. Смотрич.

Рисунок 1 Каскад водоспадів в Українських Карпатах (масив Чорногора)

Озеро Шибене. Плануючи подорожі на Чорногірський хребет з села Зелене, певно всі туристи звертають свою увагу на озеро Шибене. Всі карпатські озера вражають своєю красою, і, звісно, нам хочеться побачити як

можна більше. Та, нажаль, озеро Шибене лишилось лише спогадом на старих знімка, в легендах та невеличкою блакитною плямою на карті.

На озеро Криве. Маршрут на озеро, яке утворилось внаслідок зсуву частини гори в русло потоку Кривець, під час повені в 2008 році. Дуже красиве і мальовниче озеро в оточенні вічнозелених смерек. Маршрут включає в себе відвідування старовинної гуцульскої хати, в якій виросло три покоління гуцулів. Дуже легкий і цікавий маршрут. Озеро знаходиться на території присілка Кривець смт. Верховина.

На озеро Несамовите. Маршрут на легендарне озеро гуцулів. В цьому озері за старовинними переказами усі чорнокнижники, чарівники, ворожбити, мольфарі після смерті під керівництвом градового царя кують град. За повір'ям, якщо в озеро вкинути камінь то через 15-30 хвилин почнеться буря. Маршрут бере початок від спортбази "Заросляк" і оминаючи полонину Пожижевська(на полонині розташовані метеостанція та біостаціонар) повз гору Данциж прямує через урочище Великого та Малого Кізлів в польодовиковий кар де і знаходиться саме озеро. Дуже цікавий і порівняно легкий маршрут.Загальна довжина маршруту 14 км.Час переходу 7-8 годин. Перепад висот 680 м.

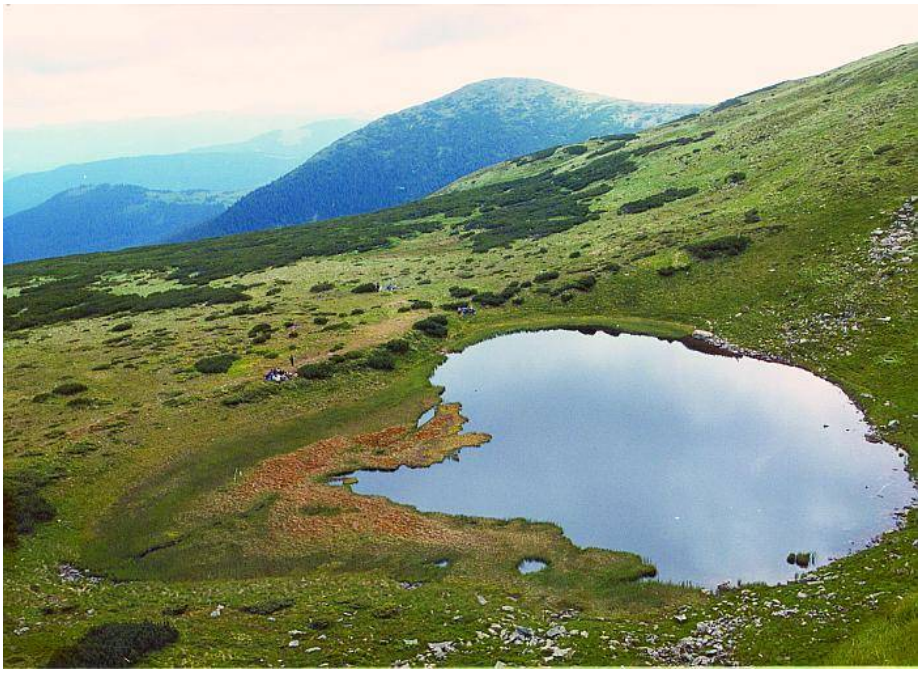

Рисунок 2 Озеро Несамовите

Перелік посилань на джерела

1 Матеріали Державної служби заповідної справи України
2 Масляк П.О., Шищенко П.Г. Географія України - Природно-заповідний фонд України. Природні національні парки
3 Сітніцький Ю.І. Мандрівки по Карпатах(путівник)
4 http://oprishok.io.ua/

ГАРБУЗ БОГДАН, студент 2 курсу
факультету менеджменту і бізнесу
ВП «МФ КНУКіМ»
Науковий керівник: Обозна А. О.,
к.е.н., доцент

СОЦІОКУЛЬТУРНІ ДЕТЕРМІНАНТИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ

Туризм є феноменом загальнолюдської культури, засобом самореалізації людини. В рамках туристичних подорожей і пригод знаходять вихід найсуттєвіші мотивації людської поведінки – віковічне прагнення до особистісного «освоєння» світу, забезпечення потреб у відпочинку і розвагах.

В процесі подорожей змінюються не лише навколишні краєвиди, змінюється і сама людина, перетворюючи отримані знання і враження у надбання власної духовної культури. Нині наукове осмислення феномену туризму забезпечують міжнародні Академії та наукові центри. Однак формування наукових принципів туризмознавства йшло поступово, впродовж всього процесу його становлення і розвитку. Перші спроби наукового осягнення мандрівок проходили в руслі загальнокультурних і філософських традицій.

Щодо перших рефлексій феномену подорожей, слід зазначити, що подорожування, мандри, відвідування були невід'ємною складовою культурного життя античного світу. Уявлення про природу і сутність подорожей знайшли своє відображення у давньогрецькій міфології. Перші узагальнення подорожей знаходимо у представників різних філософських шкіл античності – Фалеса, Солона, Піфагора, Платона, Прокла та інших. Подорожі античних мудреців і мислителів були одним із способів пізнання навколишнього світу через діалоги і суперечки, обмін думками. Особливістю таких подорожей був високий духовно-культурний, безкорисливий, поліфункціональний характер. Давньогрецькі філософи подорожували заради самоосвіти та навчання інших, з метою знайомства з видатними мислителями інших країн і долучення до їх мудрості, ознайомлення з іншою культурою і презентації здобутків своєї культури іншим народам.

Любов до подорожей у античних філософів визначалась світоглядними установками і зворотно впливала на них. Прикладом узагальнення подорожей *в епоху Античності* стала «Історія» (в 9-ти книгах), написана давньогрецьким істориком Геродотом, знайомила читачів не лише з історичними подіями, а й містила значну інформацію про культуру і географічні особливості Північної Італії, Малої Азії, Єгипту, Вавилону, Північного Причорномор'я. В цій та

подібній народознавчий та історичній літературі часто містилася інформація про зміст подорожей, мов, релігій, мистецтв, народних звичаїв, рис побуту і гостинності населення різних країн [2,с.33].

Інше ставлення до подорожей сформувалося в *епоху Середньовіччя*. Релігійна атмосфера, феодальні устої викликали відповідні настрої у середньовічної людини, яка в усьому покладалась на волю небес. Абсолютне домінування сільськогосподарської діяльності обмежувало потяг до подорожування. Набуває розвитку такий вид мандрівок, як паломництво до святих місць. Згодом до нього додається місіонерство – різновид «пізнавальних подорожей». Ці тенденції знайшли відображення у теологічних вченнях Святого Августина і Фоми Аквінського [2,с.29].

Нове забарвлення в розуміння подорожей вносить *епоха Відродження*. В цей час відкрились перші університети до яких потяглись сотні молодих людей з різних куточків Європи, що дозволяє говорити про відродження, так званих, освітніх подорожей. Це був період великих географічних відкриттів, завдяки яким відбулись значні соціальні зрушення: була налагоджена світова торгівля; забезпечений культурний та економічний обмін між різними народами і континентами. При цьому, подорожі набули більш організованого характеру, вдосконалені транспортні засоби, почала формуватись інфраструктура гостинності.

Подорожі як форма здобуття знань і розширення кордонів освіти постає *в Новий Час*. Яскравим підтвердженням цього є есе Ф.Бекона «Про подорожі». Висвітлюючи наукову сторону подорожей англійський мислитель зазначав, що вони корисні в будь-якому віці: в юності – слугують «доповненням освіти», а у зрілі роки – є «поповненням досвіду». Головною метою пізнання в подорожах «була не заміна звичаїв батьківщини чужоземними, а збагачення їх найкращим з того, чому навчився на чужині» [3, с.360].

З розвитком індустріального суспільства, поліпшенням шляхів сполучення, появою залізничного транспорту та пароплавства, подорожі набувають форми організованого, активного відпочинку і отримують власну назву – туризм (з кінця XVIII ст. людей які подорожували з різною метою, відвідували інші країни, почали називати туристами від французького слова «тур» – мандрівка). У 1847 році у Великій Британії виникає перша в історії туристська організація «Томас Кук і син». З другої половини XIX ст. у багатьох країнах Європи виникають самодіяльні туристичні організації – клуби, товариства. Відповідно до цього виникають умови для формування науки про туризм [2,с.29].

Туризм поставав із практики подорожей, мандрівок, відвідувань, паломництва, витоки якої сягають II тис. до н. е. Тому перші спроби осмислення цього феномену трапляються у міфології, географії, філософії.

Міфи й легенди давніх народів наповнені образами мандрівних персонажів. У багатьох міфах описи подорожей містять важливі відомості, а боги навіть покровительствують подорожнім, охороняють шляхи. Так, у давньоіндійській міфології бога Пушана описано як «володаря або охоронця шляху», «рятівника від помилкових шляхів». Зевса давньогрецький поет Гомер назвав «Зевс гостинний». Бога сонця Аполлона вважали охоронцем шляхів, мореплавців і подорожуючих. Аргонавтам у пошуках «золотого руна» допомагали давньогрецькі богині Гера й Афіна. Заступником мандрівників в античній міфології був Гермес.

У християнстві Святого Миколу Чудотворця вважають захисником мандрівників і мореплавців. Багато географів, країнознавців, істориків вважають, що ера подорожей почалася масовими караванними переміщеннями купців, походами завойовників. Французькі науковці Ж. Делез, Ф. Гваттарі, туризмологи С. Перро та Ж.-М. Оернер [3, с.371] звернули увагу на географічні витоки теоретичних поглядів на туризм. Так, завдяки подорожам люди навчилися складати географічні карти, вимірювати морські глибини, пройдену відстань, визначати координати міст, островів, використовувати силу вітру, морських течій, споруджувати та вдосконалювати транспортні засоби (особливо кораблі), будувати дороги, створювати наукові праці про навколишній світ [2,с.30]. Мандрівники давнього світу послуговувалися картами та описами різних країн. Ці описи поділяють на країнознавчі та природно-географічні.

Накопичувала знання про подорожі та намагалася їх осмислити і українська культурна традиція того часу. Мандрівники відвідували країни Західної Європи, Близького Сходу, Центральної і Південної Азії, подорожували територією України і залишили писемні туризмознавчі пам’ятки. Життєвим кредом мандрівного філософа Г. Сковороди було: «Жити — значить мандрувати». Він пішки обійшов усю Слобідську Україну, відвідав Москву, Токай (Угорщина), Братиславу, Відень, Італію та Німеччину. Свої враження від мандрівок виклав у «Розмові п’яти подорожніх про істинне щастя в житті».

Письменник В. Григорович-Барський, що провів у мандрах 24 роки свого життя і залишив щоденник під назвою «Мандри по Святих Місцях Сходу з 1723 по 1747 рік», докладно описав найвідоміші святині Сходу в Єрусалимі, Назареті, Вифлеємі, біля Мертвого моря й Тиверіадського озера, на горі Фавор, на Синаї. Географічні, історичні, етнографічні та археологічні нотатки переплітаються з розповідями про монастирі, храми, культові обряди, притулки для прочан, мощі, чудотворні ікони, переказами апокрифічних легенд [5, с.11].

Аналіз писемних історичних джерел дає підставу стверджувати, що у період пратуризму накопичення знань про подорожі відбувалось переважно в географічній науці, а їх наукове осягнення — у руслі загально-культурної і

філософської традиції. Такого висновку дійшов представник київської школи туризмології М. Цюрупа у дослідженні «Осмислення феномену подорожей та туризму в історико-філософській традиції» [6, с.71].

Із розвитком індустріального суспільства, поліпшенням шляхів сполучення, появою залізничного транспорту та пароплавства подорожі набувають форми організованого, активного відпочинку і отримують власну назву — туризм. Поступово формується наука про цю діяльність.

Література:

1. Басюк Д.І. Основи туризмології: навчально-методичний посібник. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2005. – 204 с.

2. Головашенко О.В. Соціально-філософський аналіз туризму та його мотивації// Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. Випуск 6. – Запоріжжя: Видавництво ЗДІА, 2001. – С.29-33.

3. Квартальнов В.А. Биосфера и туризм: Глобальное взаимодействие и экология, география научных исследований территорий туристического назначения, культура мира системы трудовых миграций, педагогика, социология и стратегия управления. В 5 т. – Т.1 Теория и практика туристских исследований. – М.: Наука, 2002. – 271 с.

4. Квартальнов В.А. Теория и практика туризма: Учебник. – М.: Финансы и статистика, 2003. – 672 с.

5. Культура і освіта фахівців туристської сфери: сучасні тенденції та прогнози: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (13-14 жовтня 2004 р.). – К.: КУТЕП, 2005. – 654 с.

6. Любіцева О.О. Туризмознавство: вступ до фаху: підручник / О.О.Любіцева, В.К. Бабарицька. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. – 335с.

ЄРЬОМЕНКО СВІТЛАНА,
студентка 2 курсу факультету менеджменту і бізнесу ВП «МФ КНУКіМ»
Науковий керівник: Обозна А. О., к.е.н., доцент

ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ І ДІЯЛЬНОСТІ ЕКОЛОГІЧНОГО ГОТЕЛЮ

Необхідність розвитку екологічно орієнтованого і безпечного для природи і місцевих співтовариств туризму, як одного з найважливіших принципів сталого розвитку в цілому, одержала підтвердження на міжнародному рівні. Основна ідея багатьох міжнародних документів полягає в тому, що розвиток екологічного туризму повинен бути заснований на принципах сталості - туризм повинен бути екологічно орієнтованим у довгостроковій перспективі, економічно життєздатним, а також відповідати етичним і соціальним інтересам місцевих співтовариств.

Актуальність теми зумовлюється дією таких взаємозв'язаних між собою факторів, а саме, враховуючи спрямованість стратегічного курсу України на широку інтеграцію у світове господарство і Європейський Союз, вагомого значення набувають вивчення та переосмислення досвіду регіональної та транскордонної взаємодії.

Основна причина повороту до екологічного туризму корениться у не відрегульованості відношень у системі «туризм-екологія». Звідси, очевидно, і походження понять «м'який туризм» або «зелений туризм». Саме орієнтацією на екологічну складову з метою притягнення туристів можна пояснити підвищену увагу в останні роки до відвідання місць із незабрудненою природою. Основна ідея екологічного туризму - це насамперед турбота про навколишнє природне середовище, що використовують у туристських цілях. Саме використання в туристських цілях багатств природи в сполученні з вихованням любові до неї, утвердження важливості її захисту і є відмітною рисою екологічного туризму.

Екологічний туризм - це такий вид туризму, що виражається не тільки з використанням її рекреаційних, пізнавальних і інших можливостей, але і з урахуванням їхнього зберігання і збільшення як на свідомому, так і на практичному рівні [25].

Готельна індустрія є складовою сфери послуг, яка в наш час розвивається швидкими темпами. Щороку у світі будуються сотні нових готелів, укрупнюються потужні готельні мережі, річна кількість туристів становить понад один мільярд чоловік, і має тенденцію до зростання.

Наука і техніка не стоять на місці, тому сьогодні готелі починають використовувати новий метод залучення споживачів - впровадження концепції «екологічного готелю», яка є особливо актуальною в період світових екологічних та економічних криз.

Екологічні готелі мають на меті зберігати здоров'я гостей, раціонально використовувати природні ресурси та позиціонують себе як такі, що несуть відповідальність за вплив підприємства на навколишнє природне середовище. Такі готелі, згідно з європейськими стандартами, повинні відповідати наступним вимогам: мати систему екологічно чистого опалення, власні очисні споруди стічних вод, проводити класифікацію всіх відходів, використовувати електрику, що виробляється за допомогою безпечного для навколишнього середовища палива, для освітлення застосовуються економічні лампи, їжа в таких готелях готується з екологічно чистих продуктів, інколи навіть вирощених на спеціально відведеній території закладу. Одна з найвідоміших фірм, яка займається рекламою та розповсюдженням товарів від виробників екологічно чистої продукції, «Pineapple Hospitality», Inc., була заснована в 2005 році і знаходиться в Сент-Чарльз, штат Міссурі, США.

Головні переваги екологічних готелів:

1. Відсутність шкідливого впливу на навколишнє середовище;
2. Поліпшення здоров'я гостей і персоналу;
3. Пластмаса, що використовується для упаковки, відповідає вимогам стандарту щодо швидкого розкладання в ґрунті(звичайні полімери розкладаються протягом понад 400 років);
4. Ціна на екологічно чисті продукти не вища, ніж на шкідливі аналоги;
5. Відсутність синтетичних ароматизаторів, барвників та консервантів;
6. Екологічно чисті продукти підлягають переробці, можуть бути використані в якості вторинної сировини;
7. Продукція виготовляється з натуральних, сертифікованих інгредієнтів (трав, масел) і містить вітаміни.

Також, особлива увага приділяється вибору продуктів харчування, в основному вони місцевого виробництва з екологічно благополучних зон. Масажний кабінет використовує косметичні засоби, за складом – виключно натуральні. Екологічним аспектам готельного комплексу було приділено значну увагу ще при проектуванні та будівництві. Основним завданням ставилося збереження унікальності природних властивостей території комплексу. При будівництві не було втрачено жодного дерева, більшість рослин на території комплексу відносяться до рідкісних та зникаючих видів.

У міжнародній практиці концепція екотуризму включає наступні положення:

• невиснажливе та безперервне використання природних рекреаційних ресурсів;

• забезпечення збереження природного та соціально-культурного різноманіття;

• інтеграція екотуризму в економічний розвиток регіонів;

• екологічна освіта туристів і місцевого населення [20].

Отже, екологічні готелі – це готелі майбутнього, які здатні покращувати стан природного середовища, виховувати в суспільстві екологічну свідомість та відповідальність. Інноваційні методи по впровадженню екологічної політики в готельну індустрію сприяють, перш за все, реалізації соціальних цілей, а вже потім – являються інструментом підвищення рентабельності та конкурентоспроможності готельного підприємства.

Таким чином наявність екотуристів (ринку попиту) та туристична індустрія (турбізнез, що реагує на попит та формує пропозицію) є основною рушійною силою розвитку екологічного туризму. Уявлення деяких вітчизняних експертів про те, що головним чинником розвитку екотуризму виступають туристські ресурси природоохоронних територій, не отримує жодного реального підтвердження. Ресурси в Україні є давно, а екологічний туризм розвивається переважно в теоретичній площині.

Тому стратегія розвитку екотуризму через національні й регіональні адміністрації, комітети та держуправління з туризму та систему відповідних органів управління природоохоронними територій вимагає більш глибокого концептуального та практичного опрацювання. Розвиток екотуризму в ринкових умовах можливий в першу чергу на основі економічних механізмів, і ніяк не адміністративних. З урахуванням вище наведеного цілком очевидно, що саме екотуристи і туристична індустрія розвивають екотуризм, як напрямок туристичної діяльності.

Підсумовуючи вище наведене екологічний туризм можна визначити як інтегруючий напрямок рекреаційної діяльності спрямований на гармонізацію відносин між туристами, туроператорами, природним середовищем та місцевими громадами, що реалізується через екологізацію всіх видів туристської діяльності, охорону природи, екологічну освіту та виховання.

Література:

1. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 06 серпня 2014р. № 385 [Електронний ресурс] // http: //zakon2.rada.gov.ua.

2. Про затвердження Стратегії економічного та соціального розвитку Миколаївської області на період до 2015 року: Рішення обласної ради Миколаївської області від 28 грудня 2011р. №2 [Електронний ресурс] // http: //economy-mk.gov.ua/social-economics-development/strategiya.

3. Обозна А.О. Особливості інноваційної структури у забезпеченні конкурентоспроможності регіону // Ольвійський форум – 2014: Стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі: Тези. – Миколаїв. – С.56-57.

4. Новиков В. С. Характерные черты туризма XXI века - устойчивое и инновационное развитие [Электронный ресурс]. - Режим доступа: http://www.intacadem.rU/content/view/272/261/1/1/.

ВИШНЕВСЬКИЙ ДМИТРО,
студент 2 курсу факультету менеджменту і бізнесу ВП «МФ КНУКіМ»
Науковий керівник: Обозна А. О., к.е.н., доцент

ВПЛИВ КУЛЬТУРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ НА ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ ГОТЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

В наш час готельна індустрія представляє собою галузь з високим рівнем конкуренції. Не проходить і дня, щоб не з'являлись все нові повідомлення про створення чи відкриття готелю. Нові концепції створюються з метою максимально повного задоволення потреб визначених груп споживачів. Готелі створюються, а через деякий час частина з них не витримує конкуренції і виходить з бізнесу. В цих умовах, якщо готельні підприємства хочуть вижити, вони повинні мати послідовну, відповідну обставинам стратегію обслуговування.

Сьогодні більшість практиків поділяють думку, що стратегія готельного підприємства, його структура, тип людей, що ухвалюють системи й способи керування, як правило, відбивають корпоративну культуру підприємства. Вона визначає основні правила, практику ділової активності компанії. Корпоративна культура може розвиватися, а також змінюватися під впливом зовнішньої управлінської ланки або неформальних груп у межах готельного підприємства. Ключова фігура на підприємстві, що створює свою корпоративну культуру, безумовно, керівник.

Культура обслуговування, надійність, чіткість, швидкість - все це має важливе значення для створення позитивного іміджу готельного підприємства.

Дуже важливо враховувати всі складові іміджу організації, а саме:

- імідж персоналу (зовнішній вигляд, рівень культури, рівень професіоналізму, лояльність до установи, комунікативні вміння, володіння техніками ділового спілкування);
- стиль управління організацією (демократизація процесів управління, формування команди);
- рівень корпоративної культури (система цінностей, вірувань, переконань, правил, традицій, що існують у закладі та визначають поведінку кожного його працівника);
- створення зворотного зв'язку, який дозволяє перевірити, чи працює імідж вашої організації.

Позитивний імідж організації передбачає безумовно високий рівень професійної освіти персоналу та його інноваційну активність. Для цього керівникові необхідно забезпечити колективну можливість професійного та

особистісного розвитку за рахунок обміну досвідом з іншими навчальними закладами, вивчення передового педагогічного та психологічного досвіду, презентацій нової професійної літератури, відвідування різноманітних семінарів, конференцій, тренінгів.

Успіх в роботі будь-якого підприємства залежить від злагодженої роботи його колективу, командної роботи. Наскільки задоволеними будуть гості залежить від ефективної роботи та поведінки персоналу готельного підприємства. З огляду на це актуальним в наш час є виховання та підтримання високої професійної культури на підприємствах індустрії гостинності.

Професійна культура - це сукупність вмінь працівника, його персональних та професійних якостей. На підприємствах індустрії гостинності не можна розмежовувати ці два поняття, оскільки гідний фахівець повинен поєднувати в собі такі якості як: висока культура, привітність, швидка реакція, порядність, новаторство, гарна пам’ять, презентабельність, творчість, рівень кваліфікації, продуктивність та якість праці, вміння спілкуватися, трудова дисципліна, оперативність виконання функціональних обов’язків, знання іноземних умов. Працівники підприємств гостинності повинні володіти основами професійної етики, правилами міжнародних етичних норм, забезпечувати високу організованість праці та дисципліни тощо.

Особистісні характеристики кожного працівника важко піддаються змінам та коригуванню. Елсворт Статлер, один з найвідоміших представників готельного бізнесу, звертав увагу на необхідність простоти, ефективності та контролю у роботі. Він підкреслював, що в роботі немає важливих та другорядних питань. Він писав: «Приймайте на роботу лише добропорядних людей, щиросердних та ввічливих, котрі часто та охоче посміхаються… уникайте людей, котрі не вміють приховувати свій поганий настрій, і від людей, котрі поводяться так, ніби щодня знаходяться під тягарем постійних турбот і почувають себе незручно».

Елсворт Статлер першим сказав, що клієнт завжди правий, задоволення потреб клієнтів було для нього найголовнішим: «Обов’язком хорошого готелю є задоволення потреб клієнтів. Дайте зрозуміти кожному, що за свої гроші він отримає обслуговування найвищої якості, ніж він отримував раніше в інших готелях». Дані висловлювання написано майже 80 років тому в «Кодексі поведінки обслуговуючого персоналу», але вони не втратили своєї актуальності й сьогодні. Високий рівень професійної культури дозволяє сформувати в гостя позитивне враження від перебування в готелі та бажання повернутися ще раз саме в цей готель.

Усі всесвітньо відомі готельні ланцюги славляться своїми високими стандартами обслуговування, адже їх персонал володіє всіма навиками обслуговування та високими професійними навичками. Проте не завжди працівники приходять на підприємство з набутими бездоганними якостями, котрі б дозволяли їм вільно спілкуватися з гостями та допомагати їм у вирішенні всіх важливих питань. В будь-якому випадку персонал проходить певну підготовку на підприємстві. Система навчання нового персоналу та

підтримки достатнього рівня професійних навиків решти працівників має бути побудована досить ретельно. Допомагає в підтримці високої професійної культури персоналу готелю систематичне проведення тренінгів. Тренінгові кампанії, як правило, повинні проводитися для вирішення конкретних, чітко сформованих питань, або ж при виникненні певних ситуацій, вирішення яких потребує негайного втручання та коригування. Особливо ефективними є проведення тренінгів під час навчання нового персоналу. Ці програми дають можливість ознайомити персонал з умовами, в яких йому потрібно буде працювати.

Перш ніж вносити корективи в імідж, необхідно ясно і чітко представляти той новий образ, який потрібно створити. Який пріоритетний вигляд готелі - дружелюбна вона чи сувора, консервативна чи модна, дорога чи дешева? Обраний спосіб повинен повністю відповідати тій меті, якій керівник хоче досягти. Ще одна особливість іміджу, яку необхідно враховувати, полягає в тому, що він може бути різним для різних груп людей. Для широкої громадськості важлива репутація готелю, для партнерів - її конкурентоспроможність.

Робота зі створення іміджу ведеться цілеспрямовано для кожної групи і різними засобами. Ця робота здійснюється в значній мірі засобами маркетингових комунікацій: PR, реклама, особисті продажі, стимулювання продажів. Для великих організацій за підтримки іміджу особливо важлива робота зі ЗМІ, спонсорство, партнерство з держструктурами і громадськими організаціями.

Література:

1. Браун Л. Имидж - путь к успеху, «Питер» СПб, 1996.
2. Дурович А. П., КопаневА.С. Маркетинг в туризме: Учеб. пособие. - Минск: Экономпресс, 1998.
3. Короленко М. Работа людей для людей // Гостиничный & ресторанный бизнес. - 2006. - №4
4. Тейси Д. Менеджмент с точки зрения здравого смысла (Пер. с англ.). - М., 1993.

СЕКЦІЯ
«ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНІ СОЦІОКУЛЬТУРНІ ПРАКТИКИ»

ГИРЕНКО ЄВГЕН,
магістрант кафедри музичного мистецтва Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського
Науковий керівник: Петренко О.М., кандидат мистецтвознавства, доцент Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського

ДЖАЗОВИЙ НАПРЯМ В МУЗИЧНИЙ КУЛЬТУРІ МИКОЛАЄВА

Джазовий напрям в музичній культурі міста Миколаєва за останні роки демонструє потужний потенціал за своїми творчо-виконавськими та комунікаційними можливостями. Джаз став одним із поширених видів міської культури, яка привертає значну увагу шанувальників музики, цінителів мистецтва імпровізації, знавців різних стилів і напрямів сучасності і минулого, а також аматорів. На сьогодні до джазу залучені широкі кола містян, які мають нагоду відвідувати джазові концерти, фестивалі, виступи відомих джазменів сучасності, не тільки вітчизняних, але й закордонних. Проте розвиток джазового мистецтва в Миколаєві має досить непросту історію. Позначити особливості розвитку джазового напряму в історії музичної культури Миколаєва та надати характеристику його нинішньому стану склало *завдання* даної публікації.

Розвиток джазового напряму в Миколаєві за культурно-історичними ознаками відбувався в два етапи. *Перший* пов'язаний з несистемним розвитком джазу: він характеризувався епізодичним використанням джазового репертуару окремими виконавцями та колективами, професійними, аматорськими, студентськими. Даний період охоплював значний історичний проміжок часу – від 1950- років до початку 1990-х. *Другий* етап – позначається професіоналізацією даного напряму і початком його можна вважати відкриття факультативного відділу естради в Миколаївському вищому державному музичному училищі (МВДМУ, вересень 1993 р.), який очолив Юрій Черепухін. У викладацький склад увійшли відомі в Миколаєві та за його межами музиканти: В. Чорний, П. Сокуренко, Р. Амірханов, Д. Ілляшенко, Л. Мєрзоян та Д. Гапонов. З позначеного часу джазове мистецтво почали *системно*

опановувати на професійно-освітньому рівні. До речі, аналогічний відділ в Одеському музичному училищі було відкрито значно раніше – в 1980 р.

Розглянемо кожний етап. Джазом в Миколаєві захоплювались давно, але з різних причин (ідеологічні утиски Радянської влади, догмою якої було вважати джаз символом вражої музики Заходу), інерцією і побоюванням місцевих керівників культури області та ін. джаз вважався напівофіційним мистецтвом в місті «закритого типу», яким був Миколаїв до 1991 року. Але, не зважаючи на це, джаз полюбляли як мистецтво свободи музичного висловлення, де вільна імпровізація є проявом незаангажованості і таланту, особливого музичного шарму. Так, ще наприкінці 1960-х років в Миколаєві були популярними студентські колективи, які позиціонували себе як «естрадні», але в їх репертуарі джазова музика посідала значне місце. Наприклад, колектив студентів миколаївського музичного училища «Секста» (у складі В. Перов – керівник, трубач, О. Рукавиця – контрабас, Л. Рейнберг – ударник, О. Соловйов – піаніст). До речі, саме Олександр Соловйов був чудовим джазовим імпровізатором. Його виступи із захопленням слухали тодішні студенти музичного училища. Він вперше привіз до Миколаєва клавір джазової опери Дж. Гершвина «Поргі і Бес» та подарував його бібліотеці. Але не тільки джаз виконував цей ансамбль. Колектив протягом чотирьох років грав на танцювальному майданчику в Яхт-клубі й тому його знали в місті.

В Миколаївському державному педагогічному інституті (МДПІ, на сьогодні Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського) протягом 1968 – 1971 років існував студентський естрадний колектив «Юність» (керівник – студент музично-педагогічного факультету Яків Дратман). В його репертуарі поряд з популярними піснями були й джазові п’єси на теми відомих в усьому світі пісень Дж. Гершвіна. Ансамбль виступав не тільки в своєму вузі, але й успішно гастролював в містах Шауляй, Даугавпілс (Литва), Москва (Росія), Бердянськ, Запоріжжя (Україна) та ін. На концертних майданчиках Миколаєва в 1975 – 1978 рр. виступав Ігор Крутий – на сьогодні відомий композитор і шоумен, а на той час – студент музично-педагогічного факультету

Джазовий напрямок був одним з багатьох стилів в творчій діяльності вокального ансамблю «Сленг», організованого 1981 р. Сергієм Гмирею – викладачем фортепіано музичної кафедри МДПІ, чудовим джазовим імпровізатором на фортепіано. Від початку свого заснування «Сленг» набув широкого визнання і презентував джазове мистецтво на Всесоюзних фестивалях в Даугавпілсі, Мінську (Білорусь), Одесі, а в рідному Миколаєві на Всесоюзному конкурсі «Ми і пісня» (який щорічно проходив у 1980 рр. в Актовій залі МФ КДІК) посідав призові місця. В репертуар ансамблю входили пісні класичного джазового напряму – госпел, спірічуелси, блюзи. До сьогодні цей студентський колектив з його незмінним керівником є провідником джазової культури в Миколаєві та за його межами. «Сленг» отримав звання лауреата Першої премії Всеукраїнського фестивалю-конкурсу «Молоді віртуози джазу» (м. Донецьк, 2006 р.). С. Гмиря плідно розвиває напрямок

фольк-джазу, беручи за тематичну основу мелодії народних пісень для власних аранжувань. Ці високохудожні п'єси стали на сьогодні візитною карткою ансамблю, його стильовою домінантою. В м. Ялта неодноразово ансамбль був запрошений на гастролі, де були зроблені й фондові записи.

1992 року джазовий репертуар входив у новостворений естрадно-симфонічний ансамбль «Рапсодія» при Обласному будинку суднобудівників (на сьогодні – Міський будинок культури). Організатором, художнім керівником і диригентом ансамблю став заслужений працівник культури України Микола Йосипович Фрідман. У складі ансамблю було багато студентів кафедри гри на духових інструментах і випускників МФ КДІК (на сьогодні це Миколаївський філіал Київського національного університету культури і мистецтв). Зокрема, в репертуарі колективу була «Рапсодія в стилі блюз» Дж. Гершвіна (солістом виступив викладач кафедри теорії музики і фортепіано А. Кессель).

З вересня 1993 р., коли джазовий напрям стає одним із пріоритетних в музичній освіті Миколаївщини, в стінах МВДМУ народжуються нові колективи, які стають провідниками в даній галузі творчості. Одним з перших професійних естрадно-джазових колективів цього часу став ансамбль «Модус». Важливим чинником в подальшій розбудові професіонального джазового мистецтва в Миколаєві і області відзначилося відкриття спеціальності «Музичне мистецтво естради» у МВДМУ (2004 р.). На цій базі створилися нові творчі колективи, стали розроблятися та удосконалюватися навчальні програми. Наприкінці 2006 року викладачами МДВМУ було розроблено проект «Програма розвитку та популяризації джазової та естрадної музики у Миколаєві» (автори: В. Алексєєв та Т. Алексєєва). Того ж року викладачі В. Алексєєв та Т. Алексєєва створили джазовий дует «Secret Room», який успішно виступав на Всеукраїнських та Міжнародних Фестивалях-конкурсах, здобуваючи дипломи лауреатів та переможців. Помітним явищем музичної культури Миколаєва стали джазові концерти. В. Алексєєв та Т. Алексєєва утворили обласну громадську організацію «Миколаївський Джаз-Клуб». Під керівництвом Т. Алексєєвої було створено джазовий вокальний ансамбль «Blues in Black» (2006 р.), який до сьогодні успішно працює в форматі a cappella та перемагає на багатьох Всеукраїнських джазових конкурсах.

Інструментальний ансамбль «Hot South Blood», заснований В. Алексєєвим 2007 р., неодноразово стає переможцем Всеукраїнських та Міжнародних конкурсів джазових виконавців. Не зважаючи на зміни складу (на сьогодні він працює під назвою «Barbados») ансамбль бере участь в активному концертному житті міста та області. В його складі кращі джазові виконавці Миколаєва: Андрій Кузьмін, Юрій Руль, Тетяна Алексєєва, Ігор Крякунов, Віталій Пеньков, Олександр Ільїка, Антон Сідорєнков, Віталій Бєй.

У 2007-2009 рр. починає своє існування естрадно-симфонічний оркестр (біг-бенд) . Спочатку цей колектив очолювала викладач струнного відділу Наталія Ільчук, а пізніше керівником оркестру став Володимир Алексєєв. Велику увагу він приділяє «…оригінальності та різножанровості репертуару:

від джазової «традиції» до симфо-року, використовує власні інтерпретації відомих композицій» [1; с.103] Наймолодший колектив відділу – джазовий хор «Free Voice» під керівництвом Т.Алексєєвої. В його репертуарі відомі хіти джазової музики, твори у стилях госпел-сонг та world-music, що виконуються a cappella. Деякі масштабні композиції створені хором разом із гуртом «Barbados». Вперше хор «Free Voice» успішно дебютував на джазовому фестивалі «JUBILEE 2009». Активну концертну діяльність в Миколаєві веде Народний естрадний оркестр «Джаз-бенд» під керівництвом Михайла Полторака, який регулярно бере участь в концертах. В репертуарі цього оркестру переважно твори, що складають антологію джазу. Це вокально-інструментальні композиції «Kissing a Fool» Джорджа Майкла, «All of Me» Сеймура Сіменса, «Brother Louie» Дітера Болена, «Brass Attack» Лері Бартона та ін., інструментальні естрадно-джазові п'єси Дюка Еллінгтона «Satin Doll», Джо Герланда «In the Mood», Ері Барозо «Brazil» та ін. Яскравими подіями в Миколаєві стали щорічні (з 2008 р.) джазові фестивалі «JUBILEE». 27 червня 2013 р. Миколаївським Джаз-Клубом було організовано Всеукраїнський Міжнародний Фестиваль «UKRAINE JAZZ SUMMER 2013», де виступали видатні музиканти із США та Ізраїлю. Отже, розвиток джазового напряму в Миколаєві стає активною формою міжкультурної мистецької комунікації.

Список використаної літератури.

1. Алексєєв В. Про естраду, рок та джаз /110 років на музичному Олімпі: Миколаївське державне вище музичне училище, 1900 – 2010. – Миколаїв: Можливості Кіммерії, 2010. – С. 101 – 105.
2. http://jazznikolaev.com

КОЗАЧЕНКО СЕРГІЙ,
студент 4 курсу спеціальності
«Народна художня творчість»,
спеціалізації «Народне
інструментальне мистецтво»
Миколаївського коледжу культури і
мистецтв
Науковий керівник: Мицик Сергій
Васильович – кандидат культурології,
викладач вищої категорії
Миколаївського коледжу культури і
мистецтв

МИКОЛАЇВСЬКИЙ КОЛЕДЖ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ В МУЗИЧНІЙ КУЛЬТУРІ МИКОЛАЇВЩИНИ

Історичні перетворення в Україні знаходять своє відображення і в розвитку музичної культури Миколаївщини, тобто у всіх державних інституціях (музична освіта, музикознавство, концертні зали тощо), що забезпечують поширення, обмін та сприйняття музичних цінностей людиною та суспільством.

Музична культура суспільства – це складна, багатогранна система, яка функціонує за допомогою багатьох складових, зокрема: музичні цінності та всі види діяльності, пов'язані з їх створенням, зберіганням, відтворенням, розповсюдженням, сприйняттям і використанням; суб'єкти даного роду діяльності разом з їх знаннями, навичками та іншими якостями, що є запорукою їх успіху; усі заклади та соціальні інститути, а також інструменти і обладнання, що забезпечують цю діяльність[6].

Питання розвитку музичної культури Миколаївщини розглядалось у своїх наукових розробках багатьма дослідниками та краєзнавцями, зокрема слід відмітити наукові праці Н. Крижанівської, С. Мицика, О. Петренко, О. Макаренка, О. Караульної та ін.

Помітну роль в розвитку музичної культури Миколаївщини займають творчі колективи Миколаївського коледжу культури і мистецтв але діяльність коледжу культури як осередку музичного мистецтва Миколаївщини ще не була об'єктом наукових дослідження, що і зумовило актуальність статті.

Мета статті – дослідити роль Миколаївського коледжу культури і мистецтв у музичній культурі Миколаївщини, як минулого, так і сучасного.

Об'єктом дослідження є музична культура Миколаївщини, а предметом – музичні творчі колективи Миколаївського коледжу культури і мистецтв та їх роль у музичній культурі Миколаєва.

Розвиток музичної культури на Миколаївщині тривав доволі довго і складно, з причини історичних та соціальних подій, що мали місце на цій території.

З другої половини XX ст. в музичну культуру краю повільно входить колишній технікум підготовки культурно-освітніх працівників (сучасний Миколаївський коледж культури і мистецтв), який було відкрито 1954 р. [4, 4]. Починаючи з 1960 року, з відкриттям циклової комісії народних інструментів, в музичній палітрі Миколаївщини розпочинається нова сторінка, яка прикрашає наш край прекрасними творчими колективами і по сьогодення.

Засновником оркестрової музики в коледжі був Микола Пипенко, а з 1965-го року його справу продовжив Анатолій Комінарець, який повів оркестр по шляху розвитку виконавської майстерності, засвоєння різнохарактерного художньо-повноцінного матеріалу і, як результат, підвищення суспільно-музичної значимості колективу в художній культурі Миколаївщини [4, 53]. З 1975 року й до сьогодні керує оркестром Комінарець Ольга – кавалер ордена княгині Ольги III ступеня, володар «Почесної Відзнаки» Міністерства культури і мистецтв України та обласної відзнаки «Перлина Миколаївщини».

Сьогодні до складу оркестру входить близько 40 учасників – це студенти, викладачі, випускники коледжу культури та інших навчальних закладів. Саме це робить його одночасно і учбовим і концертним. Сюди входять найрізноманітніші інструменти: група домр, балалайок, бандури, гітари, група баянів, литаври, акордеон, ксилофон та безліч ударно-шумових інструментів. Репертуар оркестру охоплює багато жанрів і напрямків музики: це обробки народних мелодій, танцювальної музики, української та зарубіжної класики, сучасні твори.

Основною метою оркестру є збереження та розвиток традицій народно-інструментального жанру, виховання слухача на кращих зразках музичного виконавства та популяризація української музики за межами України.

Оркестр зумів підкорити слухача не лише на території України, беручи участь у різноманітних фестивалях та конкурсах («Золота струна», «Південний експрес», «Дивограй»), а й за її межами (IV Міжнародний конкурс хорів та оркестрів «Юна Прага» – 2008 (м. Прага, Чехія), міжнародний конкурс інструментальної музики «Crescendo» (Карнегі хол, м. Нью-Йорк, США), Суперфінал міжнародного проекту «Салют Талантів» (м. Санкт-Петербург, Росія))[2].

З метою популяризації виконавських традицій південноукраїнського краю, Ларисою Васкан у 1993 р., на базі циклової комісії народного інструментального мистецтва тодішнього Миколаївського училища культури, було створено ансамбль українських народних інструментів «Грай, музико!» [4, 55]. Вже більш, ніж 20 років ансамбль є візитівкою інструментальної музики Миколаївського коледжу культури і мистецтв, представляючи його на різноманітних виступах: конкурсах та міжнародних фестивалях («Золота струна», «Чумацький шлях»), загальноміських свят та благодійних акцій (Фестиваль «Дружба Народів», концерт фонду «Дітям України» ім. М. Аркаса та ін.).

Музичний колектив був створений за прообразом «троїстих музик». До нього входили скрипки, бандури, баяни, а також група кобз і цимбали. Всього через 2 місяці після заснування колективу, він уже взяв участь в Обласному музичному фестивалі, на якому був відмічений суддівською колегією та

глядачами. У 1996-му році ансамбль «Грай, музико!» гідно представляв Миколаївщину, а можливо й Південну Україну на концертах в Івано-Франківській та Тернопільській областях.

У репертуарі ансамблю переважає українська музика. Це і класична, і обробки народних пісень і твори сучасних композиторів (Л. Колодуб, М. Скорик), серед яких є як чуттєві, так і жартівливі твори. Не цурається колектив й іноземних творів: «Паризьке танго», «Чардаш», а також твори І. Фролова і Дж. Гершвіна. Відомий колектив, також роботою з відомими солістами народного і академічного співу Миколаївщини, зокрема: В. Осадча, О. Рибак, Н. Жадик.
У 1992-му році, вперше в історії коледжу, старшим викладачем, кандидатом педагогічних наук Сологуб Вікторією створюється клас гітари, а у 1995р. ансамбль класичної гітари «Classic Guitar» [4, 56]. Склад учасників постійно змінюється, до нього входять студенти та випускники класу. Репертуар колективу – музика різних епох, стилів та напрямків, яку представлено в кількох концертних програмах: дует, тріо, квартет гітар, а також концертні програми з флейтою, контрабасом, ударними та іншими музичними інструментами.

Тріо «Classic Guitar» – учасник спільних творчих проектів з симфонічними та камерними оркестрами України, лауреатами Міжнародних конкурсів, зокрема: Московським гітарним дуетом А. Селютіною та А. Іноземцевою; Олегом Бойко (Чернігів, Україна); Габріелем Гійєном (Австрія, Венесуела).

На сьогодні колектив достойно презентує наш край на престижних міжнародних конкурсах, поповнюючи тим самим скарбницю нагород: Дипломант І Міжнародного фестивалю-конкурсу класичної гітари ім. М.Д. Соколовського (м. Київ, Україна), Дипломант ІІ Міжнародного молодіжного фестивалю класичної гітари «GuitarSpringFest» (м. Одеса, Україна)), Лауреат XI Міжнародного фестивалю-конкурсу класичної гітари «Акад. Марін Големінов» І премія (м. Кюстенділ, Болгарія), - сольні концерти ансамблю «Classic Guitar» в рамках ІІ Міжнародного фестивалю-конкурсу «Klassik auf der Strasse», сольний концерт ансамблю «Classic Guitar» в рамках XIII Міжнародного фестивалю гітари (м. Руст, Австрія) [1].

Це був єдиний, серед усіх, сольний виступ-концерт у двох відділеннях. На виступі був присутній посол України в Австрії, який особисто надав високу оцінку майстерному виконанню та незвичайному творчому напрямку гітаристок із Миколаєва [5].

У 2010 році художній керівник колективу Вікторією Сологуб виступила з ініціативою провести в Миколаєві міжнародний фестиваль класичної гітари, ця ідея була підтримана управлінням культури Миколаївської облавної державної адміністрації та Миколаївським коледжем культури і мистецтв. Так, з 2010 року в музичній культурі Миколаєва з'являється Міжнародний фестиваль «VIVAT GUITARE!». Вперше фестиваль пройшов у грудні 2010 року, в рамках якого відбулися сольні концерти та майстер класи соліста Чернігівської філармонії Олега Бойко, професора Київського національного університету культури і мистецтв, заслуженої артистки України Вікторії Жадько та професора музичної академії імені Гайдна (Айзейштадт, Австрія) Габріеля

Гійєна [7]. Фестиваль став визначною подією в культурному життю краю, яка надала можливість миколаївському слухачу торкнутись до мистецтва класичної гітари у виконанні видатних музикантів та диригентів.

З 2010 року на базі Миколаївського коледжу культури і мистецтв розпочав свою концертну діяльність ансамбль народних інструментів «New style», засновником якого став молодий викладач коледжу Микола Морозинський, баяніст ансамблю. В репертуарі колективу твори класичної, народної та сучасної музики. За доволі короткий термін свого творчого життя, колектив став учасником багатьох концертних програм міста та області, є лауреатом І премії Міжнародного конкурсу-фестивалю народної музики «Самородки-2012» (м. Севастополь) та регіонального конкурсу «Золота струна» (м. Миколаїв, 2013р.). Ансамбль веде активну творчу діяльність, неодноразово були організовані сольні концерти, колектив співпрацює з професійними вокалістами, які є невід'ємною частиною в усіх концертних програмах.

Отже, досліджуючи святкову культури Миколаївщини, ми торкнулись до історії Миколаївського коледжу культури і мистецтв та до діяльності музичних творчих колективів навчального закладу. Аналізуючи газетні статті, звіти та інші документи, що розкривають музичне життя коледжу, можна дійти висновку, що всі ці колективі мають власну історію, власне обличчя та гідно популяризують музичну культури не лише в Миколаєві, а й по всій Україні, навіть і за її межами, тим самим збагачують, урізноманітнюють музичну культуру краю.

Використані джерела:

1. Життя коледжу. Творчі колективи [Електронний ресурс]. – Офіційний сайт Миколаївського коледжу культури і мистецтв. – Режим доступу: http://nikkk.com.ua/?p=556
2. Життя коледжу. Творчі колективи [Електронний ресурс]. – Офіційний сайт Миколаївського коледжу культури і мистецтв. – Режим доступу: http://nikkk.com.ua/?p=544
3. Миколаївська обласна філармонія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nick-philharmonic.com.ua/pag_ua/index_ua.htm/
4. Миколаївське державне вище училище культури. 50 років служіння культурі. 1954-2004 рр.: Збірник нарисів і спогадів. – Миколаїв: Вид-во «Іліон», 2004. – 150с.
5. Миколаївські гітаристи на батьківщині Моцарта / С. В. Мицик // Рідне Прибужжя. — 2011. — № 63. — С. 4.
6. Музыкальная культура общества [Електронний ресурс]. – Игра на фортепиано. – Режим доступу: http://music.prsiterun.com/muskultura/3.html/
7. «VIVAT GUITARE!» / оргкомітет фестивалю// Рідне Прибужжя – 2011. - № 1. – С.6

ГОНЧАР КАТЕРИНА,
студентка 5 курсу факультету менеджменту і бізнесу ВП«МФ КНУКіМ»
Науковий керівник: Чеботаєва О.М., кандидат історичних наук, доцент

ТВОРЧІСТЬ КАТЕРИНИ БІЛОКУР (1900-1961) ЯК ВІЗИТНА КАРТКА УКРАЇНИ В ПРОСТОРІ СВІТОВОЇ ХУДОЖНЬОЇ КУЛЬТУРИ

Взявши курс на євроінтеграцію, на впровадження в країні загальноєвропейських цінностей, дуже важливо осмислити і те, які цінності, упродовж історичного розвитку сформовані українською нацією, мають бути за будь-яких умов збережені та запропоновані світу як втілення великого духовного потенціалу української культури. Багатющий енерготворчий потенціал криється, передовсім, в українському народному мистецтві, одним з найяскравіших представників якого в XX ст. була Катерина Білокур – українська художниця, майстер народно-декоративного живопису, представниця стилю «народного примітивізму» (або так званого «наївного мистецтва»). Про її творчість захоплено відгукувався всесвітньо відомий художник-експериментатор Пабло Пікассо. Та, на наше здивування, цю художницю в свій час зовсім обійшло увагою навіть таке фундаментальне видання як «Украинская советская энциклопедия» (див.: Т.І. – К., 1978. – С. 465).

Катерина Білокур народилася в селі Богданівка Пирятинського повіту Полтавської губернії (нині це Яготинський район Київщини). Коли саме – достеменно не з’ясовано. Сама художниця називала і 23, і 24 листопада, і 1900, і 1901 рр. Офіційною датою її народження зрештою визнали 25 листопада (7 грудня) 1900 р. Це найлогічніше, бо 25 листопада – день св. великомучениці Катерини.

Білокури були не бідними селянами, тримали худобу, мали будинок, критий залізом, а головне – землю. Батько, Василь Йосипович, володів двома з половиною десятинами, дід був, очевидно, ще заможнішим. Крім Катерини, в сім’ї були два сини – Григорій і Павло.

На сімейній раді вирішили: у школу Катрю не віддавати, бо читати вона й так уміє, а економія одягу й особливо взуття – величезна. А от посадити її за прядку – давно пора. Це заняття дозволили поєднувати з читанням букваря.

Коли Катерина почала малювати – сказати важко, мабуть, не в дитинстві, а вже в отроцтві. Малювала вугіллям на клаптях полотна. У 14 років Катерину застали за цим безглуздим, як усі вважали, заняттям. Були вжиті невідкладні заходи: різки й сувора заборона малювати. Дівчинці доводилося творити потайки.

1922 або 1923 р. Катерина Білокур прочитала про Миргородський технікум художньої кераміки. Уперше покинувши Богданівку, вона вирушила до Миргорода. Її багаж складався із двох малюнків: "копії з якоїсь картинки" і начерку дідівської хати з натури, – виконаних уже не на полотнині, а на спеціально для цього випадку придбаному папері.

Але розмова у Миргороді почалася й закінчилася одним питанням: чи є документ про закінчення семирічки? Його в Катерини не було, і на її малюнки навіть не глянули. Прийшлося дівчині повернутися додому.

Від розчарування та депресії її врятувала творчість. Малювати Катерина не кинула, навіть почала відвідувати драмгурток, організований Іваном Григоровичем і Ніною Василівною Калитами, подружжям богданівських учителів. Батьки погодилися на її участь у виставах, але за умови: драмгурток не повинен заважати роботі по господарству. Вивчення ролей доводилось поєднувати з роботою на городі.

1928 р. Катерина Білокур дізнається про набір студентів у Київський театральний технікум і вирішує ще раз спробувати сили. Чому саме театральний – не зовсім зрозуміло. Може, зіграв свою роль драмгурток, а може, хотілося будь-що вирватися з дому й одержати професійну художню освіту.

До поїздки в Київ Катерина готувалася ґрунтовно – взяла метрику й довідку про стан здоров’я. Але й там розмова почалася з питання про семирічку – й цим закінчилася.

Наступає, мабуть, найважчий період у житті Катерини Білокур. Особливо болісно переживає вона відсутність духовної підтримки. В цей же час вона вирушає у справжнє паломництво до Канева, на могилу Тараса Шевченка. Розпач часом обіймав так сильно, що глибоко віруюча жінка ладна була покінчити з життям. Але в тому ж 1934 р. вона приймає найважливіше й безповоротне рішення: "Я буду художником". Якщо навчитися цього ніде не вдається, вона вирішує вчитися самостійно.

Катерина Білокур починає опановувати ремесло художника сама. Власне ремесло, тобто технічний бік мистецтва. Малюнки вугіллям на клаптях залишилися в минулому. В минулому й картини, створені фарбами власного виготовлення на картоні й фанері. Аквареллю та олівцем вона завжди працювала мало й неохоче. Художницю найбільше приваблюють олійні фарби. Пензлі вона робить сама – вибирає з котячого хвоста волоски однакової довжини: дев’ять, дванадцять або тридцять шість міліметрів. Для кожної фарби – свій пензлик.

Часи випробовувань для Катерини Білокур минають в 1939 р., коли її творчістю зацікавилась прославлена українська співачка Оксана Петрусенко. В 1940 р. в Полтавському будинку народної творчості відкривається персональна виставка Катерини Білокур. Демонструвалося всього одинадцять картин. Успіх був величезний.

Потім в життя увірвалася Велика Вітчизняна війна… Після звільнення Полтавщини від німецько-фашистских загарбників в 1944 році в Богданівку приїжджає директор Державного музею українського народного декоративного

мистецтва Василь Нагай – запропонувати виставку й закупити картини. До речі, саме його стараннями Музей українського народного декоративного мистецтва має найкращу колекцію робіт Катерини Білокур.

Одна за одною художниця пише свої прославлені картини – "Декоративні квіти" (1945), "Привіт врожаю" (1946), "Колгоспне поле" (1948–1949), "Цар Колос" (1949), "Сніданок" ("Снідання") (1950), "Квіти і берізка ввечері" (1950), "Кавун, морква, квіти" (1951), "Квіти і виноград" (1953–1958), "У Богданівці на Загреблі" (1955), "Хата в Богданівці" (1955), "Жоржини" (1957), "Півонії" (1958), "Натюрморт із колосками і глечиком" (1958–1959), "Букет квітів" (1959)... Квіти писала завжди живі, з натури, нерідко поєднуючи в одній картині весняні й осінні – така картина і створювалася, природно, з весни до осені.

Однією з найяскравіших за своєю емоційною силою впливу та найвідоміших є картина «Цар Колос». Усе в композиції підпорядковане розкриттю тематичного вузла твору – життєдайній силі хліба, колосу. Творча думка художниці, розкута, вільна, легка, синтезувала увесь набуток знань, уявлень, сновидінь про «земний рай, достаток, прихисток». Усе тут величне, щедре, багате в цвітінні, урожайності, сприйнятті поняття «колосся» як первня хліба, людського земного щастя. Фарби на палітру лягали щедро і кольори звучали дзвінко, радісно, вшановуючи, звеличуючи скромні колосочки, основу основ людського життя. Твір розкриває і характер самої художниці – її глибоку народність, любов до рідної землі, шану до хліборобської праці.

"Офіційна" повоєнна біографія богданівської художниці бачиться цілком благополучною. 1949 р. вона була прийнята до Спілки художників України, у 1951 р. – нагороджена орденом "Знак пошани", одержала звання заслуженого діяча мистецтв України, 1956 р. – народного художника України. Її творчість вивчають, про неї пишуть. Твори Катерини Білокур регулярно експонуються на виставках – у Полтаві, Києві, Москві, інших містах.

Три картини Білокур – "Цар-Колос", "Берізка" й "Колгоспне поле" – були включені до експозиції радянського мистецтва на Міжнародній виставці в Парижі в 1954 р. Там їх побачив Пабло Пікассо. Весь світ облетіли його слова: **"Якби ми мали художницю такого рівня майстерності, то змусили б заговорити про неї цілий світ!"**

Катерина Білокур володіла рідкісним даром художника - абсолютним відчуттям кольору. Її художня манера сформувалася ще на початку 30-х і майже незмінною залишалася впродовж усіх років її творчості. Саморобні тоненькі пензлики художниці сприяли делікатному письму: мазочок на картинах рівний, а барви на її роботах неначе світяться. Твори художниці ювелірні, доведені до віртуозності. Фахівці вважають, що ніхто ще не зміг повторити її стилю.

Білокур малювала все, що її оточувало, все те, що вона любила: землю, коней, людей, але найбільше – квіти. Ось наприклад, назви деяких з її творів: «Квіти за тином» (1935р.), «Польові квіти» (1941р.), «Декоративні квіти» (1945р.), «Квіти на блакитному тлі» (1942–1943 рр), «Півонії» (1946 р.), «Квіти

та горіхи» (1948 р.), «Букет квітів» (1940-1950-х рр.), «Квіти, яблука і помідори» (1950 р.), «Городні квіти» (1952р.), «Пшениця, квіти, виноград» (1950–1952 рр.), «Квіти на синьому фоні» (1954 р), «Квіти і калина»(1958р.).

Цікаво, що достовірно змальовуючи кожен листочок, пелюсточку, художниця ніколи не зривала квіти: вважала їх живими істотами, називала діточками. Могла далеко поїхати, аби намалювати саме ті, які їй до душі. І малювала обов'язково тільки з натури – була твердо переконана: якщо квітку зірвати, вона втратить душу, і вже така на полотні теж буде мертвою. Малювання те вона нарекла «святим». Ніхто так не опоетизував квіти як Катерина Білокур. Квітка у творах Катерини Білокур становить феномен буттєвості, феномен невмирущої духовності життя. Це світ, побудований із різних просторових площин і натхнений красою природного цвітіння. В українському фольклорі рослина, або її втілення, наділяється всепереможною магічною силою. Це добра сила, яка протистоїть злу і, зрештою, перемагає її, а також уособлює зв'язок між землею і сонцем, водою і землею, сонцем і водою.

Мені надзвичайно сподобалась картина Білокур "Квітоньки та берізоньки вечором". На полотні змальовані дві берізки в оточенні квітів. Вони огорнуті вечірньою імлою. Промінь срібного місяця крізь густу крону дерев падає на червоні півонії, рожеві троянди. Синя холодна гама картини створює ілюзію тихої, сповненої романтики української ночі. Здається, варто простягнути руку і доторкнешся до живого дивоцвіту краси рідної природи.

Картини Катерини Білокур приносять людям велику естетичну насолоду, зворушують серце, наповнюють трепетною радістю, любов'ю до навколишнього світу. У своїх картинах майстриня розповідала світові про невичерпні таланти та душевну красу українського народу. Знання її творчості допомагає краще зрозуміти значимість внеску українців в світову культурну скарбницю й дає вагомі аргументи для захисту наших культурних і національних пріоритетів.

Список використаних джерел:

1. Розсошинська, Н.Л., Федорук, О.М. Катерина Білокур. – Київ: ТОВ «Спалах», 2001.
2. Біографія Катерини Білокур [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://holosua.com. – Заголовок з екрану
3. Творчість Катерини Білокур [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://tusovka.kr.ua/news/2013/08/17/kvitkove-rozmaittja-u-tvorchosti-katerini-bilokur . - Заголовок з екрану
4. Творчий шлях Катерини Білокур [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://reftrend.ru/111007.html. - Заголовок з екрану

КОЛОДА ДІАНА., студентка 5 курсу факультету менеджменту і бізнесу ВП «МФ КНУКіМ»
Науковий керівник: Шпак Д. О., к. і. н., доцент

ХУДОЖНЯ ШКОЛА УКРАЇНСЬКОГО МОНУМЕНТАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА МИКОЛИ БОЙЧУКА: ТВОРЧИЙ ДОРОБОК ТА ІСТОРИЧНА ДОЛЯ

Розвиток живопису в Україні у післяреволюційні роки на початку 20 століття проходив у боротьбі художніх течій і напрямів. Поряд з тими, хто стояв на позиціях традиційного реалізму, творили прихильники футуризму, формалізму. Українське мистецтво першої третини XX ст. переживало цікавий і водночас складний період розвитку, який ще недостатньо досліджений з позицій сучасної мистецтвознавчої науки. Як відомо, за радянських часів не заохочувалося дослідження «формалістичних» течій, як і національних особливостей українського мистецтва радянської доби. Отже, сьогодні особливо актуальним є аналіз художнього процесу в Україні та в окремих галузях мистецтва. Важливо сформувати уявлення про загальний художній рівень українського монументально-декоративного мистецтва та всебічно висвітлити шляхи становлення його національної школи.

Важливою складовою втрачених мистецьких надбань є одне з найбільш яскравих явищ українського «розстріляного відродження» — школа М. Бойчука. З ініціативи владних структур все, що можна було знищити із творчості бойчукістів, знищено, зміст діяльності спотворено. Втім, знайшовши визнання у світі, бойчукізм і сьогодні притягує увагу науковців Франції, Польщі, США, Канади, Росії. Без реконструкції його справжнього образу не можливе не тільки відродження правдивої історії української художньої культури, а й усвідомлення її майбутнього сенсу, подальших перспектив.

Після поразки національно-визвольного руху в Україні й входження її до Радянського Союзу в українській культурі ще певний час тривало піднесення, яке дехто називає періодом культурного відродження. Політика українізації, розвиток національної освіти давали українській культурі широке підґрунтя для розвитку. В мистецтво, літературу прийшло багато нових талантів. Деякі митці були далекі від будь-якої політики, але значна частина належала до різних політичних угруповань, насамперед до боротьбистів та українських комуністів. Числені мистецькі об’єднаня шукали шляхи створення нової української культури. Коли не збулися їхні сподівання на самостійну державу, то багато хто з письменників, художників, артистів почав убачати в розвиткові культури своєрідний спосіб вираження національної ідентичності. Перед митцями поставали проблеми пошуку нових шляхів розвитку української культури,

пошуки взірців та орієнтирів, на яких вони мали будувати як свою творчість, так і всю українську культуру. В образотворчому мистецтві, насамперед у живописі, нові пошуки пов'язувалися головним чином з монументальним мистецтвом, яке бурхливо розвивалося у зв'язку з великим промисловим і житловим будівництвом, що почалося після років розрухи та громадянської війни. Художники мріяли про світлі нові будівлі, прикрашені грандіозними фресками та мозаїками, творами декоративно-ужиткового мистецтва [1].

Творча програма Михайла Бойчука полягала у послідовному вивченні й використанні візантійського та давньоукраїнського церковного монументального малярства, мистецтва італійського Проторенесансу, української книжкової гравюри та народної картини. Пройшовши тернистий шлях науки в академіях, тривалий час перебуваючи в Парижі серед розмаїття течій, напрямів та стилів, що вирували в столиці європейського культурного життя початку XX століття, Михайло Бойчук прагнув витворити новий монументальний стиль, в якому б органічно поєднувалися ці засади. У своїх лекціях студентам Київського художнього інституту Бойчук так висловив своє мистецьке кредо: «Хоча померли старі майстри, але живе їхнє вічно молоде мистецтво. Довершений твір мистецтва не археологія, а вічно жива правда». Михайло Бойчук як професор і відомий вже у той час художник європейського рівня, який виставлявся в Парижі, утверджував необхідність для молодих художників вивчати усталені закони пластичного мистецтва, втілені у старовинних зразках, і непохитно дотримуватися їх у творчості, водночас наповнюючи свої твори новим змістом.

За цих обставин дослідження такого і без того складного мистецького явища, як бойчукізм, являє собою доволі непросте завдання. Їхні твори сильно розпорошені, зокрема по приватних збірках. Перу самого Михайла Бойчука належить кілька статей, зокрема про гончарство й килимарство.

Художник, засновник школи малярства, теоретик мистецтва і педагог, Михайло Бойчук працював у галузі монументального і станкового малярства, графіки, декоративно-ужиткового мистецтва, займався реставрацією. Він народився в 1882 році в багатодітній родині.

Майбутній митець приїхав до міста Львова, вступив до малярської школи. Згодом, поїхав на кілька років до Парижа, де став одним із засновників української громади. Вивчаючи досягнення світової культури, художник водночас заглибився у народне примітивне мистецтво. Пізніше був обраний професором Української Державної Академії мистецтв, керував майстернею монументального мистецтва [2]. Саме в Парижі у нього «виникла думка зробити мистецтво добром, надбанням народних мас». Бойчука не захоплюють індивідуалістські, роз'єднані формальні пошуки, він замислюється над роллю колективу в мистецтві (не лише колективність сприйняття, а й про колективну творчість). Так він прийшов до ідеї монументалізму.

Слава до художника прийшла у 1910 р., коли на виставці в Салоні Незалежних у Парижі експонували 18 праць «школи Бойчука» під загальною назвою «Відродження візантійського мистецтва». Європейська преса високо

оцінила новаторські пошуки українських митців. У своїй творчості М. Бойчук орієнтувався на монументальне мистецтво Візантії та українське малярство XVII – XVIII століть. Саме з тих глибин він прагнув прокласти стежку до нової української культури.

Колектив художників, що сформувався у Парижі, орієнтувався на мистецтво Візантії й Київської Русі як на вершинни явища художньої творчості, із яких почнеться відродження нового українського мистецтва. У Парижі Михайло Бойчук одружився, а пізніше повернувся у Львів, де працював над монументальними розписами. Міркуючи про шляхи розвитку бойчукізму, не можна не враховувати, що і Михайло Бойчук, і його учні не були вільні, а жили й творили в умовах тоталітаризму. Монументальність ставала однією з найголовніших ознак школи, надаючи їй неповторної виразності [3, с. 85-86].

Монументально-декоративне мистецтво розвивалося у контексті тогочасного поступу світового і європейського образотворення. Його основні тенденції пов'язані з новими течіями і творчими індивідуальностями світового рівня. 1925 року бойчукісти заснували Асоціацію Революційного мистецтва України (АРМУ). Ця організація впроваджувала мистецтво в побут, поєднання його з життям, заперечувала натуралістичний реалізм, що був панівною ідеологією в мистецтві. Бойчукісти акцентували на національних коренях українського мистецтва. Тому не забарилися звинувачення у спотворенні образів радянських людей та у викривленні соціалістичної дійсності. Інші митці почали ставитися до бойчукістів недоброзичливо.

Естетичні принципи Бойчука та його школи у 1930-х роках радянська влада визнала ідейно шкідливими і націоналістично обмеженими. З початком 1930-х було створено єдині творчі спілки й ліквідовано літературно-мистецькі організації, більшовики почали силоміць насаджувати єдиний для всіх метод «соціалістичного реалізму», Михайло Бойчук та його послідовники були репресовані, твори їхні у переважній більшості були знищені. Самого Михайла Бойчука після тривалих допитів змусили «визнати» свою належність до «націоналістичної фашистської терористичної організації», яка ставила своїм завданням вихід України з СРСР, і його розстріляли як ворога народу. Софію (дружину) стратили як «шпигунку» і «дружину керівника націоналістичної терористичної організації серед художників». Згодом розстріляли й решту учнів Михайла Бойчука. Всі фрески були терміново заштукатурені після арешту художника [4, с. 37]. Але працю Михайла Бойчука не можна міряти лише кількістю творів. Крім творів живопису, графіки, він був новатором-монументалістом, що створив свою школу в монументальному малярстві, колектив однодумців і послідовників. М.Бойчук підготував плеяду учнів, (так звані бойчукісти) що втілили його творчі ідеї також у кераміці, тканині, книжковій графіці тощо.

Від сучасників Михайла Бойчука відрізняло те, що у пошуках нового напрямку у мистецтві, напрямку для розвитку Українського стилю XX сторіччя він не вдався до «новаторства задля новаторства», а звернувся до глибинного коріння, до витоків. Це дивувало та викликало повагу в розуміючих людей.

Душею Бойчук був реформатором, навіть революціонером, але бачив перед собою чітко окреслену мету: реформування українського мистецтва. Новий український стиль мав стати безпрецендентно національним за духом та глибоко увійти у повсякденний побут людини на всіх можливих рівнях. Він розумів масштаби задуманого і «тяжко позіхав», що не побачить результатів своєї праці, і що його мрія то є праця не одного покоління. На жаль ми й досі не маємо якогось одного нового національного стилю, який мав би об'єднувати народ саме зараз, в умовах загальноукраїнської кризи. Натомість мистецтво здається роз'єднаним як ще ніколи досі, а перед нами стоять тіж самі задачі, що й перед молодим Михаїлом Львовичем Бойчуком на початку XX сторіччя. Як казав М.Бойчука: «Мистецтво шукає собі грунт у того народу, де воно розвивається; але як тільки твір мистецтва виростає, він робиться інтернаціональним... Ми будемо будувати міста, розписувати будови — ми повинні створювати велике мистецтво» [5, с. 61].

Список використаних джерел та літератури:

1. Костюк Г. Михаїл Бойчук [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.memorial.org.ua/education/write/pidmohyl/5.htm.
2. Вирубаний сад 30 жовтня – 120 років з дня народження художника Михайла Бойчука [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.day.ua/74205/
3. Ковпаненко Н. Бойчук Михайло Васильович / Н. Ковпаненко // Видатні діячі науки і культури Києва в історико-краєзнавчому русі України: Біографічний довідник. – К. : Інститут історії України НАН України, 2005. – Ч. 1. – С. 84–90.
4. Соколюк Л. Бойчукізм і проблема стилю в українському мистецтві першої третини XX століття / Л. Д. Соколюк. – К. : НМК ВО, 1993. – 48 с.
5. Рубан В. Український радянський портретний живопис / В. В. Рубан. – К. : Мистецтво, 1977. – 143 с.

ВЕРШКОВСЬКА ЮЛІЯ,
студентка 3 курсу факультету мистецтв ВП«МФ КНУКіМ»
Науковий керівник: Сапак Н.В., кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри дизайну

ТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ПОДРУЖЖЯ ІВАНИЦЬКИХ В МИКОЛАЄВІ

В останні десятиліття XX та на початку XXI століття в Миколаєві суттєвого розвитку здобув дизайн. Інтер'єри громадських будівель і споруд, а наперед усім закладів культури, банків, офісів, магазинів, ресторанів і кафе відмічені сучасним розумінням просторового рішення, професійним, творчим підходом у кожному окремому випадку. Це свідчить про значні досягнення в галузі дизайну миколаївських митців. Велика заслуга в цьому належить творчому подружжю Іваницьких. Їх руками на високому професійному рівні виконана значна кількість об'єктів.

Шлях в мистецтво художників був не легким. В'ячеслав Едуардовч Іваницький народився 15 листопада 1944 року, у селі Червоноволодимирівка Новоодеського району Миколаївської області. 1963 року закінчив Миколаївський технікум залізничного транспорту. Після технікуму він був призваний до лав армії та згодом попав на Байконур. Саме там почався його творчий шлях. Саме на Байконурі ним була створена перша серйозна музейна експозиція присвячена космосу. Хист до малювання та пошуки свого життєвого і творчого шляху привели його до Харківського художньо-промислового інституту на факультет художнього конструювання за спеціальністю «Художник-дизайнер», який він закінчив 1973 року. Іваницький став одним з перших випускників-дизайнерів цього вузу. Повернувшись до рідного міста протягом 1973 — 1977 років. В. Іваницький працював дизайнером на заводах «Кристал» і Мастильних систем начальником бюро технічної естетики. З 1977 року він працює у Миколаївському художньо-виробничому комбінаті Художнього фонду України художником творчої кваліфікації, потім головним художником комбінату. У 1980 — 1987 рр. бере участь в експериментальній студії при спілці художників СРСР у Москві, де створювалися великі форми дизайну: реконструкція Музею революції, культурний центр «Космос», монументально-декоративне оформлення міст Єревана, Риги, Миколаєва. Робота в експериментальній студії суттєво збагатило творчі пошуки майстра, надала значного досвіду, сприяла більш широкому професійному діапазону.

В.Іваницький працює в різних галузях образотворчого мистецтва: монументально-декоративне (гобелени, розписи, чеканка, кування); малі форми (пам'ятні та в'їзні знаки); плакати і мистецтво декорування.

1977 року закінчила Харківський художньо-промисловий інститут і Лідія Іванівна Іваницька - не просто супутниця життя, але і колега по творчості. Вона народилася 8 червня 1949 року в с. Равенство Смоленської області. Закінчила Симферопольське медичне училище (1968). Її перша професія – медична сестра. Інтерес, а потім і любов до ужиткового мистецтва прийшли від бабусі, яка навчала улюблену онучку в'язати, вишивати, ткати, водила дивитися як працюють старі сільські майстрині. Вони були першими «репетиторами», що підготували селянську дівчинку зі Смоленщини до вступу в Харківський художньо-промисловий інститут на спеціальність «Художник-дизайнер». Зустріч з майбутнім чоловіком а потім й одруження з В.Іваницьким вирішили її судьбу. Разом вони приїздять до Миколаєва.

1970-ті рр. це час, коли створюється на набирає авторитету Миколаївська організація Національної спілки художників України. З різних міст Росії, України, Молдавії до Миколаєва приїздять живописці, скульптора, майстри декоративно-прикладного мистецтва, дизайнери. В місті відбуваються важливі творчі події: експонується багато виставок, художники займаються художнім оформленням міста. Подружжя Іваницьких активно включається у творчий процес. Їх професійна підготовка, творче ставлення до роботи сприяє тому, що все частіше й частіше їм доручають оформлення відповідальних об’єктів.

Так В.Іваницький розробив і впровадив ряд важливих проектів: комплексне художнє оформлення громадських будівель Південно-Української АЕС, палаців культури і одружень в міста та області, промислових виставок, музеїв Миколаєва і України, художньо-планувальне рішення музейного містечка в Миколаєві, експозиції пам'яті афганцям. Л.Іваницька розпочала творчу діяльність у Миколаївському художньо-виробничому комбінаті в галузі графічного дизайну. А 1978 року створила перший гобелен «Дощ у місті» для Південно-Української АЕС.

Не всі миколаївці знають що повна реконструкція Миколаївського академічного українського театру драми та музичної комедії це справа невтомних рук В.Іваницького: «Я робив і фасади, і внутрішнє оформлення, і декоративно-прикладне. Там все - аж до дверної ручки - зроблено, скажімо так, в авторському виконанні, і зал для глядачів, і фойє, і маленький зал, і сцена», - згадує В'ячеслав Едуардович. Монументально - декоративна робота зі створення театральної завіси розмірів шість на п'ятнадцять метрів, виконаного в техніці гобелену вручну. Над цією завісою працювали Лідія Іванівна у співавторстві з В'ячеславом Едуардовичем півтора року. А всього з 1978 року подружжям виткано в техніці ручного ткацтва більше 100 значних гобеленів площею понад 500 кв.м.

Важко перелічити ту кількість робіт, що була виконана В.Іваницьким. Це карбування на пам'ятному знамені до 200-річчя Миколаєва, скульптурне рішення монументу до 100-річчя Миколаївського футболу та багато авторських проектів. А Л.Іваницька серйозно вдосконалює свою майстерність в гобеленовому виробництві. Її гобелени прикрашають будівлю мерії, Центральної бібліотеки ім. Кропівницького, адміністративної будівлі

Миколаївського зоопарку, Палаци реєстрації урочистих подій, музеї, театри. Ряд творів зберігаються в Музеї декоративно-прикладного мистецтва у Києві. Гобелени «Енергія», «Море», «Дружба» і багато інших прикрашають інтер'єри багатьох громадських споруд міст Москви, Києва, Миколаєва, Азова, Южноукраїнська. Гобелен «Місто на воді» є тканим символом міста Миколаєва. Посольство США в Росії прикрашає гобелен «Американо - радянська дружба».

Накопичений досвід художники віддають молоді. Лідія Іванівна з 1999 року викладала на кафедрі декоративно-прикладного мистецтва Миколаївської філії Київського національного університету культури і мистецтв декоративну обробку тканин — батик, різні види вишивок, золоте шитво, ткацтво. Її вихованці продовжують працювати за фахом, займаються викладацькою діяльністю.

Іваницька – незмінний головний художник фестивалю «Золотий лелека» з моменту його створення, бере участь у створенні моделей для театру мод «Інтертекстиль».

Подружжя художників постійно беруть участь у обласних, всеукраїнських виставках. Лідія Іваницька щороку бере участь у престижних виставках - українського текстилю, міжнародних симпозіумах дизайну, міжнародних експозиціях. Художниця вважає, що найголовніше її призначення, вважає - відродження народних ремесел декоративно-прикладного мистецтва: золоте шиття, ткацтво. Відродити те, що давно втрачено і забуто, і робити це професійно - ось головне її завдання.

Значною роботою останнього десятиліття В.Іваницького став комплекс обласного краєзнавчого музею. За проектом відомого дизайнера історична територія, яка раніше належала військовій частині утворена в містечко, де крім головної експозиції у великому корпусі, передбачено використання території подвір’я. Цей проект ще потребує подальшого втілення.

На даний момент подружжя займається роботою в дизайнерській фірмі "Гобелен" яку заснував В'ячеслав Едуардович. У ній працюють і їхні сини Андрій і Федір, а також учні, яких виховувало художники.

За значний внесок у мистецтво В'ячеслав Едуардович та Лідія Іванівна відзначені званнями «Заслужений діяч мистецтв України», вони мають звання «Громадянин року», Знаки пошани, премії, звання лауреатів конкурсів і фестивалів

Джерела:

1. Агеев Ю. Иваницкие – семь я творческая // Южнаяравда, 2002, 8 июня.
2. Кремінь Д. Добра фея міста на воді // Рідне Прибужжя, 2004, 12 червня.
3. Наточа Е. О мастере и мастерице // Вечерний Николаев, 2004, 11 декабря.
4. Москаленко Н. Вячеслав Иваницкий. Следуя за мечтой //Автограф, 2012, №4.
5. Сапак Н. Творческий семейный портрет в интерьере … // Элита, 2002, 14 июня.

ІГНАТЬЄВА АНАСТАСІЯ,
студентка 3 курсу факультету
мистецтв ВП«МФ КНУКіМ»
Науковий керівник: Сапак Н.В.,
кандидат мистецтвознавства, доцент
кафедри дизайну

ГРАФФИТИ В СОВРЕМЕННОМ ГОРОДЕ

Что такое – граффити? Можно ли назвать граффити искусством? Как часто замечаем мы в городе рисунки, надписи на стенах? Да и занимает ли граффити какую-то роль в вашей жизни?

Итак, граффити – это изображения, рисунки или надписи, выцарапанные, написанные или нарисованные краской или чернилами на стенах и других поверхностях. К граффити можно отнести любой вид уличного раскрашивания стен, на которых можно найти всё: от простых написанных слов до изысканных рисунков. В исторической науке этот термин используется давно. Когда заходит речь о древних эпиграфических памятниках, то разделяют понятия «граффити» и «дипинти». Если последнее обозначает надписи краской, то «граффити» — процарапанные надписи (термин происходит от итальянского глагола graffiare — «царапать»).

Из истории древнего мира известно о самых ранних граффити, которые появились в 30 тыс. до н. э. в виде наскальных рисунков и пиктографий, нанесенных на стены инструментами из кости животных и различные пигменты. Подобные рисунки часто делались в ритуальных и священных местах внутри пещер. Чаще всего на них изображали животных, живую природу и сцены охоты. Эта форма граффити нередко вызывает споры, насколько вероятно, что подобные изображения создавались именно членами доисторического общества.

Настенные надписи известны в странах Древнего Востока, в античной Греции, в Риме (Помпеи, римские катакомбы). Древние граффити представляли собой любовные признания, политическую риторику и просто мысли, которые можно было бы сравнить с сегодняшними популярными посланиями о социальных и политических идеалах.

Единственным известным на сегодняшний день источником сафского языка, считающегося прото-арабским языком, являются граффити: надписи, нацарапанные на скалах и огромных валунах преимущественно в базальтовых пустынях южной Сирии, восточной Иордании и северной Саудовской Аравии. Сафский язык существовал с I века до н. э. по IV век н. э.

В средние века граффити были широко распространены в доколумбовой Америке. В одном из крупнейших городищ майя Тикаль было обнаружено множество хорошо сохранившихся рисунков.

В начале XX века граффити стали появляться в товарных вагонах и подземных переходах. Один из таких граффити — Texino — ведёт свою историю с 1920-х годов до нашего времени. За время Второй мировой войны и в течение нескольких последующих десятилетий фраза «Kilroy was here», дополненная изображением, стала распространена по всему миру. Эту фразу использовали американские войска, и она быстро проникла в американскую массовую культуру. Вскоре после смерти Чарли Паркера (у него было прозвище «Yardbird» или «Bird») граффити со словами «Bird Lives» стали появляться по всему Нью-Йорку. В ходе студенческих протестов и всеобщей забастовки в мае 1968 года в Париже город оказался наводнен революционными, анархистскими и ситуационистскими лозунгами, такими как L'ennui est contre - révolutionnaire («Скука контрреволюционна»), которые были выполнены в стиле граффити, плаката и трафаретного искусства. В это время в США на короткий период становятся популярными политические слоганы (такие как «Освободите Хьюи», посвященные Хьюи Ньютону, лидеру движения Черных пантер). Известным граффити 1970х годов стало знаменитое «Dick Nixon Before He Dicks You», отражающее враждебность молодежи по отношению к президенту США.

Считается, что современное граффити тесно связано с Хип Хоп-культурой и тем бесчисленным количеством стилей, которые произошли от нью-йоркского граффити в метрополитене. Несмотря на это, существует много других замечательных примеров граффити. Граффити сегодня — вид уличного искусства, одна из самых актуальных форм художественного самовыражения по всему миру. В настоящее время широкое распространение получил спрей-арт, то есть рисование с помощью аэрозольной краски. Произведения, создаваемые граффити-художниками, — самостоятельный жанр современного искусства, неотъемлемая часть культуры и городского образа жизни. Во многих странах и городах есть свои известные ***райтеры*** (уличные художники), создающие на улицах города настоящие шедевры.

В сентябре 2014 года, к годовщине трагической гибели Сергея Бодрова, граффити-команда из Витебска «HoodGraff» нарисовала на стене трансформаторной будки портрет Сергея Бодрова в образе Данилы Багрова, расположено творение недалеко от Александро-Невской лавры в Петербурге.

С тех пор, как граффити превратили в неотъемлемую часть поп-культуры, его стали ассоциировать с музыкой в стиле хип-хоп, хардкор, битдаун и брейк-дансом. Для многих это образ жизни, скрытый от общественности и непонятный для широкой публики.

Граффити также используются как сигнал банды для маркировки территории или служат как обозначение или «тег» деятельности этой самой банды. Споры, которые ведутся вокруг такого вида искусства, продолжают подогревать разногласия между блюстителями порядка и граффитчиками, стремящимися выставлять свои работы на всеобщее обозрение.

После обретения повсеместной популярности и относительной законности, граффити перешло на новый уровень коммерциализации. В 2001

году компьютерный гигант IBM запустил рекламную кампанию в Чикаго и Сан-Франциско, в которой были показаны люди, рисующие аэрозольной краской на тротуарах символ мира, сердце и пингвина (Пингвин — талисман Linux). Так демонстрировался слоган «Мир, любовь и Linux». Несмотря на это, из-за нелегальности граффити «уличные художники» были арестованы за вандализм, а компании IBM пришлось выплатить штраф.

В 2005 году подобную кампанию запустила корпорация Sony. На этот раз рекламировалась новая ручная игровая система PSP. Команда райтеров TATS CRU исполнила граффити для этой кампании в Нью-Йорке, Чикаго, других городах США. Учитывая неудачный опыт IBM, корпорация Sony заранее заплатила владельцам зданий за право рисовать на их стенах. Граффити представляло собой изображение потрясенных городских детей, играющих с PSP, словно это не игровая приставка, а скейтборд или игрушечный конь.

Граффити стало использоваться и видеоиграх обычно в положительном смысле. Например, серия игр Jet Set Radio (2000—2003) повествует о том, как группа подростков борется с гнетом тоталитарной полиции, которая пытается ограничить свободу словаграффитчиков.

Первые теории, объясняющие использование граффити авангардными художниками, появились в 1961 году, когда в Дании был основан Скандинавский Институт сравнительного вандализма («Scandinavian Institute of Comparative Vandalism»). Современные аналитики и даже искусствоведы стали признавать, что граффити обладает художественной ценностью, а также является формой уличного искусства. По утверждениям исследователей, в частности из Голландии, Лос-Анджелеса, этот вид уличного искусства является эффективным средством в борьбе за социальные и политические права.

Стиль граффити нашел отражение в работах художников, начиная с первой половины XX века. Во многих произведениях Ж.Миро, П.Клее, П.Пикассо очевидно влияние техники граффити. Прежде всего, лаконизм, использование минимального количества графических элементов для создания композиции, резкая контрастность палитры. В СССР пионером использования техники граффити в живописи стал Е.Михнов-Войтенко, создавший в 1957-1959 гг. несколько циклов работ, наиболее известен из которых цикл «Тюбик».

В 2006 году на выставке в Бруклинском музее серия граффити была представлена в качестве новой формы искусства, которое зародилось в отдаленных районах Нью-Йорка, и достигло своих высот в начале 1980-х годов в творчестве Crash, Lee, Daze, Кита Харинга и Жана-Мишеля Баския.

Современные художественные граффити — это результат долгой истории традиционных граффити, которые сначала представляли собой просто процарапанные слова или фразы, а теперь превратились в живописное выражение мыслей и чувств.

В городе Николаеве есть опыт в создании граффити, есть райтеры, студии. Одна из самых известных студий Альтер-Спорт, а также студия граффити Just Beautiful занимающаяся оформлением фасадов, интерьеров,

рекламой. Студия граффити Just Beautiful существует 10 лет. Это группа профессионалов в сфере предоставления услуг по художественному оформлению фасадов и интерьеров. Заказчиками являются люди, которые ценят ручную работу, предпочитая её стандартным решениям по оформлению стен. Райтеры работают по всей Украины и за ее пределами. Студия занимается организацией разного рода локальных и международных мероприятий, среди которых крупнейший фестиваль Хип Хоп-культуры СНГ – Yalta Summer Jam. Проведено более 20 фестивалей, проводятся галерейные выставки, шоу боди-арта, организуются витринные инсталляции, поздравления с праздниками. Также в городе неоднократно проводились фестивали граффити в районе бывшего завода «Дормашина».

Так в сентябре 2012 года в Николаеве прошел фестиваль граффити: протест для художника и декорации для музыканта, который собрал представителей Киева, Питера, Львова, Одессы, Винницы, Тернополя, Донецка и местных райтеров. Поводом для его организации послужил юбилей николаевской рэп-группы «Банги Хэп». Новые граффити стали уличными декорациями для нового клипа на песню «Двадцать», посвященную 20-летию группы. Одним из его организаторов стал известный николаевский райтер В.Балабаев. Журналист из Н.Новгорода – Stan, представлявший журнал «Urban Rus» сказал: «Фестиваль появился еще в 2006, а на этой площадке он проходит с 2007 года. Вообще, мы уже третий раз полностью обновляем стену, потому что это так называемый Hall of Fame и он должен жить, а не являться музеем. Поэтому мы обновляем его. Тема фестиваля – 20-летие группы «Банги Хэп» и именно сегодня у них День рождения. И я являюсь старым поклонником этой группы и это такой подарок».

У современной молодежи граффити вызывает несомненный интерес, это непосредственная игра с изображением, словом, шрифтом. Это возможность самовыражения в художественно-графической форме. Подобное искусство органично в быстротечной городской среде, возможности его многогранны.

Литература:

1. Федорова Е.В. Латинские надписи. М., 1976.
2. Штерн Э.Р. «Graffiti на античных южнорусских сосудах» // ЗОО, т. XX, 1897.
3. Сайт Ник Лайф http//niklife.com.ua/focus/
4. Сайт Википедия

КУЧЕР АНАСТАСІЯ,
студентка 3 курс курсу факультету мистецтв ВП«МФ КНУКіМ»
Науковий керівник: Сапак Н.В., кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри дизайну

СКУЛЬПТУРА В АРХІТЕКТУРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ СУЧАСНОГО МІСТА. ТВОРЧІСТЬ РОДИНИ МАКУШИНИХ

Кожне місто на землі має своє обличчя, яке відтворюють люди різних професій: будівельники, садівники, чиновники, архітектори, художники, скульптори. Сучасні міста, окремі мікрорайони в силу розповсюдженої універсальної забудови відмічені „типовими рисами” масового індустріального будівництва. Їх образна поетика суттєво поступається естетично насиченим просторам старого міста із значною кількістю творів мистецтва. Місто Миколаїв не виняток.

Сьогодні ми усвідомлюємо духовний, інформативний і пластичний голод в середовищі, в якому ми мешкаємо, тим гостріше, чим щільніше нас оточує масова забудова. Саме забуття традицій на багато десятиліть оселило в нашому дивовижному місті безликість і одноманітність, стереотипність і монотонність.

Необхідність не тільки підтримати, а й розвинути на новій основі архітектурно-пластичну культуру Миколаєва в процесі його територіального зростання визначає **постановку проблеми** даного дослідження. Вона полягає в наступному:

- чи можливо продовжити те накопичення духовних та естетичних цінностей, які збагачують пам'ять міста гідними творами своїх днів, примножуючи її сучасними рішеннями?

- чи може сучасне мистецтво, зокрема, монументально-декоративна скульптура, допомогти вирішити це питання?

Постановка проблеми намічає основні смислові напрямки дослідження. Одне з них складає вивчення взаємин системи - "скульптура - архітектура - середовище - людина".

Мета роботи - ознайомити представників різних творчих спеціальностей з основними положеннями концепції мистецької програми урбаністичного середовища, з виявленням у ній ролі, місця та форми міської скульптури. Другим основним напрямом розробки проблеми є вивчення сучасної вітчизняної практики включення скульптури в міську забудовану, на прикладі творчої діяльності сім’ї Макушиних у Миколаєва.

Аналіз джерел. Головними джерелами з питання стали окремі статті в миколаївській періодиці про творчі здобутки скульпторів Макушиних, книга

Л.А.Северіної „Николаев и Макушиы”, а також видання присвячені історії и архітектурі міста.

Средо-формуючі можливості скульптури великі: вона може підкреслювати міські координати, служити орієнтиром або композиційною домінантою, виділяти окремі простори між ними, коригувати їх масштабні характеристики, закріплювати візуальні зв'язки. Таким чином, монументально-декоративна скульптура несе містобудівну функцію. Особливої уваги в цій взаємозумовленості вимагає до себе "урбаністичний фактор", бо в процесі так званої науково-технічної революції, що характеризує сучасний етап індустріального будівництва, склалися нові умови, що змінили ситуацію для скульптури, покликаної панувати в міському середовищі: гіпертрофія масштабів забудови, уніфікація і типізація обсягів і створюваних ними містобудівних просторів, сумовитість і "необжитість" останніх. Ці обставини, в свою чергу, впливають на формотворчі якості самої скульптури, покликаної рахуватися з іншою пластикою фасадів і архітектурних деталей, композиційними особливостями нових муніципальних утворень. Не можна забувати і про те, що сама скульптура виникає в іншому духовному і соціальному кліматі, що характеризує справжній етап розвитку нашого суспільства. Сьогодні вона покликана відповідати багатозначності його мислення, відступити, нарешті, від, здавалося б, назавжди прийнятого ідейно-художнього постулату. Все це повинно послужити поштовхом до зльоту видового і жанрового розмаїття монументально-декоративної скульптури. Її художньо-пластичного різноманіття.

Акцентування уваги на цьому напрямку засноване на тому, що нагальні проблеми, що стоять перед архітекторами та художниками сучасного Миколаєва не можуть бути вирішеними по-перше: поза міцних зв'язків з високими традиціями місто-відновлювальної культури міста; по-друге: поза досвіду сучасної світової цивілізації. Другим основним напрямом розробки проблеми є вивчення історичного вітчизняного досвіду, а також сучасної вітчизняної та світової практики включення скульптури в міську забудову на матеріалі останніх трьох десятиліть, пов'язаних з інтенсивним процесом уніфікації та типізації будівництва.

Великий внесок у створення сучасного образу Миколаєва зробила сім’я скульпторів Макушиних, присвятивши свою творчу діяльність рідному краю. Діяльність Макушиних на Миколаївщині має свої культурологічні особливості. Скульптурний спадок цієї творчої сім’ї є прикладом реалізації на півдні України традицій Санкт-Петербурзької академії мистецтв, в якій навчались Юрій Андрійович (закінчив у 1971 р.), Інна Вікторівна (закінчила у 1974 р.) и Віктор Юрієвич (закінчив у 1997 р.).

Академічна скульптурна школа, яку опанували майстри, як найкраще співзвучна архітектурному середовищу нашого міста, що створювалося за часів класицизму. В його історичній частині є справжні зразки класичного ансамблевого поєднання архітектури і скульптури, що створювалось у І половині XX ст.

Початком творчості Макушиних на миколаївській землі можна вважати монумент „Сталевий солдат” що на кургані Слави під Новою Одесою. Цей твір один з унікальних, присвячених перемозі народу над ворогом у Великій Вітчизняній війні.

Далі творча біографія художників, головним чином, пов’язана з Миколаєвом, де створено значна серія робіт. Багато з них присвячені історичним постатям, які зробили суттєвий внесок в історію міста: пам’ятник М.Л.Фалєєву (2002) на міському бульварі, пам’ятники та меморіальна дошка Г.А.Потьомкіну (1999, 2007) на вулиці Радянській, в Яхт-клубі.

Завдяки творчості сім’ї Макушиних жителі та гості міста мають можливість побачити на вулицях старого міста скульптурні зображення видатних особистостей держави: бюст адмірала В.А.Корнилова (1978), пам’ятник А.С. Пушкіну (1988), пам’ятник В.Чорноволу (2007). Варто відмітити що скульптурні роботи сім’ї Макушиних не тільки прикрашають місто, а й мають глибоку духовну цінність.

Не залишилися поза увагою митців новобудови міста. Причому скульптори, співпрацюючи в тісному контакті з архітекторами, завжди находять найбільш оптимальне місце для установки пам’ятника, його розміру. Це позначилося вже в створенні пам’ятника працівникам міліції (1978) на перехресті проспекту Леніна і вулиці Садової та пам’ятника комсомольцям (1978) у кінотеатру в мікрорайоні ПТЗ.

Твори відомих авторів стали невід’ємною частиною нашого міста. А деякі стали візитною карткою заводів, закладів медицини, культурних установ.

Символ беззавітного служіння людям став „Прометей” (1977) образ якого був створений Ю.Макушиним. Композиція знаходиться біля адміністративного корпусу заводу «Кристал». Могутній Прометей тримає у руках живий вогонь, подарований людям. На прикладі цього витвору втіленні основні риси нової концепції монументальної скульптури, як змістовні, так и ті, які стосуються способів та прийомів пластичної мови. В загальну тематичну композицію автор ввів категорію природної стихії-вогонь, яка посилює образ героя-богатиря з давне-грецьких міфів.

Монументально-декоративна композиція «Мауглі» (1977) розташована перед входом у зоопарк. Разом з автором І.Макушиною ми зробили перший крок у світ братів наших менших біля центрального входу в Миколаївський зоопарк на Жовтневому проспекті. Скульптор обрала для втілення творчого задуму персонажів відомої казки Р. Кіплінга. Мауглі, дитя джунглів, юний і стрункий, у вільному пориві, спрямувався вперед, вітер розвіває його довге волосся. Поряд майже летить пантера Багіра, грайливо поглядаючи на нього, немов запрошує до веселої гри. На згадку приходить своєрідний пароль героїв казки «Ми з тобою однієї крові-ти і я…» Ця динамічна, експресивна и надзвичайно приваблива композиція вертає нас до вічної теми єднання у мирі живої природи, прославляє радість буття та затверджує основні життєві цінності.

Монументально-декоративна композиція «Материнство» (1981) розташована перед лікарнею в мікрорайоні „Ліски” біля пологового будинку. Варто придивитись до ніжного обличчя матері, вона схилила голову над гарненьким немовлям, якого тримає на руках. Тема жінки з дитиною – вічна тема у мистецтві. Жінка як мати і господиня життя займала значне місце в мистецтві наших предків, це виражалось в різноманітних формах проявлення кожного історичного періоду і в кожному регіоні.

Ми бачимо, що в архітектуру нових районів, промислових зон, об’єктів культури майстри органічно включають скульптурні композиції, образи яких несуть вікові цінності: любов, добро. Поряд з образами історичних діячів, героїчних образів борців Макушини стверджують духовні та естетичні цінності через узагальнюючі образи, які цінувались у кожний період історії людства.

Голос творця у історії міста можна почути лиш тоді, коли зрозумієш мову його творів. Завдяки роботам родини Макушиних ми пізнаємо про естетичних, етичних поглядах, ідеалах, рівні професіоналізму. Пам’ятники – не тільки минуле, вони позначають вектор в майбутнє. Творчість Макушиних - це минуле, теперішнє та майбутнє міста Миколаєва.

Література:

1. Алёшин В.Э. Николаев: архитектурно-исторический очерк /В.Э.Алёшин, Н.А.Кухар-Онышко, З.А.Яровой. – К.: Будивельник, 1988.
2. Крючков Ю.С. История Николаева от основания до наших дней / Ю.С.Крючков. – Николаев: Возможности Киммерии, 2006.
3. Мистецтво України, 1991-2003 /Упор. Т.Придатко, З.Чегусова. – К.: Мистецтво, 2003.
4. Северина Л.А. Николаев и Макушины: Экскурсия по городу. Издательство НУК, – Николаев: 2009.

КАРПІНА ОЛЕНА,
студентка 5 курсу факультету
мистецтв ВП«МФ КНУКіМ»
Науковий керівник: Тригуб О.Л.
старший викладач кафедри дизайну

УКРАЇНСЬКІ ПРИРОДНІ МОТИВИ В СУЧАСНОМУ СЦЕНІЧНОМУ ВБРАННІ

В сучасному світі моди неприродне, техногенне та синтетичне вже не сприймається як символ стилю. Сьогодні світ природи знову стає незмінним джерелом натхнення модних дизайнерів. Кутюр'є не втомлюються оспівувати ті чи інші природні явища та створіння, образи яких знаходять інколи найнесподіваніші втілення у предметах гардеробу.

На сучасному етапі розвитку український етнічний стиль та українські природні мотиви займають помітне місце в одязі сучасних українців. Модні українські дизайнери у своїх колекціях активно та широко використовують рідні традиції у створенні і декоруванні нових моделей одягу. Вплив українського стилю часто спостерігається у побутовому, святковому та діловому костюмі. В останні роки звернення до рідних традицій стає особливо масовим. Все частіше використовуються народні елементи одягу, вивчаються і застосовуються різні техніки і орнаменти вишивки, витинанки, стають популярними національні головні убори. Барвистий ошатний самобутній національний одяг додає українцям неповторного зовнішнього вигляду і демонструє їхню повагу до своєї історії та традицій [1, 15].

Автор дослідження ставить за мету проаналізувати особливості використання українських природних мотивів в дизайні сучасного одягу; показати, що емоційний контакт з природою рідного краю стає для дизайнера невичерпним джерелом натхнення в роботі над новою колекцією костюмів та сприяє створенню принципово нових колоритних національних форм одягу.

Дуже часто різні об'єкти живої і неживої природи є джерелами виникнення образних асоціацій у художника-модельєра і надихають його на створення колекцій. Однак шлях перетворення природних форм у форми костюмні є досить складним і своєрідним. Костюм є об'ємно-просторовою структурою, пристосованою до форми людського тіла. Він не може бути копією свого природного першоджерела. Дизайнер, працюючи над пошуком нових форм в костюмі, висловлює предмети об'єктивного світу не через конкретне зображення, а через емоційні асоціації, засновані на спостереженні [2, 120].

Сьогодні потужним імпульсом для створення образу костюму слугує краса української природи.

Мотиви природи є для художника не предметом копіювання, а «темою твору». Однак, навіть, коли образ трактується абстрактно, він повинен мати віддалену схожість із першоджерелом у частині пластичних і ритмічних структурних особливостей або ж характерної орнаментації. Біонічні мотиви або окремі їх риси, виділені художником-модельєром, завжди повинні залишатися головним джерелом нових художніх ідей, реалізованих в костюмі або колекції.

У корінних традиціях українського народу закладено створення нестандартних образів в одязі, і сучасна мода знайшла свою частинку натхнення в цих образах і мотивах. Провідні світові та вітчизняні дизайнери звернулися за оригінальністю до української тематики.

У світі української моди формується так званий етнічний стиль, який набирає обертів, і відомі діячі, представники культури та інтелігенції намагаються через зовнішній вигляд підкреслити приналежність до своєї культури. Але дизайнери не запозичують повністю всі складові українського строю, достатньо використати лише деякі елементи для створення виразного образу. Особливо яскраво українські природні мотиви спостерігаються у вечірніх сукнях, використовуються такі етнічні елементи, як яскраво-червоне забарвлення квітів (часто маки) на білому полотні тканини, із доповненням обов’язкових аксесуарів у вигляді прикрас на голові, намиста, браслетів, широких поясів із вишивкою або витинанкою тощо [3, 68].

Здавна існує декілька видів мотивів, які вживалися у декорі народного одягу українців: рослинні мотиви (квіти, дерева), зоомотиви (зображення птахів, звірів), абстрактні або геометричні.

Існував поділ: рослинні мотиви вживали в одязі тільки жінки, чоловіки ж, як правило, геометричні, а зображення тварин могли доповнювати загальний образ. Сьогодні для створення сучасної вечірньої сукні можна міксувати ці орнаменти, головне, щоб виріб виглядав яскраво, красиво, елегантно, нестандартно і нагадувала український стиль [4, 245].

Серед природних національних українських мотивів найбільш часто використовуються зображення квітів. Маки символізують продовження роду, пам’ять предків, їх використання в одязі є своєрідною даниною традиціям. Виноград – це символ продовження сім'ї, оберіг сімейного вогнища. Мальва, квітка досить рідкісна, означає єдність людини із природою. З геометричних мотивів поширеними є квадрати та ромби – як символи землі і всього сущого, хрест має двояке значення – символ віри або чоловіче начало, символ продовження роду, плодючості.

Вечірні сукні в українському стилі створюються із використанням різних тенденцій, можуть бути повністю заснованими на етномотивах або мати лише нагадування про них.

Основними рисами українського стилю у вечірніх сукнях є:

- Плавність, легкість та ніжність образу, відсутність жорстких ліній.
- Яскраві колірні рішення.
- Аксесуари повинні підбиратися відповідно до вечірньої сукні. Серед національної символіки слід виділити такий популярний мотив як

«калина», який може бути використаний в аксесуарах. В Україні калина здавна вважалася символом любові, щастя, багатства, краси і надії. Калина символізувала жінку «у повній силі» і була невід'ємною частиною шлюбної обрядовості [5, 59].

Слід відмітити, що українські національні мотиви по-різному відображаються в дизайні сучасного одягу. Сьогодні вперше за 24 роки незалежності України патріотизм дійсно став трендом. Модна індустрія та дизайнери швидко відреагували на події, які відбуваються сьогодні в країні.

Колекція осінь-зима 2014-2015 одного зі старожилів української моди – бренду Poustovit – була наповнена кольорами українського прапору. Образи доповнювали тематичні аксесуари – підвіски у формі шин, які нагадують нам про події на Майдані.

Особливої популярності отримали футболки і світшоти демократичного бренду X'U з гербом, вперше випущені у 2011 році.

Складно не помітити популярність патріотичних футболок і світшотів від молодих українських марок. Речі з етикеткою – Made in Ukraine знайшли свого покупця і намагаються його не втрачати.

Новий погляд на вишиванку пропонують не тільки українські, але й світові бренди. Вишивка прикрашає вбрання в колекціях Dolce&Gabbana, Valentino, a.Tan. Квітами розшиті не тільки блузи, але й спідниці, пальто і жакети.

Фольклорні мотиви та елементи природи присутні як у верхньому одязі та аксесуарах, так і в найромантичніших і елегантних сукнях сезону (наприклад, від Alexander McQueen).

Дизайнери надихаються фольклорною тематикою не тільки при створенні вишивки і малюнків в нарядах сезону осінь-зима 2014-2015, але і при виборі тканин і при обробці нарядів і аксесуарів.

Українські мотиви також можна зустріти в колекціях дизайнерського Будинку Valentino. Існує тенденція, що незабаром абсолютно всі будуть носити вишиванки. Завдяки новій колекції модного Будинку Valentino, представленої в столиці Франції у рамках Тижня високої моди, українські мотиви стануть трендом 2015 року.

Весь світ спостерігав за показом жилетів, суконь, сорочок і костюмів з українськими орнаментами. До речі, волосся моделей було зібрано у вінок.

Сьогодні в Україні виросла ціла плеяда талановитих дизайнерів, сенс творчості яких – зробити українок модними, елегантними і стильними жінками світу. Такі дизайнери як Оксана Караванська, Вікторія Гресь, Андре Тан, Лілія Пустовіт, Оксана Полонець активно використовують українські національні мотиви у поєднанні із сучасними тенденціями в дизайні своїх колекцій.

Таким чином, художньо-технічні навички, орнаментально-колористичні і різноманітні композиційні прийоми, співвідношення декоративних і знаково-семантичних ознак визначають етнічну специфіку українського традиційного одягу і є джерелом збагачення й урізноманітнення сучасного вбрання.

У художніх особливостях оздоблення костюму й надалі зберігається етнічна специфіка, національна своєрідність одягу, що сприяє встановленню безпосереднього взаємозв'язку між традиціями та професійним моделюванням вбрання сьогодні і знаходить відображення у проектуванні сучасного костюма в таких напрямках, як етно- та фольк- стиль.

Отже, поєднуючи народну традицію із національними природними мотивами у руслі новочасних тенденцій мистецтва, митці пропонують значно складніші за художнім вирішенням колекції одягу образно-асоціативного національного характеру. Найталановитіші з них втілюють свої ідеї у творах позначених рисами українства.

Список використаних джерел:

1. Ермилова Д.Ю. Экологическое направление в дизайне одежды: сб. науч. тр. / Д.Ю. – Ермилова М.: ГАСБУ, 1997. – С. 12-40.

2. Косміна О.Ю. Індивідуальне як об'єкт рефлексії традиційного костюма (до проблем формування етнічних символів) / О.Ю. Косміна // Традиційне й особистісне у мистецтві. Колективне дослідження за матеріалами Четвертих Гончарівських читань. – К., 2002. – С.120-124.

3. Тимочко К.Р. Розробка колекції жіночого одягу в етностилі за методикою підвищення художньої довершеності виробу / К.Р. Тимочко, С.Г. Кулешова // Вісник КНУТД. – 2013. - № 4. – С. 66-73.

4. Федина О. Український народний костюм і проблеми ансамблевості в сучасній практиці художнього моделювання одягу / О. Федина // Вісник ЛАМ. – Вип. 10. – Львів, 1999. – С. 245-249.

5. Мироненко В.П., Коршун Ю.І. Напрямки біонічного формоутворення дизайну костюма / В.П. Мироненко, Ю.І. Коршун // Вісник ХДАДМ. – 2009. – №5. – С. 12-19.

ПЕНДЕРЕЦЬКА РОКСОЛАНА,
студентка 1 курсу Інституту
архітектури, будівництва та туризму
Івано-Франківського національного
технічного університету нафти і газу
Наук. Керівник: Пендерецький О.В.,
к.т.н. доцент

КАРПАТСЬКІ НАРОДНІ ПРОМИСЛИ

На теренах Карпатського краю Західної України, в силу багатьох обставин і особливостей географічного середовища сформувався специфічний побут та спосіб господарювання, збереглась унікальна духовна культура та мистецькі традиції, які втілилися у розвиток народних художніх промислів та домашнього ремесла [1, с.61]. З покоління в покоління передавалися таємниці технічної та технологічної майстерності, вдосконалювалися прийоми обробки природних матеріалів. Упродовж століть десятки й сотні тисяч майстрів – килимарниці, вишивальниці, ткачі, гончарі, різьбярі по дереву, кістці та рогу, майстри декоративного розпису, склороби-гутники, золотарі-ювеліри, ковалі, майстри лозоплетіння і художньої обробки шкіри та багатьох інших професій – створювали речі, які завжди викликали зацікавленість у місцевих та закордонних туристів. Під впливом кліматичних, природних умов, особливостей побуту українців, властивостей місцевої сировини та історичних чинників у кожному етнографічному регіоні України виробляли локальні предмети художньої образності, орнаментики, формотворення, що створює певну специфіку в туристичній сфері.

Субетнографічні утворення Українських Карпат (бойки, лемки, гуцули) склалися на периферії українського етнічного субстрату внаслідок процесу історичного розвитку окремих давньоукраїнських племен в умовах певної штучної відірваності від основного етнічного ядра й тривалого перебування у сфері впливу культури сусідніх держав. Ці етнографічні групи набули своєрідні риси в традиційно-побутовій культурі. Їм притаманні два рівні етнічної самосвідомості: рівень етнографічної групи (усвідомлення своєї окремішності) та загальноукраїнський рівень (усвідомлення своєї причетності до українства в цілому) [2, с. 80].

Оригінальними народними промислами славиться Буковина, Прикарпаття і Закарпаття. Дуже давнім українським промислом є килимарство. Функціонально існують три головні назви для килимових тканин: ковер, килим і коц. Різниця між ними могла полягати в техніці, орнаменті, розмірі й призначенні. Сьогодні їх розрізняють тільки за територіальним принципом: коври й килими походять із центрально- та північно-українських промислових осередків, а коци виготовляються вручну на заході, переважно на Гуцульщині.

Крім того, на коврах і килимах переважає барвистий, часто рослинний орнамент. Гуцульський коц – переважно сірий або білий – кольору нефарбованої овечої шерсті, якщо на ньому є орнамент, то він геометричний. Унікальність робіт, полягає в тому, що всі вони рукотворні, починаючи від стриження овець і до останнього стіжка. Майстри пишаються тим, що це екологічно абсолютно чисті речі. Поява наприкінці XIX ст. синтетичних барвників, доволі зручних у використанні, стала однією з причин занепаду килимарства. Це спонукало митців подивитися на проблеми художнього текстилю ще й з екологічного боку [3].

Та найрізноманітнішим і найширше представленим в Україні є гончарний промисел. Кожний район гончарного промислу мав свої локальні художні особливості, що залежали від природних властивостей матеріалів, технологічного рівня виробництва, місцевих традицій тощо. Майже кожен осередок представлений талановитими майстрами гончарами з яскравою творчою індивідуальністю. Їхні вироби – пишно оздоблені глечики, горнята, миски, полумиски, макітри, куманці, лембики, довжанки тощо – служили окрасою українського народного житла, так само, як рушники, обруси, килими.

Наприклад, для народної кераміки Тернопільщини властиві різні форми і своєрідні технічні засоби декорування – розпис, гравірування, гладження, флендрування, заливання, мармурування. Димлений посуд виготовляли в Микулинцях, Заліщиках, Струсові, Скалаті, Устечку, Торському. Посудом з підполивними розписами славилось містечко Буданів. На спеціальні замовлення гончарі цього центру виробляли великі гладуни місткістю близько 350 літрів. Чорний посуд прикрашували рослинним орнаментом, що виконаний технікою гладження.

Осередки гончарства виникали історично, відповідно до природного розміщення родовища. Їх назви походять від назв сусідніх селищ. Ці назви сьогодні сприймаються як бренди. Так, наприклад, відома городищинська та плахтянська кераміка, і славнозвісна чорнодимлена кераміка з Гавареччини Львівської області. Чорнодимлена кераміка (випалена за спеціальною технологією – без доступу повітря) виникла як альтернатива традиціям античної кераміки, і вже на початку нашої ери мала свої осередки на території України та сучасних держав Європи. В Україні XVIII – XIX ст. вона складала конкуренцію традиційній полив'яній кераміці [4, с. 379].

Чорна кераміка виготовляється зі спеціальної глини на гончарному крузі. Традиційний керамічний посуд, як правило, розписується та оздоблюється. Характерним для українського гончарства є поєднання зеленої й коричневої фарб. Мальовані миски, тарелі, тикви, куманці, близнята і дзбанки, а також оригінальні фігурки кіз, баранців, оленів з горщиками на спині для кімнатних квітів мають рослинний або сюжетний орнамент.

Проте, на жаль, уже всіх старих гаварецьких майстрів немає. Створити сучасну школу справжнього народного промислу не вдалося. Причина банальна – відсутність коштів і незацікавлення держави у відродженні і

плеканні цього безцінного гаварецького гончарного стилю, самобутнього й неповторного.

У наш час загострення екологічної і духовної кризи, коли брак чистої води й повітря все більше нагадує про себе, змарнувати цю оазу природи і культури, якою є Гавареччина, щонайменше було б безвідповідально. Адже, окрім естетичної, мистецької вартості, гаварецька кераміка має дуже корисні природні властивості – гаварецькі гончарні вироби виготовлені без хімії, вони неполивані.

По всьому слов'янському краю здавна побутував особливий вид глиняної пластики – різноманітні фігурки звірів, птахів з продушинами для свистіння. Це – відгомін древнього культу плодородства, оновлення і відродження природи. Магічним актом заклинання плодородства в час весняних обрядів був свист – як ритуал відганяння злих духів. З плином часу відійшла символіка, а пищики дістали розповсюдження як улюблена дитяча забавка, неодмінний атрибут народного свята.

Ще одним унікальним явищем у декоративному мистецтві України є розпис великодніх яєць – писанок. Українські писанки беруть свій початок від прадавніх вірувань нашого народу. Якщо за часів язичництва писанку розписували до свята Весни, то за християнства – до Великодня, свята Воскресіння Христового. Залежно від регіону існують відмінності в композиції декору, кольоровій гамі, поділі поверхні писанок. Численні хрести та перехрещення символізують родючість, кільця та прямі лінії в свідомості наших предків асоціювалися з чоловічим та жіночим началами, кольорова гама відображала навколишню природу. У багатьох народів світу й дотепер існує звичай використовувати яйця у Великодніх святкуваннях, але вони переважно роблять крашанки (тобто, варені яйця, зафарбовані в один колір). В Україні ж писанкарство досягло найвищого рівня свого розвитку і стало окремим видом мистецтва, а писанка – одним з культурних символів України [5].

Проте без належної підтримки розвитку художніх промислів нині простежується згасання творчої ініціативи народних майстрів, перериваються мистецькі династії. Поодинокі ентузіасти не в змозі протистояти руйнівному потоку. Саме тому охорона, відродження, збереження і розвиток народних художніх промислів є одним із пріоритетних обов'язків молодої незалежної української держави.

Та перспектива розвитку художніх промислів в Україні є. І серед основних шляхів та засобів розв'язання проблем – такі:

- надання державної підтримки суб'єктам підприємницької діяльності в галузі народного мистецтва та художніх промислів;
- відновлення матеріально-технічної бази підприємств народних художніх промислів, оснащення їх новітніми технологіями виробництва та будівництво нових;
- формування сучасної національної індустрії виробництва традиційної художньої продукції;

- створення правових умов для соціального захисту майстрів народного мистецтва та художніх промислів;
- підтримка та розвиток народних художніх промислів на селі;
- реалізація комплексу освітніх, культурно-мистецьких програм і проектів у сфері традиційної художньої культури;
- залучення туристичних фірм для популяризації і реклами творів народних художніх промислів.

З цією метою необхідно розробляти пріоритетні туристичні маршрути, які б наочно демонстрували місцеві витвори мистецтва, ремесел і стали б елементом презентаційної історико-культурної спадщини краю. Розмаїття виробів відомих і переважної більшості невідомих майстрів минулого, що є в багатьох вітчизняних і зарубіжних музеях, у збірках численних колекціонерів і просто любителів народного мистецтва, вражає яскравою живописністю, багатством різновидів технічного виконання, оригінальністю образів, композицій і мотивів.

Народні промисли відіграють важливу роль у міжнародному культурному обміні, тому необхідно проводити виставки, конкурси, галереї народного мистецтва та аукціони. Ще одним кроком до збереження народних промислів є підготовка кваліфікованих фахівців для народних промислів. Така підготовка повинна відбуватися коштом держави, оскільки це в її інтересах.

Для популяризації витворів народних майстрів необхідно створювати туристичні маршрути, пріоритет у яких надавався б огляду осередків народних ремесел.

Використана література

1. Пендерецький О.В. Територіальна організація промислового туризму Карпатського суспільно-географічного району та основні напрямки її вдосконалення: Монографія/ О.В. Пендерецький. – Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2011. – 225 с.

2. Рутинський М.Й. Туристичний комплекс Карпатського регіону України : навчальний посібник / М.Й. Рутинський, О.В. Стецюк. – Чернівці: Книги – XXI. – 2008. – 440 с.

3. Данченко А.С. Народные мастера / А.С. Данченко. – К: Рад. школа. Серія «У світі прекрасного, 1982. – 128 с.

4. Грабовецький В. Ілюстрована історія Прикарпаття / В. Грабовецький // Монографія. – Т. 3. – Івано-Франківськ. – «Нова зоря». – 2004 р. – 464 с.

5. Іванишин М. По білому яйці воскові взори : Посібник з писакарства / М. Іванишин. – Львів: Гердан Графка. – 2006. – 95 с.

СЕКЦІЯ
«ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОСТІР КУЛЬТУРИ»

СІЖУК МАРІЯ,
студентка група 1 курсу факультету менеджменту і бізнесу ВП «МФ КНУКіМ»
Науковий керівник: Борко Т. М., к. п. н., доцент

ПРОБЛЕМА КУЛЬТУРИ МОВИ СЕРЕД СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

На сьогоднішній день проблема культури мови залишається дискусійною. Гострота ситуації з культурою мови в нашій державі зумовлюється тим, що в багатьох випускників середніх навчальних закладів досить низький рівень культури усного і писемного мовлення, що, на погляд науковців Л. М. Ткач та І. В. Рибалко, зумовлене як постійним перебуванням у російськомовному середовищі, так і недостатньою увагою до цієї важливої ланки роботи при навчанні їх української мови в середніх школах, ліцеях, гімназіях, коледжах та ін. На сьогодні ми маємо майже катастрофічну ситуацію не тільки з культурою мовлення і спілкування студентів, а й з культурою взагалі.

Сучасні тенденції освіти в Україні спрямовані на підготовку студентів як професійно кваліфікованих спеціалістів, посилення комунікабельних здібностей, виховання їх культури. Підготовка студентської молоді вимагає формування мовної культури, оскільки мова і мовлення обслуговують усі види їх діяльності: ділове листування, складання документів, спілкування з державними службовцями та громадянами різного рівня культури тощо.

Потрібно активно розвивати своє мовлення: учитися правильно усно й письмово викладати свої думки, виправляти себе, правильно будувати сказане, шукати найкращі й найдоцільніші варіанти висловлювання. Про те, як треба спілкуватися з оточуючими влучно сказав народ: «Що маєш казати, наперед обміркуй», «Не хочеш почути поганих слів – не кажи їх сам», «Умій сказати, умій змовчати», «Говори мало, слухай багато, а думай ще більше».

Проблема мовлення сучасних студентів як кваліфікованих спеціалістів у майбутньому, на думку дослідників, у тому, що йому притаманні такі негативні риси як низька грамотність та лексична бідність. Бракує сучасному студенту ввічливості, чемності, вміння вислухати співрозмовника, уміння з гідністю вийти з важкої ситуації тільки завдяки доброму слову, а не лихослів'ям або образливими словами. Чистота мовлення вимагає уникати вульгарних і лайливих слів, що не відповідають нормам літературної мови і людської поведінки. Неприємно чути такі слова у студентському колективі. На жаль,

тепер їх вживають не тільки хлопці, а й дівчата, не соромлячись часом і викладачів, перехожих на вулиці, навіть, батьків. Необхідно боротися та викоріняти таке явище в мовленні сучасного студентства. У студентському середовищі чуємо: *прийняти міри замість вжити заходи, відкрити двері – відчинити двері, больна – хвора, самий худший – найгірший, слідуючий вопрос – наступне питання, волоси – волосся, серьожки – сережки*. На жаль, в усному мовленні студентів непоодинокими є випадки використання слова *місто* замість *місце* і навпаки, *відноситися* замість *стосуватися*, *відношення* замість *ставлення*, *стосовно* замість *відносно*, *другий* замість *інший*, *рахувати* замість *вважати*. Окремо потрібно сказати про суржик, поширений, на жаль, уже і серед інтелігенції. І вже зовсім неприпустимо культурній і вихованій людині допускати у спілкуванні, а тим більше вживати нецензурні слова, лайку, які, досить часто чути в молодіжній аудиторії. У розмовах студентів часто можна почути жаргонізми, джерелом виникнення яких є спільність інтересів, наприклад: *плавати* (показувати неглибокі знання), *киряти* (уживати спиртні напої), *фара* (око), *халява* (гарне життя), *на халяву* (уже як фразеологізм) – щось одержати, не доклавши зусиль, *злиняти* (зникнути, втекти), *випасти в осад* (заціпеніти від чогось незвичайного), *провтикати* (пропустити, забути щось), *пристібатися* (нав'язуватися), *лахати* (сміятися), *дориватися* (приставати до когось), *прикол* (смішна ситуація), *стьоб* (жарт) та ін. Чому молодь уживає такі слова, адже є літературні? Можливо, це пояснюється прагненням бути дотепним, виділятися серед товаришів, прагненням похизуватися своїм «нестандартним» мовленням, «багатим» словниковим запасом. Причини цього явища, на думку Л. М. Ткач та І. В. Рибалко, слід убачати в тому, що швидкий розвиток високотехнологічного інформаційного середовища двох істотно відмінних між собою культур (гуманітарної і технократичної) потребує розв'язання проблеми гуманітаризації, що дає підставу для вирішення мовної проблеми в навчальному процесі. Не говорити про неї – означає не помічати цієї нагальної проблеми, яка існує в усіх сферах нашого суспільства майбутніх фахівців. Ще в 1970–1980-х роках досить виразно проявилася невідповідність між спеціально-професійною і соціально-моральною, загальнокультурною підготовкою студентів. Стало очевидним відставання розвитку загальної культури випускників вищих навчальних закладів від рівня їх освіти. Нерозвиненість культурно-естетичних потреб, заниження моральних критеріїв в оцінці результатів своєї діяльності є характерним для більшості випускників вишів.

Студент як майбутній спеціаліст повинен досягти рівня мовної вправності завдяки мовній освіті, тобто засвоїти правила користування мовою, її лексикою; уміти виражати себе засобами мови, володіти основними формами усного й писемного спілкування (монолог, діалог тощо); володіти фаховою метамовою: володіння терміносистемами, фразеологією, мовними формулами тощо. В інформаційному суспільстві фахівець повинен вміти швидко сприймати будь-яку форму мовлення, схоплювати необхідну інформацію, вести діалоги, керувати системою мовленнєвих комунікацій у межах своєї

компетенції. Слово, мова є одним із інструментів професійної діяльності. Від словникового запасу, рівня культури мови значною мірою залежить імідж студента та його успіх. Як не прикро, але сьогодні дуже модним стало вживання у сучасній професійній лексиці іншомовних слів, відчутним є прагнення активізувати «вичурні» слова, нехтуючи українськими, уникаючи природних для української мови стійких слів, висловів через недостатнє знання лексичного багатства рідної мови. Наприклад, замість *зв'язки з громадськістю* вживається *паблік рілейшенз*; *управління* підмінюється запозиченим з англійської мови словом *менеджмент*; перший компонент сталого сполучення слів *запобіжні заходи* замінюється словом *превентивні*. У писемному мовленні, а частіше – в усному спостерігається тенденція до вживання канцеляризмів, росіянізмів, наприклад, *підпис завіряю – підпис засвідчую, служити підставою – бути підставою, вступати в силу – набувати чинності, по крайній мірі – принаймні, щонайменше, у протилежність – на противагу* та інші. Грамотний фахівець не повинен користуватися суржиком, який є свідченням низької культури мови, незнання української літературної мови, її норм, невміння вільно користуватися нею залежно від сфери й ситуації спілкування. Мовна ситуація України має свою специфіку, що є результатом багатовікового адміністративно-державного, політичного, інформаційного та пов'язаного з ними психологічного тиску на українців, їх мову і культуру.

Щодо нормативності, то перед майбутніми студентами постає завдання розвивати здатність оптимального вибору мовних засобів відповідно до предмету розмови у відповідній професійній діяльності. Естетична функція виявляється в тому, що мова є першоелементом культури, вона виконує функцію спілкування, комунікації. Саме їй властиві закони евфонії, милозвучності, що може бути.

Список використаних джерел

1. Александрова, В. Мовленнєва культура сучасної молоді / Валентина Александрова // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – № 8. – Ч. 2. – 2013. – С. 7-11.
2. Львов, М. Р. Риторика. Культура речи: [учеб. пособие для студентов гуманитарных факультетов вузов] / М. Р. Львов – М. : ИЦ «Академия», 2003. – 272 с.
3. Ткач, Л. М. Культура мови як важливий чинник підготовки фахівців-документознавців / Л. М. Ткач, І. В. Рибалко // Дослідження з лексикології і граматики української мови. – Вип. 9, 2010. – С. 291-302.

КАРПЕНКО КАТЕРИНА,
студентка 1 курсу, факультету менеджменту і бізнесу ВП «МФ КНУКіМ»
Науковий керівник: Борко Т. М., к. п. н., доцент

ТЕКСТ У КУЛЬТУРОЛОГІЧНОМУ ТА ЛІНГВІСТИЧНОМУ АСПЕКТАХ

«Якщо наше життя не текст, то що ж воно таке?»

(Р. Тіменчік, 1982)

Текст, що розглядається в аспекті культурологічному, далеко не обов'язково є ланцюгом пропозицій, на якому наполягають лінгвісти. Він може бути гранично коротким («однофразовим»), як прислів'я, афоризми, гасла, і навіть однослівним, як наприклад, іронічне «Пильнуй!» у Козьми Пруткова.

Ця форма мови в дії вершить єднання людей, позбавлених можливості прямого контакту, віч-на-віч, – будь то сучасники, віддалені один від одного в просторі, або люди, розділені історичним часом. Саме тексти дозволяють нащадкам дізнатися думки людей попередніх епох, саме вони здійснюють спадкоємний зв'язок поколінь. Текст, вірний своєму призначенню, – це загальнокультурна цінність, часом знаходить значимість для всього людства.

Межі між власне текстами і мовними утвореннями нетекстового характеру нерідко виявляються невизначеними, хиткими, розмитими. В одних випадках вислів, «народжується» з претензією на статус тексту, таким не стає (не повністю здійснені задуми літератора, графоманські студії і т. п.). В інших же, навпаки, чийсь імпровізаційний і не передбачає збереження мовного акту, волею співрозмовника або групового адресата набуває властивості тексту. Так, влучна фраза, раптом виникла в бесіді, може стати неодноразово повторюваною і відомою багатьом. Часом висловлювання, спочатку не претендує на статус текстів, згодом стають ними повною мірою, знаходячи довге життя і широку популярність (усні бесіди Сократа, записані Платоном і Ксенофонтом, листування відомих діячів культури, зазвичай публікується посмертно).

Слово «текст», далі, перейшло в сферу культурології, теорії спілкування, аксіології (вчення про цінності). Тут воно змінило і значною мірою звузило своє значення: текстом як культурною цінністю є далеко не кожний зв'язний комплекс. Текст в культурологічному ракурсі – це мовленнєвий (або ширше: знакове) утворення, що має позаситуативну цінність. Висловлювання ж, значущі лише протягом короткого проміжку часу і тільки в даному місці,

текстами в очах культурологів не є. За словами Ю. Лотмана, тексти – це не просто зафіксовані, але й ті, що підлягають збереженню мовної освіти, які «вносяться в колективну пам'ять культури»: «... не кожне повідомлення гідно бути записаним. Все записане отримує особливу культурну значимість, перетворюючись в текст» (Лотман, 1997, 205).

Збережені та відтворювані знаково-мовні комплекси можуть мати різне призначення. Їх правомірно об'єднати у дві групи. Перші не мають індивідуально-особистісного та оціночного характеру (плоди думки природничо-наукової і математичної, юридичні закони, правила професійної діяльності тощо. Тут або має місце проста констатація фактів (документальність, протокольність), або формулюються нормативи в якій-небудь галузі практичної діяльності (наприклад, вказівки на допустимість вантажів у транспорті) або абстрактні істини (аксіоматика математичних і природничих наук) – словом, все те, що знаходиться в знаковомовній сфері, до чого особистість «говорить» і «сприймає» нейтрально. Подібні тексти не стають носіями живого людського голосу.

Пальма першості належить французькому постструктуралізму, визнаний лідер якого Ж. Дерріда нещодавно говорив «Для мене текст безмежний. Це абсолютна тотальність. «Немає нічого поза текстом» (тут вчений цитує себе самого). Це означає, що текст – не просто мовний акт. Припустимо, що стіл для мене – текст. Те, як я сприймаю цей стіл – долінгвістичне сприйняття, – вже само по собі для мене текст. Текстом, як видно, названо тут геть усе, що сприйнято людиною». Словом «текст» позначають також загальну сукупність наявного в об'єктивній реальності одному з учасників тартусько-московської школи, Р. Тіменчік, належить наступна фраза «Якщо наше життя не текст, то що ж вона таке?». Уявлення про світ як в книзі, тобто тексти відносяться до дуже давнього метафоричного образу. Біблійний Мойсей назвав світ книгою Бога.

Протягом останніх двох десятиліть розуміння тексту, який не знає кордонів, вкоренився і в філологію. Свідчення тому – оригінальні роботи Р. Барта, однодумця і послідовника Ж. Дерріда. Цей філолог-есеїст різко протиставив одне одному художній текст і художній твір, розмежувавши два роди літературних текстів. «Читача Тексту можна уподібнити дозвільній людині, яка нічим не обмежена, вона прогулюється» (Барт, 1978, 423).

Список використаних джерел

1. Лінгвістика тексту: хрестоматія / Упорядники: А. Загнітко, Г. Монастирецька. – Донецьк : ДонНУ, 2009. – 175 с.

2. Манакін, В. М. Мова і міжкультурна комунікація [Текст] : навч. посіб. / В. М. Манакін. – К. : Академія, 2012. – 284 с.

3. Мова і загальна симетрія універсуму [Текст] / В. М. Манакін // Мовознавство : наук.-теорет. журн. ін-ту мовознав. ім. О. О Потебні та Укр. мов.-інформ. фонду НАН України. – 2011. – № 3. – С. 26-40 .

СЕНЕТА ТЕТЯНА,
студентка 1 курсу факультету менеджменту і бізнесу ВП «МФ КНУКіМ»
Науковий керівник: Борко Т. М., к. п. н., доцент

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОСТІР УКРАЇНИ: СОЦІОКУЛЬТУРНА СУТНІСТЬ, СТАН І ПРОБЛЕМИ

Яке саме місце України у новому світі, який шлях варто обрати нам і нашій державі аби досягти мети? Найперше, маємо констатувати, що двополюсний геополітичний світ розпався, поступившись місцем новому, динамічному й постійно змінюваному глобальному середовищу. Україна мусить, так само, як і в інших аспектах своєї діяльності, сформувати власне, українське обличчя державної інформатизаційної політики, обрати власні тактику і стратегію. Світ сприймає Україну крізь призму рішень саме її уряду, глобальної активності саме її економіки та науки, цінностей саме її культури. Інформаційна цивілізація – доба знань. А знання не бувають вітчизняними чи зарубіжними. Коли вони перетворюються на головний ресурс – економіка, політика, та й практично всі інші суспільні інститути можуть бути тільки світовими. На шляху до такої повної глобалізації взаємозалежність країн багаторазово зростає.

На Україну чекає інформаційний світ. Найближчою метою є європейський інформаційний простір. Для України інформатизація – шлях не лише до європейської інтеграції, але й до економічного добробуту. Доказом цьому є досвід Франції. Коли французький уряд зіткнувся з нагальною необхідністю розбудови інформаційно-телекомунікаційної галузі, коли перед французькою економікою постала реальна загроза бути буквально задушеною навалою зарубіжних продуктів та технологій, – тоді уряд на чолі з Ліонелем Жоспеном ухвалив національну програму розвитку галузі. Це було у 1997 році. За два роки компанії інформаційно-телекомунікаційної галузі Франції вийшли на четверте місце у світі. З нашим науковим, кадровим, технологічним потенціалом долучитися до вигод, що їх мають розвинені країни від галузі інформаційно-телекомунікаційних технологій – справа кількох років цілеспрямованих системних зусиль. Вироблення дієвої, ефективної національної стратегії розвитку інформаційного суспільства – найважливіше завдання, від швидкості виконання якого залежать всі наступні, великі й малі, кроки на шляху до глобального інформаційного суспільства. Саме цим викликана увага до інформаційного простору, в якому зберігаються традиції, культурна спадщина, а також формується національний менталітет.

Українські вчені приділяють значну увагу питанням функціонування інформаційного простору України, його становлення, проблемам та перспективам функціонування. Вплив інформаційних технологій на розвиток засобів масової інформації вивчали О. Зернецька, О. Мелещенко, В. Різун; процеси національної ідентифікації та національної безпеки інформаційних просторів в умовах глобалізації інформаційного простору – С. Кара-Мурза, О. Литвиненко, О. Пантелеймонов, О. Соснін та ін.; правові аспекти інформаційної галузі – В. Іванов; формування інформаційної культури в умовах інформаційного суспільства Н. Джинчарадзе; інформаційний вплив на масову свідомість – Г. Почепцов. Тема захисту і розвитку національного інформаційного простору вже кілька десятиліть є приводом для наукових дискусій. Її розробляли такі закордонні фахівці, як М. Кастельс, А. Моль, З. Бжезинський, Д. Томпсон, Ф. Вільямс та багато інших. З утвердженням незалежності Української держави цю проблематику досліджують і наші науковці. На особливу увагу в цій сфері заслуговують праці А. Москаленка, В. Шкляра, В. Здоровеги, І. Михайліна, В. Карпенка, Г. Кривошеї та О. Гриценко.

У зв’язку з цим стратегічна орієнтованість діяльності держави на нове інформаційне середовище вимагає, на думку дослідника О. Сосніна, коректного освоєння Україною глобального інформаційного простору. Цей простір, як і будь-яке нове невідоме середовище, містить у собі багато небезпек, про які ми можемо і не знати сьогодні. Глобальний інформаційний простір як середовище існування і функціонування народів і держав здатний як забезпечити й збагатити Україну великими ресурсами, так і призвести до зникнення національної культури, втрати народами України своєї національної самоідентифікації. Дослідник зазначає, що досі чинне законодавство не визначило правового статусу інформаційного простору України – важливу ознаку й передумову формування інформаційного суверенітету України, який він тлумачить як виключне право України відповідно до Конституції і законодавства України та норм міжнародного права самостійно і незалежно, з додержанням балансу інтересів особи, суспільства і держави визначати і здійснювати внутрішні й геополітичні національні інтереси в інформаційній сфері, державну внутрішню й зовнішню інформаційну політику, розпоряджатися власними інформаційними ресурсами, формувати інфраструктуру національного інформаційного простору, створювати умови для його інтегрування у світовий інформаційний простір та гарантувати інформаційну безпеку держави.

Як відомо, в умовах інформатизації суспільства інформаційний вплив на особистість набуває глобальних масштабів, які можуть набувати загрожувальних ознак. Інформаційні загрози ретельно аналізує у своїй статті російський науковець Я. Жарков, тлумачучи їх як сукупність умов і факторів, що створюють небезпеку життєво важливим інтересам особистості, суспільства, держави в інформаційній сфері. Розглядаючи технічні пристрої, за допомогою яких здійснюється інформаційний вплив на особистість, суспільство і державу в ході

інформаційного протиборства (інформаційна зброя), дослідник наводить деякі найчастіше вживані в публікаціях її визначення – від дезінформації й пропаганди, до засобів радіоелектронної боротьби.

Україна сьогодні не надає значення новим реаліям інформаційного суспільства, – зауважує український дослідник комунікаційних процесів Г. Почепцов. У нас немає академічних інститутів, які працювали б у цьому напрямі, ми всі ще готуємо фахівців винятково однієї сфери – журналістів. Вони не є аналітиками, вони не можуть розробляти інформаційних кампаній, вони не можуть працювати в галузі паблік рілейшинз. Немає підготовки відповідних фахівців ні в цивільних, ні у військових вузах, немає необхідної підтримки в академічному середовищі. Болгарія, наприклад, має свій власний журнал з інформаційної безпеки, не кажучи вже про США, де друкуються десятки книг, де військових перенавчають новим реаліям інформаційної війни, що змінює всю стратегію й тактику, напрацьовану в минулому.

Інформаційно-аналітична діяльність в Україні розвивається повільно і переважно екстенсивним шляхом – виникають нові державні і недержавні інформаційно-аналітичні структури, в результаті чого кількість інформації зростає, а її рівень залишається недостатнім для прийняття споживачами інформації обґрунтованих рішень.

Тому питання інформаційної безпеки України виступає як нагальна потреба творення єдиного національно-інформаційного простору.

Список використаних джерел

1. Буньківська, О. В. Вплив інноваційних інформаційних технологій на функціонування національного інформаційного простору / О. В. Буньківська // Фундаментальні і прикладні дослідження рекреаційно-дозвіллєвої сфери в контексті євроінтеграційних процесів: зб. матеріалів Міжн. наук.-практ. конф. – К. : КНУКіМ, 2008. – С. 54-61.

2. Буньківська, О. В. Вплив інформаційного середовища на вибудову сучасних духовних цінностей суспільства / О. В. Буньківська // Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв. – № 1. – Київ, 2003. – С. 118-122.

3. Чічановський, А. А. Національний інформаційний простір : потенціал і ресурси / А. А. Чічановський, В. І. Шкляр // Вісн. Київ. ун-ту. – Сер. : Журналістика. – 1997. – Вип. 4.

ГУРКАЛЮК ОЛЕНА,
студентка 2 курсу факультету менеджменту і бізнесу ВП «МФ КНУКіМ»
Науковий керівник: Єрмолаєва Г. А., к. п. н., доцент

ПРОФЕСІЯ ДОКУМЕНТОЗНАВЕЦЬ: ВІД МИНУЛОГО ДО СУЧАСНОГО

Історія виникнення професії документознавця бере свій початок ще з давніх часів та обумовлена збільшенням масивів інформації в суспільстві.

Письмові документи, які дійшли до наших часі, дані, отримані археологами і лінгвістами, свідчать, що вже в Х ст.в Давньоруській державі існувала культура написання документів. Це договори з Візантією 911 і 945 рр. Примітно, що в обох договорах згадується практика складання документів. У першому випадку – письмових заповітів, в іншому – подорожних грамот для купецьких кораблів.

В період правління Володимира Святославича в Києві – столиці Давньоруської держави (978-1015 рр.) – існував навчальний заклад для дітей бояр і старших дружинників. З випускників цієї школи й відбиралися претенденти на посади «печатником» - хранителів князівської печатки, «металников» - судових секретарів, писців і дяків при князях і крупних феодалах.

Нагромадження традицій у сфері документування призвело до формування кола професійних спеціалістів в галузі створення і обробки документів. На початку їх склад поповнювався за рахунок церковних псаломщиків і дяків. Не випадково термін «дяк» як узагальнюючий закріпився за усіма особами, які вели діловодство і документування.

Протягом XIV ст. українські землі входять до складу –Литовської держави. Усе центральне урядування державою було зосереджено в руках Великого князя Литовського і Ради.

Органом виконавчої влади у центрі була канцелярія. З кінця XV ст. маємо свідоцтво того, що канцелярія князівства організована була досить раціонально. На чолі канцелярії стояв канцлер Великого князівства Литовського, при ньому – віце-канцлер, писарі і дяки. Порядок видачі грамот з канцелярії князя свідчить про обов‘язки її штату: “Дяк переписував виготовлену грамоту, “отпуск” (тобто копію її) заносив до книги Метрики, а писар скріплював грамоту (тобто підписував, ставив свою “скрепу”). В багатьох випадках “скрепи” писаря було досить, і грамота виходила з канцелярії від імені князя, без його підпису.

Окрім посади писаря, при канцелярії були секретарі – так звалися писарі, що знали латинську мову, яка на ті часи була мовою офіційною, мовою документів.

При особі гетьмана ще за часів Б.Хмельницького утворилася Генеральна військова канцелярія – установа, що залежала в своїх функціях від особи гетьмана і Ради Старшинської, а в канцелярських своїх функціях від генерального писаря. Безпосередньо керував Канцелярією старший канцелярист, або, як він звався, реєнт Канцелярії, потім йшли канцеляристи.

Сама Генеральна Військова канцелярія складалася з "присутствия" – розпорядчого органа, що складався з Генеральної Старшини і канцелярії у вузькому розумінні, органа виконавчого. Коли скасовано було гетьманство (1764 р.), скасована була й Генеральна військова канцелярія, як вищий керуючий орган.

Писарю як начальнику канцелярії підпорядковувався цілий штат службовців та осіб, що готувалися до службової кар'єри: підписки, протоколісти, реєстратори, копіїсти, толмачі та "повитчики". Вони всі звалися канцеляристами. Всі канцеляристи, підканцеляристи та й сам писар звалися військовими [3, с.22-23].

Кінець XV ст. виникає система органів державного управління – приказов, які були відповідальні за певні галузі державного управління. Наприклад, Разрядний приказ відповідав за комплектування і формування війська; Помістний – за забезпечення і облік помісних дворянських земель; Посольський – за ведення іноземних справ та ін. Поступово прикази перетворилися в центральний державний апарат.

Штат приказів складався від 50 до кількох сотень осіб: на чолі приказів стояв "суддя", потім йшов дьяк – який був керівником приказної канцелярії, далі – підьячі та інші.

Вони були особами, які займалися складанням документів з того чи іншого питання, або справи, а тому, як правило, добре знали й саму справу. Дьяки, підьячі були членами дипломатичних місій, виконували важливі справи внутрішньополітичного, фінансового, судового характеру. Дьяки керували поточною роботою приказу, усім діловодством. Вони писали на вхідних документах помітки з вказівкою, що потрібно зробити, виправляли чернетки листів-відповідей, підписували біловики. Їхні підписи називалися "припись". Приказ поділявся на структурні частини – столи, або "повытья" (від "выть" – частина). На їх чолі стояли "старі" або "старші" підьячі. Крім старших, у приказі працювали також середні (або підьячі "середньої" руки) і молоді підьячі. Під керівництвом старшого підьячого йшло безпосереднє виконання документа. Він засвідчував своїм підписом оригінал. Його підпис називався "справою". Середні підьячі займалися довідковою роботою, писали чернетки документів; молодші – переписували начисто, заклеювали столбці. Виникає інститут "площадных подьячих" (середина XVI ст.), вони виконували функції нотаріусів.

Період реформ 18 ст. зачепили найрізноманітніші сторони державної діяльності. Крупні зміні у діловодстві також торкнулись. Це привело до створення системи нових установ: Сенат; Синод, колегії; місцеві канцелярії. Створені колегії для управління різними галузями державного життя: колегія іноземних справ; військова колегія, ревізії, юстиц-колегія, вотчинна колегія, берг-мануфактур, коммерц-колегія. У колегіях було однотиповий внутрішній устрій; чіткий розподіл функцій; колегіальний порядок вирішення справ; сувора законодавча регламентація прав і обов‘язків. Основою організації діловодства XVIII ст. в державних установах був Генеральний Регламент, тобто спеціальний статут. Єдиною організаційною формою, спеціальним апаратом виступала канцелярія колегії. Генеральний Регламент детально визначив склад канцелярії, в штаті якої були: Секретар, нотаріус,реєстратор,канцеляристи, копіїсти, перекладачі (для письмових перекладів),толмачі (для усних перекладів)

Центральною фігурою в колезькій канцелярії був секретар. На нього покладалася відповідальність за постановку діловодства, підготовку справ до засідань, доповідь справ на колегії, зберігання печатки. Добре знав закони, був зобов‘язаний у доповідях по справах робити посилання на відповідне законодавство. На вхідних документах, що поступали в колегію, секретар мав помічати у верхньому правому кутку номер і дату його отримання. Обов‘язки нотаріуса (або протоколіста) полягали в документуванні засідань колегії, складанні протоколів відповідно до стандартної форми. Колезький реєстратор вів реєстраційні журнали усіх справ, що розглядалися в колегії. Усі завершені у діловодстві документи (“письма”) потрапляли до архіваріусу, який вів по них особливий реєстр. Архіваріус був “хранителем бумаг” [4, с.55-56].

Початок XIX ст. ознаменувався новою реформою державного управління й діловодства. Нова система управління - міністерська, заснована на принципі єдиноначальності. Створення міністерств із одноосібно керуючими міністрами було необхідно для більше гнучкої й оперативної системи управління. При міністрах створили ради, що мали статус колегіального дорадчого органа. Статус міністрів як одноособових виконавців волі царя й визначило діловодство міністерств як "исполнительное” (“виконавче”). Збільшилося число міністерств і відбулися деякі зміни в перерозподілі справ між ними. Міністри призначалися самим імператором і були відповідальні тільки перед ним. Принцип єдиноначальності покладений в основу всієї організації міністерств: директори, що очолювали департаменти, підпорядковувалися безпосередньо міністрові, начальники відділень - директорам департаментів, столоначальники - начальникам відділень. Канцелярія міністра діяла на правах департаменту; канцелярії департаментів мали більш простий внутрішній устрій: вони очолювалися правителем канцелярії й мали штат чиновників - журналіста, екзекутора, скарбника, переписувачів й ін., їх посадовий і кількісний склад залежав від обсягу й змісту справ. Директор канцелярії по чину був рівним директору будь-якого іншого функціонального департаменту. Особливе місце в Державній Канцелярії займали секретарі: державний

секретар, статс-секретар , оберсекретар . Вони відали усіма справами, готували справи до доповіді в департаменті і загальному зібранні; на них покладалася відповідальність за точність відомостей, ясність їх викладення, складання усіх документів, за ведення журналів, складання звітів та ін. З другої половини XIX ст. активно розвиваються нові структури управління (у банках, спеціальних органах нагляду, комісіях, комітетах, радах тощо). Вони вимагали значного числа секретарів і інших канцелярських працівників для ведення справ і документів. Підготовка канцелярських працівників на початку XIX ст. відбувалася в самих міністерствах. У середині XIX ст з‘являються школи стенографістів, в 1868 р. У Харкові були створені спеціальні курси секретарів, в кінці сторіччі відкриваються курси машинопису. На початку XX ст. у світі загальних перетворень прав жінок на державну службу були суттєво розширені, і в 1905 р. жінках дозволили працювати в канцелярії Державної думи “по письмоводству и счетоводству” [2, с.65].

На початку 1930-х рр. в Москві був відкритий державний історико-архівний інститут (МДІАІ), покликаний готувати фахівців вищої кваліфікації для роботи в державних архівах, а потім і працівників державного діловодства. Вперше почалася підготовка фахівців вищої освіти з діловодства В тогочасній МДІАІ був першим вищим навчальним закладом, що готував фахівців організації управлінської праці і діловодства в державних установах.

В Україні фактично весь час існування спеціальності в номенклатурі спеціальностей наукових працівників документознавство було відсутнє. Це є наслідком того, що ця дисципліна в УРСР фактично не розвивалася, не було підготовки висококваліфікованих кадрів, відсутні ради із захисту дисертацій, а єдиними позитивними фактами у цій галузі були публікації з питань теорії і практики діловодства на сторінках журналу “Архіви України” та діяльність Республіканського організаційно-методичного кабінету з діловодства, що функціонував при Головархіві України.

На сьогодні відбулися певні зміни. Спеціальність "Документознавство та інформаційна діяльність" з'явилась вперше в Україні за ініціативою Харківського державного інституту культури (пізніше – Харківської державної академії культури) і була введена в 1995 р. в освітній класифікаційний кадастр України. Підготовка фахівців за цією спеціальністю була розпочата в 1995/96 навчальному році і здійснюється на факультеті документознавства та інформаційної діяльності Харківської державної академії культури. З часом спеціальність «Документознавство та інформаційна діяльність» була започаткована в інших вищих навчальних закладах, зокрема: і в нашому головному вузі [1,с.62] .

Основою функціонування будь-якої організації є документ. Тому для підтримки життєздатності підприємства необхідний кваліфікований фахівець, здатний якісно організувати документаційну діяльність. З цього випливає, що професія «документознавець», на сьогоднішній день, є дуже затребуваною та актуальною.

В даний час професія «документознавець» склалася з таких спеціальностей як історик, секретар, архівіст та інших, що говорить про наявність знань у такої людини в різних сферах діяльності. Це все вірно, адже сьогодні документознавець – це фахівець, який здійснює роботу з документами в організації (складання, оформлення, реєстрація, облік, виконання і зберігання). Документознавець забезпечує інформаційне забезпечення в цілому, взаємодіє з різними структурними підрозділами, знає стан справ та напрямки розвитку організації. Загалом, можна сказати, що він є другою особою після керівника організації. На сучасному ринку праці фахівці цієї області дуже затребувані. Перш за все, це пов'язано з тим, що інформація стала найважливішим ресурсом сучасно суспільства, і вміння правильно і грамотно з нею працювати високо цінується.

Якщо розглядати майбутнє, то можна говорити, що професію «документознавець» необхідно розвивати. Бо саме такі фахівці дуже затребувані в умовах сучасного інформаційного суспільства. Звичайно, дуже важливо, щоб документознавці володіли гідними професійними навичками (відповідальність, організованість, ініціативність і т.д.), і не менш значущі особисті якості (сумлінність, активність і т.д.). Також необхідно враховувати напрямки системи електронного документообігу в різних організаціях. Це говорить про те, що в майбутньому документознавець – це висококваліфікований фахівець в області документознавства, діловодства, інформаційного забезпечення підприємства, який здатний якісно і швидко забезпечити покладену на нього роботу, а також мати можливість поступово розвиватися і здобувати нові навички [5] .

Список використаних джерел

1. Крыш, С. Престижная профессия [Текст] /С. Кныш //Секретарь-референт.-2004.-№1.- С.63-64
2. Кузнецова, Т.В. С древнейших времен до XIX века /Т.В.Кузнецова [Текст] //Секретарское дело.-2003.-№1.- С.61-66
3. Панченко, П. П. Вступ до фаху / П. П Панченко, В. І.Захарова, Т. В. Клименко.- Черкаси: СУЕМ, 2007.-88 с.
4. Порецкая, Т.И. От дьяка до секретаря [Текст] / Т.И.Порецкая //Секретарское дело.-2002.-№ 4(октябрь- декабрь).- С.54-56.
5. Професія "документознавець": минуле, сьогодення і майбутнє [Електронний ресурс]. Режим доступу:. http://money news.te.ua/2013/07/13/profesiya-dokumentoznavets-mynule-sohodennya-i-majbutnje/- Заголовок з екрану.

ТКАЛЕНКО ОКСАНА,
студентка 3 курс, факультету менеджменту і бізнесу ВП «МФ КНУКіМ»
Науковий керівник: Єрмолаєва Г. А.,
к. п. н., доцент

ПРОФЕСІЯ ДОКУМЕНТОЗНАВЦЯ В КОНТЕКСТІ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

В останні роки ми всі частіше говоримо про те, що суспільство вступило в етап свого розвитку, для якого характерний новий спосіб виробництва - інформаційний. Це пов'язано, насамперед, із процесами інформатизації, впровадженням інформаційних технологій у різні сфери життя. Інформація стає основою генерування знань, основою комунікацій, виробництва й т.д. Практично ні в кого не викликає сумніву характеристика сучасного суспільства як суспільства інформаційного. Дослідники дають різні визначення інформаційного суспільства, але сходяться в головному: інформація в інформаційному суспільстві стає домінуючою цінністю; "генерування, обробка й передача інформації стали фундаментальними джерелами продуктивності й влади" [2, с.12]; інформація перетворилася в головний стратегічний ресурс.

Історичний досвід свідчить, що суспільний розвиток неможливий поза інформацією й каналами її поширення. Розширення інформаційних каналів завжди приводить до прискорення темпів розвитку суспільства. Однак ступінь засвоєння інформації залежить від багатьох факторів, які формують інформаційне поле (простір): соціокультурних, професійних, вікових і т.д.

Загальновизнаним на сьогодні є факт, що саме інформація - природна або штучна, правдива або підроблена, офіційна або повсякденна, економічна, виробнича, екологічна та ін. - виявляється головним джерелом руху суспільства, розвитку людини. Інформація лежить в основі прийняття рішень, формування світогляду, комунікативних відносин у суспільстві.

Чим зумовлена настільки значна роль інформації в розвитку суспільства? Ймовірно, насамперед, тим, що однією з інтегративних потреб людини виступає потреба в інформації, інформаційна потреба, що включається в усі види людської діяльності. Інформаційна діяльність становить основу механізму розвитку соціальної інфраструктури й тому передує, супроводжує й завершує будь-яку діяльність суб'єкта [5, с. 7].

Сучасне суспільство потребує висококваліфікованих фахівців, які б вільно володіли інформаційно-комунікаційними технологіями та ефективно їх використовували у своїй професійній діяльності.

Дослідженням проблеми професійної підготовки майбутніх документознавців займаються, О. В. Матвієнко, Ю. І. Палеха, Є. О. Плешкевич, Я. О. Чепуренко, Г. М. Швецова-Водка, В. М. Варенко та ін..

Прискорення науково-технічного прогресу, засноване на впровадженні у виробництво гнучких автоматизованих систем, мікропроцесорних засобів і пристроїв програмного управління, обробних центрів, поставило перед сучасною наукою важливе завдання – підготувати фахівця, здатного активно включитися в якісно в етап розвитку сучасного суспільства, пов'язаний з інформатизацією.

Своєчасність і перспективність професії документознавця зумовлена рядом об'єктивних чинників: по- перше, це виключно важлива роль документу, у тому числі електронного, в сучасному світі. Це носій різноманітної інформації і канал соціальної комунікації, засіб збереження, реєстрації і передання інформації у просторі й часі, це й об'єкт охорони інтелектуальної власності та захисту авторських прав. Основи документознавства – невід'ємна складова досконалості як державного управління, так і будь-якого приватного підприємництва. По-друге, це зростання ролі інформаційних процесів у всіх різновидах людської діяльності, прояв спільної основи, притаманній багатьом інтелектуальним напрямам суспільного розвитку, його глобалізації. Створюються не тільки інформаційно-аналітичні підрозділи, інформаційно-рекламні агенції, розширюється коло центрів науково-технічної інформації, патентних структур, а й посилюється значення високоякісного інформаційного забезпечення вищого керівництва всіх рівнів і напрямів соціального управління на базі новітніх технологій й застосування глобальних світових мереж.

Відкриття спеціальності «Документознавства та інформаційної діяльності» стало зворотною реакцією на процеси, що відбулись в соціально-комунікативній сфери країни: активний розвиток систем зв'язку, телекомунікацій, створення інформаційного системно-мережевого простору [3].

Популярність підготовки документознавців в Україні зростає. Декілька років ця спеціальність відкрита більш ніж в двох десятках вищих навчальних закладів та на їх відокремлених факультетах університетів. [4] Підготовка у ВП «Миколаївська філія» КНУКІМ здійснюється з 1997 р.

У світі комп'ютеризованого суспільства інформація, навички, компетентність, знання інформаційних технологій, іноземних мов стають рушійною силою соціального та економічного прогресу. Його соціальна роль та професійне призначення визначаються об'єктивними умовами розвитку освітньої системи, що диктуються європейськими нормами і стандартами згідно Болонського процесу; необхідністю високопрофесійних спеціалістів в управлінських структурах, які вміють працювати з первинною і вторинною інформацією, аналізувати та прогнозувати її використання у прийнятті управлінських рішень. Особливо важливим є інформаційне обслуговування законодавчих і виконавчих органів влади в центрі та на місцях.

Документознавець заповнює відчутну прогалину у сфері документознавчо-інформаційних кадрів у інфраструктурі нашої держави, що відкриває один з резервів для подальшого вдосконалення і розвитку нових економічних відносин та поліпшення рівня управління виробництвом. Оформлення документального повідомлення – це багатоплановий технологічний процес, який вимагає ґрунтовної підготовки і відповідних спеціальних знань. А оформлення різних видів інформаційних повідомлень у суспільстві з розвиненими виробничими технологіями вимагає використання відповідних інформаційних технологій. Саме завдяки спеціалістам цього фаху закладено основу концептуального підходу національної політики планування і розвитку інформаційного забезпечення управління [1].

Потреба у даних фахівцях існує і на рівні кожного окремого господарюючого суб‘єкта – підприємства, організації тощо. Сьогодні неможливо уявити функціонування установи без системи внутрішніх і зовнішніх комунікацій, які є невід‘ємною частиною інформаційної діяльності. Однією з складових інформаційних ресурсів будь-якої установи є документні ресурси. Робота з документами була, є і залишиться одним з головних напрямів діяльності організації, незалежно від її масштабів діяльності чи форми власності, оскільки завжди виникає необхідність фіксування тої чи іншої інформації в документальній формі. Збільшення потоків інформації потребує докорінної зміни характеру виконання управлінських операцій і процесів інформаційного забезпечення управлінських рішень та опрацювання документації з актуальних проблем, подій тощо. Здобутки документознавства та інформаційно-аналітичної діяльності з кожним роком усе більше важать в органах державної влади, місцевого самоврядування, великих корпораціях.

Список використаних джерел

1. Документознавство та інформаційна діяльність [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://bc-uu.com.ua/?page_id=173.- Заголовок з екрану.
2. Мануэль Кастельс, Информационная эпоха: экономика, общество и культура / К.Мануэль,.- М., 2000. -123 с.
3. Мельник, Я. В. Використання інноваційних технологій в процесі підготовки фахівців-документознавців / Я.В.Мельник [Електронний ресурс].- Режим доступу:file:///C:/Documents%20and%20Settings/student15/%D0%9C%D0%BE%D0%B8%20%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%8B/Downloads/vluf_2013_10(3)__21.pdf).-Заголовок з екрану.
4. Палеха, Ю.І. Значення підготовки документознавців для інформаційного суспільства / Ю.І.Палеха [Електронний ресурс].- Режим доступу:http://dilo.kiev.ua/zpddis.html.- Заголовок з екрану.
5. Панченко, П. П. Вступ до фаху / П. П Панченко, В. І.Захарова, Т. В. Клименко.- Черкаси: СУЕМ, 2007.-88с.

КОМАРОВА ОЛЕНА, студентка:
група КББ-21М, 4 курсу факультету менеджменту і бізнесу ВП «МФ КНУКіМ»
Науковий керівник: Сидоренко А. І., к. п. н., доцент

БІБЛІОТЕЧНІ ІННОВАЦІЇ В ПРАКТИЦІ РОБОТИ БІБЛІОТЕК

За останнє десятиліття поряд із традиційними напрямами роботи бібліотеки в практику широко ввійшли новітні інформаційні технології, менеджмент, маркетинг, фандрейзинг, модераторство, проблемно-модульне і дистанційне навчання. Поширилося і поняття «інновації», якому відповідає український аналог «нововведення» - раніше вживалися інші терміни: «винахід», «передовий досвід», «нові досягнення», «раціоналізаторські пропозиції». Виникає така нова наука – «інноватика» [2].

Що ж таке інновація? Серед фахівців бібліотечно-інформаційної сфери побутують різні думки про значення інновацій. Бібліотечна інновація – це оригінальна, нестандартна ідея, методика, проект, які виходять за межі існуючих канонів і традиційних форм і відображають новий підхід до змісту і організації бібліотечного обслуговування, до технології управління бібліотекою. Інновації у бібліотеці - це інновації соціально-культурного типу. Найбільш відповідним та адекватним сьогоденню представляється наступне визначення: інновація – це впроваджений зразок діяльності, продукції, послуг, що має якісною характеристикою абсолютну або відносну новизну; виходить за межі засвоєних традицій; виводить професійну діяльність на принципово поліпшений або якісно новий рівень. Нині багато організацій з різних галузей «взяли курс» на реорганізацію власної діяльності, спираючись на інновації, як на засіб розвитку. Тому не дивно, що і у бібліотеках розпочався інноваційний рух, сутність якого є оновлення змісту й методів роботи та управління, що дозволило зробити прорив до нових технологій, нової якості бібліотечної справи.

Освоєння інновацій як інструменту для розвитку бібліотечно-інформаційної сфери країни видається неминучим. Переглядається багато традиційних методів бібліотечної роботи, виникає необхідність відновлення і збагачення колишніх теоретичних і практичних установок з тим, щоби найпрофесійніше відповісти на численні вимоги часу.

Бібліотечні нововведення розуміють і як засіб поширення «передового бібліотечного досвіду» в рамках науково-методичної діяльності бібліотек, і як напрямок діяльності з пошуку нових шляхів функціонування, розвитку та вдосконалення бібліотечної роботи (як правило, з використанням

інформаційно-комунікаційних технологій та середовища цифрової інформації), і як сучасний засіб творчого зростання співробітників бібліотек.

Основу інновацій становить професіоналізм. Коли інновація усвідомлена, вона стає нововведенням - загальним надбанням. Істинність інновацій полягає в її позитивному впливі на якість обслуговування, коли у кожного читача зростає задоволеність роботою бібліотеки. Нововведення потребують регулярного відстеження, експертної оцінки.

Завдання методичних відділів - вчасно помітити позитивний досвід бібліотеки, і проаналізувати його. Процес розробки інноваційних проектів - справа досить трудомістка. Потрібні зусилля з боку і керівників бібліотек, і молодих фахівців для здійснення задуманого, фінансове забезпечення інноваційної роботи бібліотекарів, інформаційна підтримка їхньої творчості.

Основними об'єктами інновацій є: послуги та продукція; бібліотечна технологія; організаційний розвиток бібліотеки; соціальна база змін. До основних видів інновацій відносять: продуктові та сервісні інновації, коли зміни підлягають послуги та продукція, технологічні інновації, якщо змінюються процеси бібліотечної технології; організаційні інновації, коли виробляються структурні зміни, реорганізуються існуючі відділи або створюються нові; соціальні інновації, якщо підлягають зміні методи управління бібліотечним персоналом, традиції формування колективу та інші соціальні аспекти.

Інновації найчастіше ініціюються споживачами і обумовлені потенційним попитом на нові види послуг та продукцію, дискомфортом і зниженням якості обслуговування, незадоволеністю співробітників результатами своєї роботи та ін. Будь-які достатньо серйозні зміни в одній сфері діяльності бібліотеки (зміни одних об'єктів), як правило, вимагає зміниі загальної перебудови управління бібліотекою. Особливий вплив на перебудову всієї системи управління організацією надає реалізація базисних інновацій. Використання принципово нових підходів, технологій, заміна старих об'єктів новими, як правило, викликає необхідність у впровадженні комплексу взаємопов'язаних нововведень, так званих, інноваційних кластерів.

Так, впровадження в бібліотеках автоматизованих засобів обліку та обробки інформації спричинило зміну всіх технологічних процесів організації обслуговування, створилися комфортні умови бібліотечного середовища як для користувача (у частині швидкості виконання запиту та отримання інформації (документа), так і для бібліотечного працівника в частині скорочення рутинних операцій при пошуку та надання інформації, видачі документів). Це, в свою чергу, вплинуло на зміни традиційних функцій відділів бібліотек, якості діяльності бібліотекарів.

Соціальні та організаційні інновації поширюються на внутрішнє «життя» бібліотеки, стосуються засобів і способів управління, розвитку творчих здібностей, методів формування інноваційної культури. Вони грунтуються на традиціях бібліотеки, залежать від позиції її керівника, його активності, особистісних і ділових якостей як лідера і організатора змін. Найважливішим

об'єктом інновації є послуги та продукція, інноваційним змінам притаманне все, що пов'язане з їх створенням і використанням: технологія, сервіс, соціальні відносини.

Тому особливе значення має розробка, що включатиме комплекс взаємопов'язаних продуктових, технологічних організаційних та соціальних інновацій. При виборі об'єктів інновацій визначається той напрямок діяльності, що найбільшою мірою потребує зміни відповідно до поставленої мети розвитку та при модернізації якого, бібліотечний персонал зміг би проявити свої здібності і досягти позитивних результатів.

Інноватика вважає, що в основі будь-якої нової послуги /продукції повинна лежати базова потреба, то є та основна потреба користувача, що мотивує його звернення до бібліотеки за необхідної йому послугою / продукцією. Базова потреба формує задум нової послуги / продукції.

Список використаних джерел:

1. Давидова, І. Інноваційні стратегії розвитку бібліотек України / І. Давидова // Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника: історія і сучасність: доп. та повідомл. Міжнар. наук. конф., Львів, 28–30 жовт. 2010 р. /НАН України, ЛННБ України ім. В. Стефаника ; [відп. ред. М. М. Романюк]. – Л., 2010. – С. 23–25.
2. Дригайло, В. Формування стратегії та управління розвитком інноваційної діяльності бібліотеки / І. Дригайло // Бібліотека вчора, сьогодні, завтра. – Режим доступу: http://www.chl.kiev.ua/default.aspx?id=3509. –Заголовок з екрану.
3. Соцков, О. Новый взгляд на новую библиотеку / О.Соцков // Бібліотечний вісник України. – 2011. – №2 . – С. 21-23.
4. Ярмарок інноваційних бібліотечних послуг та електронного врядування. Київ, 11 квітня 2011 р. / USAID; PDP II; Microsoft; IREX; Мін-во культури України; УБА; Бібліоміст. – К.: Б.в., 2011. – 36 с.

РОЖКОВА НАДІЯ, студентка 4 курсу факультету менеджменту і бізнесу ВП «МФ КНУКіМ»
Науковий керівник: Сидоренко А. І., к. п. н., доцент

ЧИТАЦЬКІ ОБ'ЄДНАННЯ В БІБЛІОТЕКАХ: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ

Основною ознакою роботи читацьких об'єднань є активна комунікація користувачів бібліотеки, в умовах якої інформація не тільки передається, а й уточнюється, формується і розвивається. Крім того, в об'єднаннях користувачі бібліотеки набувають навички суспільної діяльності в дусі толерантності, одержують можливість емоційного розкріпачення, психологічної розрядки, для них створюються умови для самовиразу, самоствердження, реалізації духовного та інтелектуального потенціалу. На думку українського філософа В. Трипольського суспільство сьогодні знаходиться на тому ступені історичного розвитку, коли його прогрес визначається не стільки продуктивним використанням зовнішніх щодо людини ресурсів, скільки саморозвитком і самовдосконаленням самої людини. Міжособистісні стосунки, що виникають під час спільної діяльності членів об'єднань, є важливим елементом соціального буття суспільства. Справжня людська спільнота, справжнє спілкування між людьми є неможливими на жодних підставах, окрім справжньої солідарності та розуміння людиною самої себе як істоти, призначеної бути вільною (Х.-Г. Гадамер). Тому виявлення закономірностей функціонування читацьких об'єднань як малих груп сприяє кращому розумінню процесів, що відбуваються в суспільстві в цілому.

Читацькі об'єднання почали особливо швидко розповсюджуватися з початку 80-х років XX ст. В цей час з'явилась велика кількість публікацій, методичних матеріалів, які узагальнюють досвід конкретних читацьких об'єднань. На сторінках професійних видань висвітлювався інструментальний аспект діяльності читацьких об'єднань, що створюються при бібліотеках, наприклад в статтях: Б. Алескерової, Г. Алієвої, С. Белокурової, М. Болотова і М. Гавриленко, І. Гайдукової, Л. Галахової, Л. Гітіної, Л. Ішутіної, Г. Кулаги, Н. Лошкарьової, С. Матліної, Н. Слайковської, І. Степикіної. Читацькі об'єднання як форма бібліотечного обслуговування населення розглядались у дисертаціях Н.І. Карпової, В.В. Садурської, Н.А.Бачинської та Н.П. Бурої. У дисертації Н.І. Карпової відображено довоєнний період розвитку гуртків, товариств «друзів книги» при бібліотеках. В дослідженні В.В. Садурської розглядається роль читацьких об'єднань в процесі формування пізнавальної активності старшокласників. Близька до неї робота Н.А. Бачинської, яка досліджує формування особистості підлітків в клубах за інтересами в умовах бібліотеки для дітей в історико-педагогічному, психологічному і бібліотекознавчому

аспекті І.Ф. Іванова дослідила питання виявлення особливостей розвитку і діяльності читацьких об'єднань як перспективної форми роботи бібліотеки, теоретично обгрунтовала та експериментально підтвердила той факт, що читацькі об'єднання розвиваються у відповідності з загальними тенденціями малих соціальних груп, але мають особливості, пов'язані зі специфікою читацької діяльності. [1].

У працях Ю.П. Мелентьєвої, І.А. Мейжис порушувалось питання про необхідність розробки проблеми бібліотечного обслуговування соціально-психологічних груп, включаючи об'єднання. Клубне аматорське об'єднання, як одна з форм роботи по формуванню у підлітків любові до книги, потреби в читанні, стало предметом розглядання дисертації М.М. Чепіль. Автор описала особливості їхньої діяльності, обгрунтувала закономірності входження підлітків в подібні об'єднання, але не ставила собі за мету аналіз процесів групового функціонування.

В читацьких об'єднаннях виробляються нові цінності, які можуть інтенсифікувати духовне життя не лише окремих особистостей, а також суспільства в цілому. Крім того, читацькі об'єднання сприяють збереженню існуючих культурних цінностей [1,2].

У м. Миколаєві, як в країні і, власне, у світі продовжує існувати і навіть розвиватися рух ентузіастів більш тісного спілкування однодумців в читацьких об'єднаннях та клубах за інтересами. Не зайвим буде заглибитися в історію предмета, щоб нагадати або освіжити в пам'яті, що є справжній Клуб? Дане слово і явище прийшло до нас з Англії. Означає воно організацію добровільно створених груп людей з метою спілкування за інтересами. Ці інтереси можуть бути політичного, наукового, художнього, спортивного та іншого характеру, а спілкування являє собою спільний відпочинок і розваги. Такі клуби існують зазвичай за рахунок внесків його членів. Перший Клуб був створений в XVI столітті, а в XVII заснований один з найстаріших клубів – «Фрайді Стріт», членом якого був сам Вільям Шекспір.

Розглянено особливості клубного руху на прикладі Миколаївської науково - педагогічної бібліотеки. За 60 років свого існування в ній діяли Клуби молодого фахівця, «Факел», «Дружба», ветеранів бібліотечної справи, «Літературна вітальня», «Салон красного письменства». Також два клуби - літературно-філософський клуб «Перспективи», датою народження якого було 9 листопада 2002 року, і дискусійний клуб «Позиція»", що також з'явився в листопаді, тільки 2007 року, на зміну першому. Правильніше буде сказати, що з клубом «Перспективи» відбулася своєрідна «реінкарнація» в клубі «Позиція».

Відгук працівників науково-педагогічної бібліотеки щодо проведення засідання клубу «Позиція» свідчить про його доцільність, важливість та перспективність: «Досвід проведення першої дискусії - безцінний досвід. Можливо не все вийшло, як зазначалось, але головне в тому, що стало зрозуміло: ми на вірному шляху, саме цього ми підсвідомо хотіли. Полеміка була професійною, витриманої в етичних нормах дискусії, невимушеною, актуальною і дуже цікавою. Поняття «глобалізація» дуже містке, тому були обрані для обговорення тільки три її аспекти - глобалізація в політиці, економіці та культурі» [3]. Сьогоднішній філософський клуб «Позиція» став ще більш

відкритим та дискусійним, склад його членів майже не змінився: вчителі, наукові працівники, вчені, студенти та інші, які знаходять для себе те, що всіх об'єднує – «розкіш людського спілкування», інтерес оточуючих до будь-якої проголошеної думки та позитивний настрій [5].

Молодіжний літературний клуб «Alternative», створений у Миколаївській науково-педагогічній бібліотеці, досить молодий клуб, йому тільки чотири роки. Форми заходів завжди змінюються, але найчастіше у проведенні зустрічей клубу використовується форма «круглого столу». Рекламування клубу ніколи не припиняється; активісти клубу завжди в пошуках нових форм зустрічей, модераторів, молодих початківців письменників, художників, фотографів. Головним завданням клубу є популяризація читання як найбільш доступного, розвиваючого, навчального виду дозвілля. Отже, зрозуміло, що основна цільова аудиторія клубу – це студентська молодь та старшокласники, яким до вподоби цікаві теми та дискусії на теми : «Книги, які змінили світ», «Магічний реалізм», «Сучасний український детектив» та ін.

Отже, виникнення читацьких об'єднань лежить на складному перехресті соціальних і психологічних детермінант, серед яких базовими є фактори соціального характеру. Читацькі об'єднання виступають як своєрідна функціональна одиниця соціокультурної структури суспільства, діяльність якої спрямована на підтримання духовних цінностей в суспільстві.

Процес виникнення читацьких об'єднань складається, по-перше, з формального створення групи ініціаторами (користувачами або працівниками бібліотеки), а, по-друге, поступового приєднання до нього конкретних індивідів. Сам факт формування читацьких об'єднань обумовлений зовнішніми обставинами, але їх діяльність залежить від особистісних мотивів індивідів, їх потреби в спілкуванні, пізнанні, самореалізації, бажання належати до певної групи [4].

Список використаних джерел:

1. Іванова І.Ф. Читацькі об'єднання в публічних бібліотеках: особливості розвитку і діяльності : автореф. дис. на здоб. ступ. к.п.н. за спеціальн. 07.00.08 «Книгознавство, бібліотекознавство та бібліографознавство». – К., 1998. – 21 с.
2. Іванова, І.Ф. Читацькі об'єднання: соціально-психологічні особливості виникнення і функціонування / І.Ф. Іванова // Культура України: історія і сучасність: Респ. наук.-теоретич. конф., 26-28 жовтня 1992 р. / ХДІК. – Х., 1992. – С. 315-316.
3. Клуб – это общность интересов, или клубное движение в библиотеке : из опыта работы / сост. Е.А.Тимченко, А.С. Зимин. – Николаев : Научно-педагогическая библиотека. – 2010. – 24 с.
4. Полякова, І.А. Читацький клуб: його надбання і проблеми (З досвіду роботи читацьких клубів за інтересами у бібліотеках Миколаївської області) / І.А. Полякова, І.Ф. Іванова, І.А. Мейжис; Держ. б-ка України, Миколаївська обл. наук. б-ка ім. О. Гмирьова, Миколаївський філіал Київ. держ. ін-ту культури. – К., 1992. – 8 с.
5. Тимченко, Е. Клубам – быть / Е. Тимченко // Освітянин : інформаційний бюлетень. – 2014. – №1 (31). – С. 9.

ЛУКАШИНА АНАСТАСІЯ,
студентка 4 курсу факультету менеджменту і бізнесу ВП «МФ КНУКіМ»
Науковий керівник: Сидоренко А. І., к. п. н., доцент

ОБРАЗ БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПРОФЕСІЇ В УМОВАХ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

У радянський період читання було символічною цінністю самого високого рангу, оскільки художня література містила квінтесенцію історичної, політичної та економічної думки - тобто, по суті, відбивала все інтелектуальне і духовне життя країни.

В даний час складається більш утилітарний підхід до читання. Книга перестає бути універсальним «порадником у житті» і все більше розглядається як інструмент отримання освіти, набуття професійних знань, отримання життєво важливої інформації, а у всіх інших випадках - як засіб релаксації та культурного дозвілля.

Разом з цим в XXI столітті відбувається перехід від багатовікової культурно-просвітницької та виховної місії бібліотек до переважно інформаційної. Це збігається з вимогами ери інформаційного суспільства, відкритим вторгненням в життя людства персональних комп'ютерів і глобальної мережі Інтернет.

Глобальні зміни у світі, реформування освіти кардинально відобразилися і на професійній свідомості бібліотекарів. Вони оволодівають навиками роботи з телекомунікаційними інструментами, швидко та адекватно реагують на зміни в інформаційних потребах користувачів, удосконалюють форми обслуговування, надають якісне інформаційне консультування, розширюють спектр бібліотечно-інформаційних послуг, вивчають нові технології, самі навчають користувачів інформаційної культури та комп’ютерної грамотності, впроваджують передовий бібліотечний досвід.

Бібліотеки перетворилися на інформаційні центри, а бібліотечні працівники в них – це інформаційні навігатори, професіонали, експерти у пошуку інформації.

Сучасна інформаційна ситуація і динамізм життя ставлять особливі вимоги до професії бібліотекаря: він має бути освітченим, начитаним, ерудованим, володіти глибокими знаннями з літератури, психології, риторики, знати іноземну мову, а головне бути толерантним до читачів та колег, любити свою справу, людей, володіти професійним тактом, нести в життя бібліотеки політику держави.

Все це становить поняття «кваліфікований спеціаліст» та сприяє створенню іміджу бібліотеки та професії бібліотекаря в суспільстві.

На законодавчому рівні закріплено визначення бібліотеки як інформаційного, культурного, освітнього закладу, головним завданням якого є забезпечення інфлрмаційних, науково-дослідних, освітніх, культурних та інших потреб їх користувачів [1]. Саме тому завдання сучасного бібліотекаря, який працює в умовах інформаційного суспільства полягає в організації інформаційно-комунікаційного середовища таким чином, щоб користувачі бібліотеки отримували якнайповнішу інформацію з найменшими витратами часу. Якщо це завдання буде виконано, тоді з упевненістю можна стверджувати, що сучасні бібліотеки та бібліотекарі сприяють прогресивному розвитку науки, освіти, культури, всього суспільства в цілому і кожного громадянина окремо.

Бібліотекарі поділяють більше уваги задоволенню потреб громади, а також вважають використання інноваційних технологій обов'язковим компонентом своєї роботи. Зросла кількість «прогресивних» бібліотекарів, які кваліфіковано надають послуги на основі сучасних технологій, навчають відвідувачів спілкуватися в он-лайні, просувають власні полуги та шукають додаткові джерела фінансування. Зменшилася частка спеціалістів, котрі фокусуються на наданні відвідувачам інструкцій та довідок, а також проведенні традиційних заходів. Але не змінилася кількість прибічників усталених форм діяльності щодо збереження книжок, приміщень і збільшення документних фондів та книговидачі.

Сьогодні користувачі бібліотеки можуть здійснювати пошук інформації, використовувати як традиційно двідково-бібліографічний апарат, так і електронний каталог, користуватися інформаційними ресурсами, робити пошуки у віддалених базах даних через Інтернет. Електронна бібліотека сприяє підвищенню рівня навчального процесу, інформаційно підтримує навчальний процес і навчальну роботу в університеті.

Створення іміджу сучасної бібліотеки являє собою процес двосторонньої взаємодії «бібліотекар - користувач». Змінюється читач – змінюємося і ми. Застосування сучасних інформаційних технологій змінило стандарти бібліотечної роботи взагалі і довідково-бібліотечне обслуговування читачів зокрема. Змінилась стратегія пошуку інформації, значно розширився доступ до інформаційних джерел.

Впровадження інноваційних технологій змінило стереотип сучасного бібліотекаря та бібліотеки. Співробітник бібліотеки інформаційного суспільства готовий до нових процесів, пов'язаний з науковими підходами до аналітико-синтетичного опрацювання документів на традиційних та електронних носіях, їх збереження та використання. В бібліотечну лексику ввійшли нові терміни: «менеджмент», «маркетинг», «паблік рилейшнз».

Хочу зазначити, що в сьогоденних реаліях життя українського суспільства професія бібліотекаря потребує більш ретельного наукового

вивчення – з метою прогнозування її майбутнього, привернення до неї уваги влади її суспільства.

Враховуючи все вище сказане стає абсолютно незрозуміло, чому так непопулярна сьогодні наша професія? Та як підняти її престиж?

Важливим для підняття престижу бібліотеки є участь у різноманітних конкурсах. Будь-який конкурсний захід – це форма підвищення кваліфікації, обмін досвідом, рекламна компанія. Це акумуляція творчого потенціалу бібліотеки, вміння подати свою бібліотеку, позиціонуючи при цьому себе.

Позитивно впливають на імідж бібліотеки виступи працівників на семінарах та науково-практичних конференціях.

Широко використається форма паблік рилейшнз – реклама бібліотеки через маркетинг особи, тобто через найбільш кваліфікованих працівників. Враховуючи, що рейтинг організації зростає разом з рейтингом її спеціалістів, бібліотека надає можливість працівникам проявляти свої здібності в якості консультантів, доповідачів, експертів.

Над створенням позитивного іміджу, підвищенням свого статусу, престижу своєї бібліотеки активно залучають PR-технології. Розумно складені та вміло реалізовані програми паблік рилейшнз здатні змінити громадську думку. У вирішенні завдань перетворення бібліотеки на престижну установу значну роль відіграє використання PR-технологій та реклама. Паблік рилейшнз – наука і мистецтво зв’язків, налагодження контактів і підтримання добрих стосунків з громадкістю. Робота над іміджем входить до основ PR. Це пов’язано з тим, що і імідж є найбільш ефективним способом проникнення у масову свідомість. Стратегічне покликання паблік рилейшнз – формування довіри, на основі якої формується добре ставлення до організації як соціального інституту [2].

Сьогодні однією із найбільш гострих і болючих проблем, пов’язаних з іміджем, є проблема можливої трансформації бібліотечної професії в XXI столітті. Бурхливий розвиток процесів інформатизації не стільки поліпшив становище бібліотек, скільки загострив багато питань і породив нові стереотипи. Ситуацію ускладнює відсутність єдиного образу бібліотеки (найчастіше згадуються дві концепції: бібліотека-сховище і бібліотека-інформаційний центр). Інформаційні центри - це спроба пошуку нового іміджу і більш високого соціального статусу. Саме через такі нюанси виникає загроза трансформації і перейменування бібліотечної професії. Становище покращиться лише тоді, коли кожен бібліотекар повірить в себе і буде знати собі ціну. Тому сучасним девізом кожного фахівця мають стати слова "Імідж перш за все!" Бібліотека - важлива частина інфраструктури держави, і абсолютно правильно, що вона змінюється разом з суспільством. Внаслідок суспільних перетворень змінюються її соціальні функції. Саме тому зміст і якість роботи наших бібліотек, їх доступність, наповнення, відповідність потребам кожної конкретної людини вирішальним чином визначають стан інтелектуального розвитку сучасної Європейської країни.

Робота над іміджем не обов'язково дає миттєві результати, однак демонструє, що бібліотека думає про своє майбутнє. Потрібно переламати створений у суспільстві негативний стереотип у відношенні до професії бібліотекаря. Тільки тоді зміниться і оцінка суспільством праці бібліотекаря. Тільки ми, бібліотекарі, зможемо довести суспільству свою цінність, унікальність, незалежність. Але для цього ми самі повинні працювати по-іншому, навчатися поважати себе. Прийдеться багато працювати, спокійно сприймати нові реалії, постійні зміни та спокійно сприймати нові реалії, постійні зміни та спокійно сприймати нові реалії, постійні зміни та перебудови. Дуже неспокійним буде життя бібліотекаря у XXI ст.[4].

Список використаних джерел

1. Про бібліотеку і бібліотечну справу : Закон України від 27.01.1995 №32/95-ВР [Електронний ресурс]: сайт Верховної Ради України: офіційний веб-портал . – К., 1995 . – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/32/95- %D0%B2%D1%80 . – Назва з екрана.
2. Почепцов, Г. Г. Паблік рилейшнз [Текст] : навч. посіб. / Г. Г. Почепцов. – К. : Знання, 2006. – 327 с.
3. Сукиасян, Э. Р. Библиотечная профессия. Кадры. Непрерывное образование [Текст] : сб. ст. и докл. / Э. Р. Сукиасян. – М. : ФАИР-ПРЕСС, 2004. – 448 с.
4. Сукиасян, Э. Р. О профессии и профессионализме библиотекаря [Текст] / Э. Р. Сукиасян // Шкільна бібліотека. – 2007. – № 2. – С. 23–26.

ДІАНОВА МАРИНА,
студентка 3 курсу, факультету менеджменту і бізнесу ВП «МФ КНУКіМ» ВП «МФ КНУКіМ»
Науковий керівник: Сидоренко Т. В., викладач

ОРІЄНТИРИ МОЛОДІ В БІБЛІОТЕЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Сучасний розвиток українського суспільства характеризується як період трансформаційних процесів, що обумовлений пошуком власного шляху розвитку та зміни цінностей. Людський спосіб життя зумовлює таку ієрархію цінностей, у якій найвищою постає та, яка визначає сенс життя особистості, всю мотивацію її існування. Бібліотека, також, відіграє в цьому значну роль. Україна як незалежна держава, що не так давно стала на самостійний шлях формування нових соціально-економічних, політичних, духовних орієнтирів, свої ідеї, мрії та сподівання значною мірою пов'язує з молоддю. Визначити цінності, якими оперує молодь сьогодні, які складають її внутрішній світ і формують ставлення до навколишнього світу, - ось головні напрямки роботи психологів, соціологів, педагогів, бібліотекарів.

Орієнтири визначають вибір людиною певних матеріальних і духовних цінностей як об'єктів, що скеровують її цілеспрямовану життєдіяльність, весь спосіб життя.

Живучи в XXI столітті, не можна не акцентувати увагу на такому факторі формування цінностей людства, як ЗМІ та Інтернет - технології. Молоді люди, які активно реагують на зміни, що відбуваються, й охоче сприймають все нове, не мають достатнього соціального досвіду та багажу знань для верифікації медійної інформації, майже повністю довіряючи їй.

Саме через ЗМІ пропагуються певні ціннісні установки, світоглядні стереотипи та моделі поведінки, внаслідок чого спільні смаки і форми культурного споживання поширюються у суспільстві.

На формування уявлень про сучасний стан суспільства, про рівень наявної в ньому соціальної справедливості та найбільш типові риси молодого покоління справляє телебачення. Через великий обсяг телевізійної інформації, підлітки часто не встигають її переробляти. Це відучує їх самостійно думати, аналізувати, не дає можливості розвиватися логічному мисленню, не дозволяє робити самостійні висновки. Таким способом виховується простий споглядач, особа, у якої здатність до аналітичного мислення відходить на задній план, а з часом може і взагалі зникнути.

Поряд із телебаченням, за масштабами впливу на свідомість аудиторії, розташований і Інтернет простір. Цей канал комунікації сьогодні доступний кожному другому підлітку. У людини, яка починає сприймати соціум через Інтернет, виникає нова картина світу, відмінна від реального життя. Комп'ютери

і телекомунікаційні технології часто звужують коло особистих, «живих» контактів і роблять відносини між людьми відстороненими.

Є над чим замислитися і працювати сьогодні бібліотекам, що обслуговують юнацтво та молодь.

Завдання бібліотеки - розвивати творчі здібності молодої людини. Головними складовими успіху в даному процесі є: можливості бібліотечних ресурсів та засоби їх використання; орієнтованість користувача на бібліотеку як інститут соціалізації; можливості бібліотекаря як організатора бібліотечного обслуговування; значення підтримки контактів бібліотеки з іншими інститутами соціалізації.

Координація діяльності бібліотеки з іншими організаціями та установами також відіграє певну роль у соціалізації особистості. Вона сприятиме як посиленню соціалізуючої ролі бібліотеки, так і вирішенню проблеми загалом. Широко використовуються так звані ресурси громади: запрошування фахівців, які мають безпосереднє відношення до проблем молоді.

В останній час стали практикуватися інтерактивні методи правового впливу на молодь: розгляд проблемних ситуацій, дискусії, юридичні тренінги тощо.

Постійно в полі зору бібліотекарів перебуває професійна орієнтація молоді. Вступаючи в доросле життя, молоді люди ставлять собі життєво важливі питання: куди піти вчитись, працювати, яку професію обрати? І знову на допомогу приходять бібліотеки зі своїми ресурсами.

Дієвою формою роботи з молоддю залишається об’єднання читачів у клуби за інтересами та аматорські об’єднання. Їх роль у вихованні досить висока, оскільки вони не лише поєднують людей за спільними інтересами, але й допомагають у вирішенні багатьох питань, вчать спілкуватися та спільно вирішувати молодіжні проблеми.

Отже, орієнтації молоді в сучасному українському суспільстві проявляється в одночасному впливі на особистість молодої людини різних факторів, які часто суперечать один одному. Молоді складно зорієнтуватися у такому вирії подій, у насиченому різноманітними правилами та нормами суспільстві, коли сімейне оточення диктує одні манери поведінки, а з екранів телевізора лунають протилежні заклики. Тому бібліотека допомагає зорієнтуватися в океані інформації, знаходити першоджерела. Дає змогу зважено вирішити, що в нинішніх умовах є цінним, і саме від цього залежить майбутнє України.

Список використаних джерел:

1. Навчання традиційне, форми – інноваційні [Електронний ресурс]:http://vollibr.org.ua/index.php/anonement/14-sample-data-articles/148-navchannya-traditsijne-formi-innovatsijni . – Заголовок з екрану.

2. Соціальний портрет молодого читача XXI століття [Електронний ресурс]: http://www.molody.ukrwest.net/soc_mon/student.php . – Заголовок з екрану.

3. Система бібліотек України для юнацтва [Електронний ресурс]:http://dilovod.com.ua/publ/statti/sistema_bibliotek_ukrajini_dlja_junactva/4-1-0-18 . – Заголовок з екрану.

ГРАВЧЕНКО ВАЛЕРІЯ,
студентка 3 курсу, факультету менеджменту і бізнесу ВП «МФ КНУКіМ»
Науковий керівник: Сидоренко Т. В., викладач

РОЛЬ БІБЛІОТЕК У ФОРМУВАННІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ СУСПІЛЬСТВА

Книга – це складова частина та головний носій загальної культури. Її образ складається з багатьох чинників, які несуть в собі пізнавальну, моральну, естетичну та іншу інформацію. Якою б за формою книга не існувала, вона стає універсальним зберігачем соціального досвіду. Книга має двоїстий і навіть багатоманітний характер. Вона може виступати і засобом збереження інформації для людей наступних поколінь, і засобом комунікації, і у вигляді товару. Книга супроводжує людину з раннього дитинства і до останніх днів, несучи їй світло розуму та знань, виховуючи та скеровуючи духовно, естетично. Цей повсякчасний зв’язок людини з книгою зумовлює величезний виховний зміст книги, може впливати на людей різного рівня розвитку та різних поглядів на життя.

Інформаційна культура особистості – це складова загальної культури людини; сукупність інформаційного світогляду і системи знань і умінь, які забезпечують цілеспрямовану самостійну діяльність з оптимального задоволення індивідуальних інформаційних потреб за допомогою як традиційних, так і нових інформаційних технологій.

Процес інформатизації суспільства наразі активізувався в усьому світі, що потребує значного підвищення рівня інформаційної культури людини. Починається вона з розуміння ролі інформації в суспільстві, що призводить до змін багатьох соціально-економічних, політичних і духовних уявлень, вносить якісно нові риси в життя людини, а наслідком є значне збільшення чисельності працюючих у сфері інформаційної діяльності та послуг. Сьогодні сукупність інформаційних потоків навколо кожної людини настільки велика, різноманітна і розгалужена, що вимагає від неї не тільки знання законів інформаційного середовища й уміння орієнтуватися в них, а й безпосередньої участі у його формуванні та перетворенні, сприянні інформаційних контактів. Інформаційна культура особистості органічно пов'язана з особливостями інтелектуального розвитку. Саме тому в багатьох економічно розвинутих країнах більше уваги надається підвищенню освітнього та інтелектуального рівня користувачів.

Інформаційна культура особистості стає дедалі актуальнішою і для тих, хто навчається (учнів загальноосвітніх навчальних закладів, студентів ВНЗ), і для тих, хто вчить (учителів, викладачів, бібліотекарів). Провідна роль у

формуванні сучасного користувача знань, умінь та навичок використання інформаційних ресурсів належить, перш за все, бібліотекарям, які є фахівцями з питань задоволення інформаційних потреб та організації пошуку інформаційних ресурсів. Вони відіграють велику роль у навчально-виховному процесі кожної людини. Тому дуже важливим сьогодні є питання підвищення інформаційної культури самих бібліотекарів. Останнім часом у суспільстві стверджується погляд на бібліотеки як на значну частину його інформаційного середовища. До величезних інформаційних ресурсів книгозбірень додаються комп'ютери, програмні засоби, машиночитані джерела інформації, а можливість підключення до міжнародних комп'ютерних мереж збагачує їх ще й світовими інформаційними ресурсами. Формування інформаційної культури читачів, яка охоплювала б не тільки традиційну бібліотечно-бібліографічну культуру, а й вміння оперувати інформацією з використанням сучасних комп'ютерних засобів, тобто поєднання традиційного бібліографічного інструментарію з комп'ютерними засобами, є однією з головних функцій сучасної бібліотеки. Для її реалізації бібліотеки мають перейти від традиційної пропаганди бібліотечно-бібліографічних знань серед читачів до їх цілеспрямованої інформаційної освіти.

Істотним чинником підвищення ефективності роботи бібліотек по формуванню інформаційної культури особистості є психолого-педагогічна підготовка бібліотечних кадрів, впровадження гнучкого механізму взаємодії бібліотек з освітніми установами.

Типовими формами роботи бібліотек з розповсюдження бібліотечно-бібліографичних знань та розвитку культури читання є:

– індивідуальні консультації стосовно пошуку необхідної інформації та методику роботи з інформаційними системами;

– групові консультації, розмови, лекції про світові інформаційно-пошукові системи;

– екскурсії по бібліотеці;

– проведення практичних занять по використанню традиційних та електронних інформаційних ресурсів, включаючи Інтернет;

– бібліотечні уроки по оформленню списків використаних джерел;

– ігрові заходи, такі як «Інформина» – це бібліотечна гра змагання, присвячена конкретної темі, виявляюча рівень бібліотечно-бібліографічнї грамотності учасників, їх знання, вміння і навички користуватися довідково-бібліографічним апаратом бібліотеки, довідковою літературою, бібліографічними покажчиками тощо.

Публічні бібліотеки України проводять постійну роботу щодо формування інформаційної культури користувачів і всього місцевого населення. З цією метою у бібліотеках відбуваються регулярні екскурсії, де відвідувачів знайомлять з фондами, каталогами і базами даних, технічними засобами й технологічними можливостями, зі співробітниками бібліотеки та їх діяльністю; навчають здійснювати пошук та відбирати необхідну інформацію; організовують бібліотечні уроки в книгозбірнях та в освітніх установах; вчать

користуватися довідково-пошуковим апаратом й окремими його елементами, базами даних.

Бібліотеки під впливом процесу інформатизації суспільства, що проводиться державною політикою в галузі культури, все більше перетворюються на багатофункціональні центри інформаційної культури. Відповідно змінюється і професіоналізація бібліотечних фахівців, відбувається активне підвищення рівня інформаційної культури різних категорій користувачів інформації, що відповідає вимогам сучасної цивілізації.

Список використаних джерел:

1. Біличенко, О. Л. Культурно-виховна роль книги в умовах формування інформаційного суспільства [Електронний ресурс] / О.Л. Біличенко. Режим доступу: http://disser.com.ua/contents/43717.html . –Заголовок з екрана.

2. Проценко, Т. Формування інформаційної культури користувачів [Текст] / Т. Проценко // Вісник Книжкової палати. – 2014. – № 3. – С. 34-38.

3. Формування інформаційної культури особистості бібліотеках і навчальних установах [Електронний ресурс]: Режим доступу: http://bukvar.su/kultura-i-iskusstvo/148107-Formirovanie-informacionnoiy-lichnosti-v-bibliotekah-i-obrazovatel-nyh-uchrezhdeniyah.html . –Заголовок з екрана.

КАМІНСЬКА ІННА,
студентка 3 курсу факультету
менеджменту і бізнесу ВП «МФ
КНУКіМ»
Науковий керівник:
Сидоренко Т. В., викладач

ДІЯЛЬНІСТЬ ПУБЛІЧНИХ БІБЛІОТЕК, ЯК КУЛЬТУРНИХ ЦЕНТРІВ

Зміни, що проходять в країні (соціальні, культурні, політичні, економічні) суттєво змінюють місце і роль бібліотек в суспільстві, ставлять перед останніми нові завдання, викликають необхідність інноваційної діяльності, пошуку сучасних форм і методів обслуговування різних груп користувачів, нових шляхів і засобів функціонування, організації нових взаємовідносин з оточуючим середовищем.

У наш час, у зв'язку з орієнтацією діяльності бібліотеки на потреби жителів, індивідуалізацією обслуговування користувачів, приділенням особливої уваги забезпеченню їхніх інформаційних, культурних, соціальних, побутових запитів, створюється образ бібліотеки як центру громадського життя і культурного спілкування. Технологічне наповнення діяльності бібліотек соціокультурними формами, засобами передбачає дослідження розвитку бібліотек як соціокультурних центрів в Україні.

Дискусії про те, яким саме соціальним інститутом є бібліотека – інформаційним чи культурним – втрачають свій сенс, тому що бібліотека включена у різні підсистеми суспільства, безпосередньо пов'язана із забезпеченням інтересів соціальної спільності в цілому, її необхідно розглядати як інтегративний соціальний інститут, що включає інформаційні, культурні та інші компоненти. Бібліотеки стають ініціаторами розробки і реалізації програм соціальної спрямованості, об'єднуючи зусилля представників влади, громадських організацій та населення. Цілеспрямована, структурована, осмислена активність бібліотек пов'язана з формуванням, задоволенням життєво-насущних духовних потреб користувачів з метою всебічного і гармонійного розвитку особистості в просторі дозвілля. Дослідження закономірностей розвитку бібліотек як соціокультурних центрів в Україні потребує чіткого визначення та аналізу термінів «культурно-дозвіллєва діяльність», «масова робота», «бібліотечні заходи».

Сьогодні у діяльності бібліотек України нараховується більше двохсот форм організації культурного дозвілля, серед них значна частина – це масові виховні заходи.

На сучасному етапі розвитку суспільства вітчизняні і зарубіжні бібліотекознавці називають бібліотеку найважливішим соціально-культурним центром, інститутом, що викликано певними закономірностями розвитку

суспільства Розкриваючи закономірності розвитку бібліотек як соціокультурних центрів в Україні, необхідно звернути увагу на вибір форм та методів роботи, які в свою чергу залежать від врахування ряду факторів: сучасних тенденцій в освіті, культурі, мистецтві, мети та завдань бібліотеки, її умов та можливостей, вікових та психологічних особливостей читачів, гендерного підходу, досвіду бібліотечних працівників та інших. Сучасний користувач, вихований на мозаїчно побудованому телевізійному зображенні, звик складати уявлення про оточуючий світ на основі окремих фрагментів і, відповідно, прочитавши лише фрагмент із книги, побачивши та прийнявши участь в тому чи іншому заході, може сприйняти ідею автора.

Найбільш вдалими за формою проведення заходами на сучасному етапі є ті, що проходять з використанням технічних засобів: телевізора, відео-, аудіо-та комп'ютерної техніки.

Досліджуючи закономірності розвитку бібліотек як соціокультурних центрів на сучасному етапі, важливо враховувати результати соціологічних досліджень, які проводять бібліотеки різних систем і відомств. Більшість опитаних респондентів висловлюють побажання щодо, зокрема, проведення масових заходів та поширення інформації про заходи, що відбуватимуться у бібліотеці. Рейтинг популярності форм масової роботи виглядає таким чином – зустрічі з цікавими людьми, тематичні вечори, театралізовані вистави, бесіди, ігри, вікторини. Важливою формою роботи бібліотеки респонденти-користувачі вважають діяльність клубів за інтересами та любительські об'єднання при бібліотеках, що сприяють розвитку творчої самореалізації особистості. Серед тематичних спрямувань клубів за інтересами слід відзначити науково-пізнавальний, літературний, краєзнавчий, екологічний, історичний, естетичний, правовий напрямки. Користувачі бібліотек зацікавлені у створенні при бібліотеках ігрових кімнат, музеїв-книги, правових центрів.

На шпальтах фахових видань з бібліотечної справи в останні роки висвітлюються матеріали щодо трансформації бібліотек у соціокультурні, дозвіллєві центри, головною функцією яких є організація неформального спілкування читачів, зустрічей з цікавими людьми, інформування про літературно-художні новинки.

Пошук нових форм та методів соціокультурної діяльності бібліотек в Україні сприяє активному поширенню досвіду реорганізації бібліотек з конкретним читацьким призначенням, диференціацією напрямів. Йдеться про ділові бібліотеки, бібліотеки духовної літератури, бібліотеки-музеї, бібліотеки-салони, бібліотеки-театри, бібліотеки як центри національної культури, центри дозвілля молоді, центри сучасного бестселера, як культурні центри. В різних регіонах з'явились екологічні «зелені» бібліотеки, які пропагують перехід від проблем захисту природи до екології душі, відродження моральних цінностей, бібліотерапевтичну реабілітацію людей з обмеженими можливостями. Розповсюдження серед практиків-бібліотекарів отримала бібліотека-фонотека сучасної музики з фондом грамплатівок, касет, дисків. Один із розповсюджених напрямів роботи бібліотек – це бібліотека сімейного читання,

що має у наявності певну педагогічну програму, що відображає специфіку роботи з читачами-батьками і дітьми, сприяє підвищенню рівня психолого-педагогічної грамотності батьків, вихованню культури спілкування в сім'ї, залученню батьків до рекомендації книг своїм дітям, збагаченню їх читацького досвіду власними інтересами, відродженню традицій сучасних читань, розширенню можливостей для різних любительських занять. Фонд такої бібліотеки має задовольняти потреби в літературі дітей та батьків. Слід зазначити, що бібліотеки як культурні центри кооперують зусилля з різними інститутами і організаціями.

Таким чином, в останні роки за бібліотекою в Україні поступово все більше закріплюється статус соціального, освітнього, інформаційно-культурного закладу, центру міжособистісного спілкування і змістового проведення дозвілля. Дослідження закономірностей розвитку бібліотек як соціокультурних центрів в Україні потребує зусиль науковців і практиків щодо застосування у практичну діяльність нових інформаційних технологій, а також активізації інформаційно-просвітницької, соціокультурної функцій бібліотек.

Бібліотеки – це поліфункціональні заклади, їх повноцінний розвиток як соціокультурного феномену визначається багатством напрямків діяльності. Прогнозуючи майбутнє бібліотеки, передбачаємо її розвиток як соціокультурного, дозвіллєвого центру, що організовує неформальне спілкування користувачів, зустрічі з цікавими людьми, інформує користувачів про літературно-художні новинки, публіцистику, у процесі бібліотечного обслуговування формує у користувачів уявлення про бібліотеку як соціокультурного центру.

Розвиваючись, трансформуючись і адаптуючись, бібліотека залишається культурно-цивілізаційним феноменом з функціями суспільного інституту, що володіє універсальною компетенцією, яка включає всі досягнення культури та цивілізації.

Список використаних джерел:

- Бура, Н.П. Форми масової роботи з читачами у бібліотеках (1920-1930 рр.) /Н.П. Бура // Бібліотекознавство і бібліографія. — 1991. — Вип. 30. — С. 127-131.
- Гусєва, Л.Н. Концепции деятельности библиотек / Л.Н. Гусева // Научные и технические библиотеки. — 1997. — № 10. — С. 3-15.
- Домаренко, Е. Социально-культурная деятельность библиотек: научно-практическое пособие / Елена Домаренко. — М. : Либерея-Бибинформ, 2006. — Вып. 44. — 120 с.
- Соціокультурна діяльність: Публічні бібліотеки: Національна парламентська бібліотека / [укладачі: С.Кравченко, І. Цуріна]. — К., 2005. — 67 с.

ЛУТАЙ, ЮЛІЯ, студентка 4 курсу
факультету менеджменту і бізнесу
Науковий керівник: Сидоренко А. І.,
к.п.н., доцент

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ БІБЛІОТЕК З ОБСЛУГОВУВАННЯ ЧИТАЧІВ-ДІТЕЙ

(огляд досвіду бібліотек Знам'янського району Кіровоградської області)

За останні роки у бібліотечно-інформаційній сфері України відбулися суттєві зміни, пов'язані з соціополітичними, економічними, технологічними перетвореннями. Саме з цими змінами в наш професійний лексикон увійшло поняття «інновація», тобто вид діяльності, продуктів, послуг, які для нас, бібліотекарів, мають абсолютну новизну, виходять за межі сталих традицій та виводять професійну діяльність на покращений або якісно новий рівень.

Провідну роль у запровадженні інновацій у практику роботи бібліотек Знам'янщини відіграють районні бібліотеки для дорослих і дітей, методичні центри для бібліотек свого регіону. Здійснюється просвітницька робота з підвищення рівня інформованості працівників про інноваційну діяльність, надається консультативно-методична допомога сільським бібліотекарям з впровадження інновацій. Хочу зазначити, що до мережі закладів культури Знам'янського району Кировоградщини входять 23 сільські бібліотеки та районна бібліотека. Щороку бібліотеки Знам'янщини обслуговують більше 3 тис. дітей, з яких 59% мешкає у сільській місцевості. До послуг юних користувачів 70,6 тис. фонду на паперових та електронних носіях, можливості Інтернет-центрів.

Звичайно, будь-яка інновація починається з ідеї. Реалізація ідей, зокрема, можлива завдяки проектній діяльності, до якої також залучаються і сільські бібліотекарі.

Особлива увага приділяється дітям з малозабезпечених, неповних родин. На допомогу цій категорії дітей спрямовані проекти РЦБ «Радість інформації – дітям з неповних сімей», «Ні – злочинності і бездоглядності серед дітей». У районній бібліотеці для дітей діє центр активного дозвілля «Пізнаючи світ, пізнай себе», влітку працював інформаційно-інтелектуальний майданчик «Зорепад відкритих запитань і відповідей». В Дмитрівській сільській бібліотеці діє Інтернет-кафе «Кругозір», де для дорослих і маленьких читачів проводяться заходи. У Трепівській бібліотечній філії працює мультзал, де діти переглядають улюблені мультфільми з друзями, обмінюються враженнями від побаченого. У Богданівській бібліотечній філії створена віртуальна літературна турагенція «Крок за кроком мандруємо сміло – з Інтернетом ми знаємо все», де дітей навчають основам Інтернет-грамотності, пошуку корисної інформації.

Реклама про новинки з літератури розміщується на сайті районної бібліотеки, місцях компактного перебування жителів (школах, пошті, сільських радах, лісництві, будинках культури). Цибулівська бібліотечна філія організувала рекламні заходи в оздоровчому таборі відпочинку «Жовтень», де щоліта відпочивають діти з Кіровоградської області: оформила імпровізований бібліотечний човен, на вітрилах якого розміщувалась інформація про книги, бібліотеку, про козацьке село Цибульове. Бібліотекар Петрівської бібліотечної філії виготовила імпровізований вітрильник, на парусах якого розмістила рекламу «Твій вибір – книга», «На дозвіллі – з книгою», «Отримуйте інформацію з книги». Вітрильник курсував з інформацією по площі біля сільського будинку культури, фапу, школи, дитячого садочка, сільської ради. Поряд знаходилась мобільна виставка книг, про які інформував вітрильник.

За висловом Томаса Едісона «Якщо Ви маєте бажання вигадати гарні ідеї, знайте: кращі з них Ви можете запозичити». Бібліотеки Знам'янщини вивчають і запроваджують кращий досвід бібліотек країни з організації вільного доступу до документних ресурсів, створення комфортних зон для користувачів. Так, на абонементі для найменших читачів районної бібліотеки для дітей створено зону відпочинку з низенькими стільчиками для сидіння, ігровим столиком. У читальній залі – зони періодики, краєзнавча, здоров'я, але найцікавіша, як для малечі так і для їх батьків, зона відпочинку «Мамам, бабусям і маленьким Катрусям» та «Татусям, дідусям і маленьким Петрусям», де можна почитати книги, журнали, пограти в шахи, шашки, спробувати свої сили у в'язанні, вишивці, виготовленні виробів з бісеру тощо. В Суботцівській бібліотечній філії книжковий фонд для дошкільників та дітей молодшого й середнього шкільного віку розташувався в своєрідній хатинці-веселиці, вікно якої виходить у читальну залу бібліотеки та прикрашену малюнками та виробами дітей. У Богданівській бібліотечній філії стелажі з дитячою літературою розташовані у формі ялинки, а в центрі знаходиться чарівне імпровізоване дерево, на гілках якого представлена інформація про кращих читачів, заходи, що проводить бібліотека, роботи членів клубу за інтересами «Домовичок».

Також бібліотеки району, на основі традиційних форм обслуговування дітей, що вже міцно ввійшли в практику роботи, будують змістовні інноваційні. Цьому сприяють гуртки та клуби за інтересами при бібліотеках. Так, на засіданнях клубу за інтересами «Зелений світ» (Трепівська сільська бібліотека) діти беруть участь в акціях «Нагодуй птахів взимку», «Вирости квітку» тощо. А на заняттях гуртка «Юні художники» - оволодівають технікою петриківського розпису під керівництвом майстрині декоративно-прикладного мистецтва Рафалович Надії. При Дмитрівській сільській бібліотеці працює дитячий бібліотечний клуб «Домовичок». Діти вивчають різні види народної творчості, розвивають свої творчі здібності. За активну участь у житті села дитячому клубові «Домовичок» спонсори подарували для користування в бібліотеку кольоровий телевізор і DVD-програвач.

Влітку всі бібліотеки району працювали за програмою «В дитячої книги немає канікул».

У пришкільному оздоровчому таборі села Петрове сільським бібліотекарем було проведено читацький вікенд на лоні природи «На поляні з Книгою», працювало бібліотерапевтичне кафе «Душу лікує книга і слово». Цибулівська бібліотечна філія для дітей оздоровчого табору «Жовтень» організувала козацьке міні-містечко, де розташувалася і читальна зала. У с. Мошорине протягом травня – серпня працювала палаткова бібліотека на березі ставу, в бібліотеках під парасолькою обслуговувались користувачі у селах Вололодимирівка та Новороманівка. Популярністю серед мешканців села Веселицкут користувалася виїзна виставка книжок «Щоб не виросла людина з серцем як крижинка», що була організована бібліотекою на дитячому майданчику в центрі села. Усі, хто приходив погратись з дітьми в парк, знайомилися з представленими на ній книгами. А бібліотекар розповідала про послуги бібліотеки, про безкоштовний Інтернет у бібліотеці, рекламувала бібліотечні заходи.

Елемент новизни бібліотекарі району привнесли в популяризацію книги, активно долучившись до участі у Національному проекті «Україна читає дітям». Тільки в 2012 році 11 сільських бібліотек провели 13 відкритих уроків читання, зустрічей, в яких взяли участь 260 дітей і 15 почесних гостей. Знані люди – голови сільських рад, депутати сільських і районних рад, місцеві поети, вчителі, директор СТОВ «Рос-Агро», керівники фермерських господарств, знатні хлібороби сіл розповідали дітям про свій життєвий шлях, про те, яким чином книга вплинула на вибір професії та читали дітям улюблені твори дитинства.

Водночас необхідно зазначити, що запровадження інновацій гальмується слабкою матеріально-технічною базою, особливо в сільських бібліотеках, які відчувають нестачу нової літератури та технічного обладнання (тільки районна бібліотека та 5 сільських мають комп’ютери), потребують заміни меблів тощо.

Але не зважаючи на існуючі проблеми, можна відзначити, що бібліотеки, які працюють з користувачами-дітьми, є на сьогодні культурно-інформаційними та дозвіллєвими центрами, місцем, куди може прийти будь-яка дитина незалежно від її матеріальних можливостей та соціального стану, з впевненістю, що тут будуть задоволені її потреби у духовному та інтелектуальному розвитку, самопізнанні, самоосвіті.

Список використаних джерел:

1. Звіт роботи Центральної районної бібліотеки Знам’янського району Кіровоградської області за 2014 рік. – Знам’янськ, 2015.

КРИЖАНОВСЬКА НАТАЛІЯ,
студентка 4 курсу факультету менеджменту і бізнесу ВП «МФ КНУКіМ»
Науковий керівник: Попова Н.Ф., заст. директора з наукової роботи КЗ «Херсонська обласна бібліотека для дітей ім. Дніпрової Чайки» Херсонської обласної ради

«ІГРИ ПАТРІОТІВ ХЕРСОНЩИНИ». БІБЛІОТЕЧНЕ КРАЄЗНАВСТВО В ІГРОВОМУ ФОРМАТІ

Краєзнавство є одним з провідних напрямків діяльності бібліотек, і це – характерна риса нашого часу, коли українське суспільство приділяє значну увагу вихованню патріотизму, знанню вітчизняної історії та літератури. Краєзнавча робота бібліотек України регламентується Законом «Про бібліотеки і бібліотечну справу», «Положенням про краєзнавчу роботу бібліотек системи Міністерства культури України» (Наказ №314 від 11.06.96 р.).

Змінюються часи, епохи, люди. Але вічним залишається прагнення людини до добра, світла, краси, істини. Найбільше щастя для тих, хто причетний до виховання підростаючого покоління – виростити здорових і високоморальних дітей. Саме тому останнім часом особливо зросла важливість краєзнавства, яке найкращим чином, як показує практика, сприяє вихованню патріотизму, любові до рідного краю.

Коли ми говоримо про краєзнавство взагалі, то в першу чергу уявляємо собі збір та систематизацію різної інформації про свій край, його видатних особистостей, визначні пам'ятки. Але як розповісти про це дитині, щоб їй було цікаво? Співробітникам Херсонської обласної бібліотеки для дітей ім. Дніпрової Чайки необхідно було знайти таку форму подачі матеріалу, яка пробудила б у дітей інтерес до вивчення рідного краю.

Серія «Ігри патріотів Херсонщини»

Поставивши перед собою таку мету, відділи обслуговування проробили копітку роботу і розробили набір з шести настільних карт-ігор «Подорожуємо Херсонщиною». Ці ігри допомагають учням більше дізнатися про свій регіон. Вони розраховані на дітей різного віку, і кожна з них має свою тематику і оригінальну форму організації ігрового процесу. У комплекті кожної карти є електронний варіант гри, що дозволяє застосовувати різні комбінації її проведення.

У пошуках знайомих незнайомців»

Відділ обслуговування дошкільників та учнів 1-4 класів розробив для дітей краєзнавчо-пізнавальну експедицію «У пошуках знайомих незнайомців».

Гра являє собою своєрідний настільний квест, який націлений на дослідження тваринного світу Херсонщини і припускає використання вже наявних знань для виконання завдань, розміщених безпосередньо на карті. Гравцями можуть бути як кілька людей, так і 2 команди. Пересуваються учасники по ігровому полю (карті), використовуючи систему координат і компас. Протягом всієї «експедиції» використовуються різні форми роботи, такі як:

- «Рибалка», під час якої з «спійманих» рибок потрібно скласти прислів'я з назвами річкових мешканців, що зустрічаються в регіоні;
- «Зоокараоке»: гравці повинні відтворити звуки тварин;
- «Морський круїз», в якому належить відновити на мушлях назви мешканців Чорного і Азовського морів.

Очікують гравців і сюрпризи у вигляді різнокольорових квадратів, потрапляючи на які вони виконують завдання з карток відповідного кольору. Наприклад, жовті − це питання з категорії «правда − неправда», а сині − «бабусині забобони».

Ця гра розвиває у дітей вміння орієнтуватися, використовуючи систему координат і компас, сприяє пробудженню інтересу до вивчення тваринного світу свого регіону.

«Зелене диво Херсонщини»

Не тільки згадати, але й більше дізнатися про рослини рідного краю дітям 8-12 років дозволить карта-гра «Зелене диво Херсонщини», розроблена співробітниками відділу Інтернет послуг. Особливість цієї гри в тому, що кожному району області відповідає певна рубрика, у виборі якої беруть безпосередню участь самі гравці, визначаючи послідовність етапів виконання завдань, «захованих» в рубриках. Це дозволяє дітям активно включитися в ігровий процес і не занудьгувати.

Також в комплект входить 2 ігрових поля: одне в електронному вигляді (різнокольорова карта з цифрами − номерами завдань), а другий − на папері, що має замість цифр назви районів, на які діти, відповівши правильно на запитання, прикріплюють квіти-магніти, отримуючи при цьому ще й певну кількість балів.

Яскрава, барвиста гра, насичена інтерактивними та медіа-компонентами, допомагає краще уявити різноманітність рослинного світу Херсонщини.

«Пам'ятки Херсонщини»

Відділ обслуговування читачів-учнів 5-9 класів пропонує відправитися в ерудит-подорож «Пам'ятки Херсонщини». Мета гри: ознайомити дітей з пам'ятниками та пам'ятними місцями Херсонської області, перевірити знання учасників гри з історії рідного краю, виховувати патріотичні почуття у молодого покоління. Ігрове завдання: скласти карту пам'яток нашого краю з пазлів. Цільова аудиторія: діти 11-14 років. В ході гри учасники переміщаються заданим маршрутом, розміщеним по периметру поля, кидаючи кубик. Всі питання розподілені на кілька категорій. Це картки різного кольору:

- Жовта − «Буквоїд». Треба виконати завдання (ребуси, головоломки з буквами, шаради), щоб розгадати зашифровану назву або ім'я.

- Червона − «Розумники». Слід дати правильну відповідь на завдання тестового типу, яке зачитує суперник.
- Зелена − «Турист» − інформаційна довідка, яка дає можливість дізнатися про туристичний об’єкт на території певного району. Кожен гравець разом з питанням отримує пазл. Гра завершується тоді, коли буде зібрана вся карта.

«Етнічний калейдоскоп Херсонщини»

Сектор документів іноземними мовами розробив інтелектуально-пізнавальну гру «Етнічний калейдоскоп Херсонщини», яка дозволить школярам більше дізнатися про історію заселення області, культуру та традиції етносів нашого краю. Гра розрахована на учнів середньої школи (5-9 кл.). Перед початком гри кожен учасник (команда) вибирає свій колір фішок, які вони отримуватимуть за правильні відповідь протягом всієї гри.

У грі є три види інтерактивних карток:

- «Правда / Неправда» (вибір правильного варіанту з двох);
- «Знайди» (картки-підказки: малюнки, розташовані на карті допоможуть відповісти на питання);
- «Ерудит» (відповіді на поставлені запитання).

Один з учасників починає гру, вибираючи категорію (тобто інтерактивні картки). Відповівши правильно, він отримує фішку свого кольору і розташовує її на карті в межах району, про який йде мова. Переможцем стає той, чиїх фішок на мапі виявиться більше.

«Лицарі Таврійського краю»

Сектор періодичних видань відправив учасників гри «Лицарі Таврійського краю» в незвичайну подорож безкрайніми степами «малої батьківщини». За допомогою різноманітних завдань гравці дізнаються, як Херсонщина пов'язана з козацтвом, які історичні особистості тієї епохи побували на наших землях, а також зможуть розширити свої знання про козацький побут і обряди.

У грі 4 категорії питань, на які треба відповідати, якщо ваша фішка стала в коло з відповідним зображенням:

1 − тризуб (питання з історії козаків);

2 − українська хата (побут козаків);

3 − книга (козаки в літературі);

4− козак (творчі завдання).

Граючи по цій карті, діти поринуть у дивовижний світ історії українського козацтва.

«Літературний круїз»

Інформаційно-бібліографічний відділ у своїй настільній грі пропонує відправитися в «Літературний круїз», метою якого є знайомство дітей з життям і творчістю письменників рідного краю, а також письменників, сторінки біографії яких пов'язані з Херсонщиною. Цільова аудиторія: учні 7-9 класів. Питання в грі розділені на 4 категорії: «Відео-загадка», «Так чи ні?», «Запитай суперника» і «Вікторина». Після проведення гри діти краще пізнають і запам'ятають імена і твори письменників рідного краю, раніше невідомі їм

факти. Використовуючи ці ігри в комплексі або окремо, можна допомогти дітям краще пізнати і полюбити край, в якому вони живуть, прищепити їм повагу до культурних і духовних цінностей, підштовхнути до самостійного вивчення свого регіону.

Будемо раді, якщо наші карти-ігри допоможуть в організації краєзнавчої роботи з вашими вихованцями.

Список використаних джерел:

1. Аскания-Нова [Текст] : книжка-картинка: для дошк. возраста / худож.Г.Гликман. − К. : Веселка, 1982. − 15с. : ил.
2. Костюкевич, Л. А. Херсон − мій рідний дім [Текст] : 3 клас: навчальний посібник для годин спілкування / Костюкевич, Людмила Анатоліївна. − Херсон : Наддніпряночка, 2010.− 56 с. : ілюстр.
3. Курдюк, М. Г. Аскания-Нова [Текст] : путеводитель / М. Г. Курдюк. − Симферополь : Таврия, 1974. − 64 с.
4. Легенди України про тварин, птахів, рослини [Текст] / упоряд. Т. М. Чамата. − Х. : Промінь, 2009. − 240 с. : ілюстр.
5. Українські прислів'я, приказки, загадки [Текст] / упоряд. К. І. Приходченко. − Донецьк : Сталкер, 2002. − 288с.
6. Херсон − мій рідний дім [Текст] : 1 клас: навч. посіб. для проведення годин спілкування першокласників / над ідеєю і текстом працювали: В. Є Ткаченко, Н. Ю. Астапова, І. А. Прохоренкова. − Херсон : Наддніпряночка, 2010. − 44 с. : ілюстр.
7. Херсон − мій рідний дім [Текст] : 2 клас: навч. посіб. для годин спілкування / керівник роботи О. В. Барнаш. − Херсон : Наддніпряночка, 2010. − 48 с. : ілюстр.
8. Херсонщина [Текст] = Kherson Region : іміджево-представницьке вид. / [редкол.: І. Коваленко (голова) [та ін.]. − Херсон : Наддніпрянська правда, 2004. − 201 с. : фото.
9. Червона книга Херсона [Текст] : екологічна книжка-розмальовка / упоряд. Л. Василенкоа, М. Підгайний. − Херсон : Наддніпряночка, 2006. − 20 с. : ілюстр.

ТАЛЬКО НАТАЛІЯ,
студентка 4 курсу факультету менеджменту і бізнесу ВП «МФ КНУКіМ»
Науковий керівник: Попова Н. Ф., заст. директора з наукової роботи КЗ «Херсонська обласна бібліотека для дітей ім. Дніпрової Чайки» Херсонської обласної ради

ТЕАТР У ДИТЯЧІЙ БІБЛІОТЕЦІ: ДОЗВІЛЛЯ, ВИХОВАННЯ, ТВОРЧІСТЬ

Театр – це джерело розвитку естетичного світосприйняття, глибоких переживань та відкриттів. З чого ж розпочати, як донести до дітей всю серйозність та величність театрального дійства? Як показати різницю між реальністю та грою? У цьому бібліотекареві допоможуть казки, адже завдяки казці дитина мало не від народження пізнає світ добра і зла. Улюблені герої стають зразками для наслідування. А ще у дитячому житті з'являється мистецтво, досить близьке до сценічного: гра. Вже у трирічному віці діти не тільки уявляють реальні або неймовірні події, але й складають цілі п'єси, граючись «у дитячий садок», «у поїзд», «у школу» і т.д. Дітям цього віку цілком доступне мистецтво імпровізації. Якщо ж запропонувати дітям цікаві сюжети та історії, гра стане справжнісіньким театральним дійством, а її учасники відчують себе акторами. І як справжні актори почнуть опановувати пластику і грацію рухів, розвивати свої музичні здібності та художній смак, уяву та уявлення.

З цих двох складових – із казки та гри – і потрібно починати, вирішили працівники Херсонської обласної бібліотеки для дітей ім. Дніпрової Чайки, започатковуючи 13 років тому в стінах бібліотеки ну майже справжній театр – літературно-театральну студію «Чеширський кіт». Студія почала працювати в 2002 році, завжди однаково радо приймаючи до своїх лав як дітей, так і дорослих. Склад дитячої трупи різноманітний – і за віком маленьких акторів (від чотирьох років), і за розмаїттям творчих захоплень [2, с.3 0].

Заняття в театральній студії – це серйозна робота, спрямована на розвиток сценічної майстерності, відчуття ритму, творчого мислення, артистичності та емоційності у дітей. Під час занять ми вчимо маленьких акторів умінню зображувати казкових та літературних персонажів за допомогою жестів, міміки, рухів, динаміки модуляції голосу, емоційного мовлення.

Репертуар театру-студії «Чеширський кіт» складається з різноманітних постановок, в яких відображається світ природи та людини, культура

українського та російського народів. Маємо в своєму доробку сучасні й екзотичні конкурсно-ігрові програми та шоу, і, звичайно ж, інсценізації творів дитячої літератури. Актори театру залюбки беруть участь у виставах за творами таких улюблених, всесвітньовідомих письменників, як Корній Іванович Чуковський, Микола Олексійович Некрасов, Пауль Маар, О.Генрі, Астрід Ліндгрен, Ганс Крістіан Андерсен, Джеймс М. Баррі та ін.

Тринадцятирічна історія «Чеширського кота» почалася з виступу юних «кошенят» на щорічному конкурсі «Лідер читання – 2002», де вони виконували ролі персонажів відомих казок. І продовжили цю традицію ще не один рік поспіль із успіхом, завойовуючи визнання своїх глядачів-ровесників.

А ще наш «Чеширський кіт» – це театр прем’єрний. Це значить, що практично всі спектаклі тут ідуть лише один раз. Рідкісним винятком є повторні вистави «на виїзді» – для діток, що виховуються в школах-інтернатах, у дитячому притулку. Тому і репертуар «напрацювали» досить великий: «Кіт у чоботях», «Пітер Пен», «Гаррі Поттер», «Костюм для короля», «Малюк та Карлсон», «Муха Цокотуха», «Дюймовочка», «Пан Белло і блакитне диво», «Вікентій прерозумний». А ще ж є щорічні новорічні розважально-ігрові програми, різдвяні постановки, святкові програми до Дня матері та традиційні театральні капусники із святковими виступами, конкурсами, частуванням пирогами з капустою [1, с. 41]. Крім того, юні «кошенята» зіграли ролі у декількох бібліотечних відеороликах.

Новий напрямок роботи в Херсонській обласній бібліотеці ім. Дніпрової Чайки – це організація роботи літературного театрального кафе «Як на наші іменини ...», до ювілеїв письменників і книг 2014-2015 рр. [4]

Проект «Як на наші іменини ...» передбачає створення «бібліо-п'єс» і постановку літературних, у тому числі лялькових, спектаклів. Цільова аудиторія – діти і дорослі – відвідувачі бібліотеки. Теми – сторінки життя і творчості видатних письменників і знамениті книги. Форми постановок найрізноманітніші: вистава-мозаїка і документальна інсталяція, вернісаж та інше.

Офіційний старт проекту відбувся в листопаді 2014 року, хоча перша постановка вистави до 200-річчя М. Лермонтова «Поет. Епоха. Маскарад» була показана в день його народження 14 жовтня 2014 року. Глядачі, читачі-учні 9 класу загальноосвітньої школи № 53 Херсонської міської ради, поринули у сорокові роки 19 століття. У невимушеній обстановці камерного дійства вони дізналися про події з життя великого поетів. Під час вистави лунали поетичні твори і романси, які перемежалися із музикою та фрагментами фільмів.

2 грудня 2014 відбулась бібліотечна інсталяція «Херсон. Театр. Мейєрхольд». Документальний спектакль присвячений життю і творчості Всеволода Мейєрхольда. Видатний театральний реформатор в першій половині XX століття працював у Херсоні, в міському театрі. Його напористість в роботі і вміння сколихнути публіку надихнули творчу групу співробітників бібліотеки на нові бібліотечні форми роботи з читачами [3].

Для молодших читачів прем'єра вистави «Пішла муха на базар ...» за творчістю відомого дитячого письменника Корнія Чуковського відбулася 21 січня 2015 року [5]. Головна героїня знайшла гроші, але на базар не ходила і самовар не купувала, а святкувала свої іменини в екзотичних краях, де зустрілася з Бармалеем, добрим Айболітом і безліччю тварин з відомих творів письменника. За формою цей захід – вистава-мозаїка. Учні початкових класів із задоволенням переглянули лялькову виставу, відповіли на запитання бібліотекаря і отримали в подарунок сучасні яскраві книги.

Список використаних джерел:

1. Ковач, І. Котячі історії довжиною в десять років [Текст] / Ірина Ковач // Русское просвещение. – 2013. – №2. – 2013. – С. 41.

2. Крыжановская, О. В. «Кофе. Кошки. Мандельштам», или опыт библиотечной театрализации [Текст]/ Ольга Владимировна Крыжановская// Школа и библиотека: креативные проекты, инновационные программы: сб. ст. и материалов. – Херсон: ХОБД, 2014. – С. 30-32.

3. Мейерхольд. Москва. Херсон [Электронный ресурс] / Херсонская областная библиотека для детей им. Днепровой Чайки // блог литературно-театральное кафе «Как на наши именины…». – Электрон. текст. и граф. дан. – Херсон: ХОБД, 2014-2015. – Режим доступа: http://lit-imeniny.blogspot.com/2014/12/blog-post.html . – Название с экрана.

4. О проекте [Электронный ресурс] / Херсонская областная библиотека для детей им. Днепровой Чайки // блог литературно-театральное кафе «Как на наши именины…». – Электрон. текст. и граф. дан. – Херсон: ХОБД, 2014-2015. – Режим доступа: http://lit-imeniny.blogspot.com/p/blog-page.html . – Название с экрана.

5. «Пошла Муха на базар…» [Электронный ресурс] / Херсонская областная библиотека для детей им. Днепровой Чайки // блог литературно-театральное кафе «Как на наши именины…». – Электрон. текст. и граф. дан. – Херсон: ХОБД, 2014-2015. – Режим доступа: http://lit-imeniny.blogspot.com/2015/01/blog-post_22.html. – Название с экрана.

ДЛЯ НОТАТОК

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ

Частина II

Всеукраїнської науково-практичної конференції «Стан та перспективи розвитку культурологічної науки в Україні»

Посвідчення № 16 від 28 січня 2015 р. про реєстрацію проведення Всеукраїнської науково-практичної конференції «Стан та перспективи розвитку культурологічної науки в Україні» видане Українським інститутом науково-технічної і економічної інформації (УкрІНТЕІ)

Редакційна колегія

Голова:
Федотова Н.В. – директор ВП «Миколаївська філя Київського національного університету культури і мистецтв», Заслужений працівник культури України, доцент.

Члени редакційної колегії:
Шуляк С.О. – к.п.н., доцент.
Чеботаєва О.М. – к.і.н., доцент.
Доній В.С.

Технічний редактор:
Огієнко М.М. – к.т.н., доцент.

Надруковано у видавничому відділі Миколаївської філії
Київського національного університету
культури і мистецтв» вул. Декабристів, 17
тел. (0512) 47-11-40

Миколаїв, 2015 рік